

Homework by

νέο φροντιστήριο

Κέντρο μελέτης για μαθητές Δημοτικού & Γυμνασίου

νέο φροντιστήριο

ΠΗΧΑΣ ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ
ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΠΑΝ.ΚΡΗΤΗΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΕΚΠΑ
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΕΛΕΤΗΣ HOMEWORK ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΟΞΑ

Α ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ
ΤΗΣ Α ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

HOMEWORK

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Με το ανά χείρας βοήθημα επιχειρείται η συστηματική παρουσίαση του μαθήματος Νεοελληνικής Γλώσσας Α' Γυμνασίου. Το βοήθημα αυτό απευθύνεται στους μαθητές των Κέντρων Μελέτης Homework και αποσκοπεί στην επιπλέον βοήθειά τους για καλύτερη οργάνωση και μελέτη του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας. Ο μαθητής, όπως και ο ίδιος θα αντιληφθεί, δεν θα βρει λύσεις των ασκήσεων του σχολικού βιβλίου, αλλά θα έχει ένα πλήρη επικουρικό οδηγό που θα τον βοηθήσει να ενισχύσει τις γνώσεις του στο αντικείμενο της Νέας Ελληνικής Γλώσσας.

Το βιβλίο είναι διαρθρωμένο σε κεφάλαια, τα οποία με τη σειρά τους χωρίζονται σε δύο μέρη. Το Α μέρος αφορά την ανάπτυξη της θεωρίας κάθε κεφαλαίου, η οποία συνοδεύεται από σχετικές ασκήσεις. Στο Β μέρος αναπτύσσεται η έκθεση της ενότητας. Ο μαθητής θα βρει σχετικό λεξιλόγιο με το οποίο θα μπορεί να αναπτύξει τις εκθέσεις του. Επίσης, παρατίθενται σχεδιαγραμματικά ιδέες επί του εκάστοτε θέματος. Στο τέλος κάθε δεύτερου μέρους του βοηθήματος βρίσκονται κείμενα με ασκήσεις, πιθανά θέματα έκθεσης και ασκήσεις παραγραφοποίησης.

Ευελπιστώ το παρόν βιβλίο να αποτελέσει πηγή έμπνευσης για τους μαθητές μας και να τους βοηθήσει να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους στην συγγραφή εκθέσεων.

Φιλολογική Επιμέλεια

Πήχας Νεκτάριος
Φιλόλογος

*Απόφοιτος Πανεπιστήμιου Κρήτης
Μεταπτυχιακός Φοιτητής τμήματος ΜΙΘΕ
Ειδίκευση Φιλοσοφία.*

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Οι πρώτες μέρες δ' ένα σχολείο

Α ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΙΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Επικοινωνία είναι η ανταλλαγή μηνυμάτων μεταξύ δύο ή περισσότερων ανθρώπων. Για να επιτευχθεί επικοινωνία πρέπει να υπάρχει:

- ✓ ένας **πομπός** Πομπός είναι αυτός που γράφει ή μιλάει.
- ✓ ένας **δέκτης**, Δέκτης είναι αυτός που ακούει ή διαβάζει.
- ✓ ένας **κώδικας**. Κώδικας είναι ένα σύστημα σημείων ή σημμάτων ή
 - ο συμβόλων με αρχές και κανόνες.

Ο κώδικας χρησιμοποιείται από τον πομπό για να κωδικοποιήσει ένα μήνυμα, να εκφράσει μία επιθυμία, να διατυπώσει μία ερώτηση, να ζητήσει ή να δώσει μία πληροφορία, να πει κάτι που σκέφτεται ή που νιώθει κτλ. Από τον πομπό μεταβιβάζεται το μήνυμα με κάποιον τρόπο -φυσικό ή τεχνητό- στο δέκτη, που αποκωδικοποιεί το μήνυμα.

Το μέσο που χρησιμοποιούμε για να επικοινωνήσουμε επηρεάζει τη μορφή και το ύφος του μηνύματος. Μέσο μπορούμε να θεωρήσουμε το τηλέφωνο, τον ηλεκτρονικό υπολογιστή, το κινητό τηλέφωνο, την επιστολή, την επικοινωνία πρόσωπο με πρόσωπο κ.ά.

Υπάρχουν δύο είδη επικοινωνίας: η γραπτή και η προφορική.

ΚΩΔΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Εκτός από τη γλώσσα, επικοινωνούμε με πολλά άλλα σήματα που ανήκουν σε διάφορους κώδικες. Ιδιαίτερη σημασία για την επικοινωνία των ανθρώπων έχει ο γλωσσικός κώδικας.

Πολλά κείμενα δε χρησιμοποιούν μόνο τη γλώσσα για να μεταδώσουν το μήνυμά τους, αλλά και άλλους τρόπους, που μπορεί να είναι σήματα από άλλους κώδικες. Επειδή, λοιπόν, χρησιμοποιούν πολλούς τρόπους λέγονται πολυτροπικά κείμενα

ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Πρόταση είναι το μεγαλύτερο σύνολο λέξεων που είναι γραμματικά οργανωμένο, δηλαδή οι λέξεις δεν παρατίθενται τυχαία η μία δίπλα στην άλλη, αλλά ακολουθούν συγκεκριμένους κανόνες.

1. Οι προτάσεις, ανάλογα με τα δομικά συστατικά τους, διακρίνονται σε τέσσερα είδη: απλές, ελλειπτικές, επαυξημένες, σύνθετες.

Πιο συγκεκριμένα:

α. Απλή ονομάζεται η πρόταση που αποτελείται μόνο από τους κύριους όρους (ρήμα, υποκείμενο, αντικείμενο, κατηγορούμενο)

π.χ. Ο Κώστας παίζει σκάκι.

β. Ελλειπτική ονομάζεται η πρόταση από την οποία λείπουν κάποιοι από τους βασικούς όρους, επειδή εννοούνται.

π.χ. Μεγάλο κακό! (εννοείται το ρήμα συνέβη)

γ. **Επαυξημένη** ονομάζεται η πρόταση η οποία, εκτός από τους βασικούς όρους (Υ, Ρ, Α, Κ), έχει και προσδιορισμούς,

π.χ. Η Ελένη σηκώθηκε το πρωί γεμάτη χαρά για το σχολείο.

δ. **Σύνθετη** ονομάζεται η πρόταση η οποία έχει περισσότερα από ένα υποκείμενα ή κατηγορούμενα,

π.χ. Ο πατέρας και η μητέρα έφτασαν

2. Οι προτάσεις, ανάλογα με τη σημασία τους, διακρίνονται σε τέσσερα είδη: αποφαντικές, ερωτηματικές, προστακτικές, επιφωνηματικές

α. **Αποφαντική** λέγεται η πρόταση που χρησιμοποιούμε συνήθως για να δώσουμε μια πληροφορία,

π.χ. Η Μαρία έχει καθυστερήσει.

Στο γραπτό λόγο, στις αποφαντικές προτάσεις βάζουμε **τελεία**.

β. **Ερωτηματική** ονομάζεται η πρόταση που χρησιμοποιούμε για να ενημερωθούμε για κάτι από κάποιον,

π.χ. Έφαγες σήμερα;

Στο γραπτό λόγο, στις ερωτηματικές προτάσεις βάζουμε **ερωτηματικό**.

γ. **Προστακτική** λέγεται η πρόταση που χρησιμοποιούμε για να ζητήσουμε από κάποιον να κάνει κάτι ή για να τον παρακαλέσουμε για κάτι,

π.χ. Συμπληρώστε την αίτηση με μπλε στυλό, παρακαλώ!

Στο γραπτό λόγο, στις προστακτικές προτάσεις βάζουμε **τελεία ή θαυμαστικό**.

δ. **Επιφωνηματική** ονομάζεται η πρόταση που χρησιμοποιούμε συνήθως για να εκφράσουμε ένα έντονο συναίσθημα,

π.χ. Δεν αντέχω αυτή την κατάσταση!

Στο γραπτό λόγο, στις επιφωνηματικές προτάσεις βάζουμε **θαυμαστικό**.

Τα είδη των προτάσεων

Ανάλογα με τα δομικά
συστατικά τους

1. Απλή
2. Ελλειπτική
3. Επαυξημένη
4. Σύνθετη

Ανάλογα με τις σημασίες που
επιτελούν

1. Αποφαντική
2. Ερωτηματική
3. Προστακτική
4. Επιφωνηματική

Ανάλογα με το αν αρνούνται
ή καταφάσκουν

1. Καταφατική
2. Αρνητική

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

1. Να εντοπίσετε το είδος που εκφράζει η κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις με βάσει τη δομή της.

1. Το τηλέφωνο χτύπησε.
2. Οι θεατές μπήκαν στο θέατρο.
3. Πλησιάζει η ώρα!
4. Τα μαθήματα είναι δύσκολα.
5. Έχω απαυδήσει!
6. Με πήραν!
7. Ο δάσκαλος μουσικής είναι εξαιρετικός στη δουλειά του.
8. Η Ακρόπολη είναι ορόσημο για την Ελλάδα.
9. Το Καλοκαίρι ήρθε.
10. Φεύγω.

2. Να βρείτε το είδος των κάτωθι προτάσεων ως προς τα συστατικά τους (δομή).

1. Ο καιρός θα είναι άστατος. _____
2. Το ξυπνητήρι χτύπησε νωρίτερα. _____
3. Ο καιρός σήμερα θα είναι άστατος. _____
4. Σήμερα είσαι πολύ όμορφη. _____
5. Ο Κώστας και ο Γιάννης αρίστευσαν. _____
6. Μην βιάζεσαι. _____
7. Η οικογένεια και το σχολείο παίζουν καθοριστικό ρόλο για τη διαμόρφωση του χαρακτήρα του παιδιού. _____
8. Θα έρθεις; _____
9. Μην τρέχεις τόσο γρήγορα! _____
10. Είναι πολύ βρόμικο. _____

3. Χαρακτήρισε τις κάτωθι προτάσεις ως προς τη σημασία τους.

1. Πού αγόρασες το κινητό σου; _____
2. Θα έρθεις τώρα; _____
3. Θα έρθεις τώρα! _____
4. Ο καιρός σήμερα είναι καταπληκτικός! _____
5. Ο δήμαρχος ενημέρωσε τους πολίτες για τα εξωραϊστικά μέτρα. _____
6. Φύγετε τώρα από εδώ! _____
7. Τι θα κάνεις τελικά; _____
8. Πέρασε μια αυτοκινητάρα! _____
9. Αχ, και τι θα κάνω τώρα; _____
10. Τα σχολεία θα ανοίξουν στις 12 Σεπτεμβρίου. _____

4. Εντοπίστε πόσες προτάσεις υπάρχουν σε κάθε ένα από τα απαριθμούμενα σύνολα.

1. Έδωσε ο ήλιος και βγήκε το φεγγάρι.
2. Επιτέλους, πήραμε το κύπελλο.
3. Το κάπνισμα, αποδεδειγμένα από την ιατρική κοινότητα, βλάπτει την υγεία του καπνιστή και γι' αυτό το λόγο η κυβέρνηση πρέπει να λάβει άμεσα μέτρα για την προστασία των μη καπνιστών, και κυρίως των παιδιών και ευπαθών ομάδων.
4. Ένας καθηγητής έχει πολλές υποχρεώσεις απέναντι στους μαθητές τους, να τους διδάξει, να τους εμπνεύσει, να τους προσφέρει γνώσεις που θα τους κάνουν καλύτερους για τη ζωή τους και την κοινωνία...

5. Οι παρακάτω προτάσεις είναι απλές, προσπαθήστε να τις κάνετε επαυξημένες.

1. Η διατροφή είναι σημαντική.
.....
2. Η ενδυμασία παίζει ρόλο.
.....
3. Η εποχή χαρακτηρίζεται δύσκολη.
.....
4. Το σχολείο είναι βαρετό.
.....
5. Η τεχνολογία έχει εξελιχθεί.
.....
6. Η οικογένεια αποτελεί κομμάτι.
.....
7. Το περιβάλλον έχει μολυνθεί.
.....

6. Υπογραμμίστε τους επιπρόσθετους όρους των παρακάτω προτάσεων, οι οποίοι έχουν κάνει τις προτάσεις επαυξημένες. Μετά γράψτε την απλή πρόταση που έχει απομείνει από τις αφαίρεση των επιπρόσθετων όρων.

1. Το φυσικό περιβάλλον στη σημερινή εποχή λόγω της εκβιομηχάνισης της κοινωνίας μας έχει καταστραφεί.

.....
.....

2. Εξαιτίας της άκριτης αποδοχής της μόδας οι έφηβοι παρακινούνται σε λανθασμένα πρότυπα προς μίμηση.

.....
.....

3. Η πολύωρη ενασχόληση των νέων με ηλεκτρονικά παιχνίδια τους βλάπτει τόσο σε ψυχολογικό και σωματικό επίπεδο όσο και σε πνευματικό.

.....
.....

4. Η λεξιπενία είναι μία μάστιγα της εποχής μας εξαιτίας της παρατεταμένης χρήσης ηλεκτρονικών μέσων και απομάκρυνσης των νέων από την παραδοσιακή επαφή με έντυπα μέσα.

.....
.....

5. Το κάπνισμα σύμφωνα με ιατρικές μελέτες βλάπτει τη μνήμη του ανθρώπου.

.....
.....

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΣΧΟΛΕΙΟ

Δημοτικό	Τριτάξιο
Ειδικό	Πειραματικό
Κατηχητικό	Νυχτερινό
Δημόσιο	Ημερήσιο
Ιδιωτικό	
Πρότυπο	

ΜΟΡΦΩΣΗ

Πολύπλευρη	Επαγγελματική
Θεωρητική	Ευρεία
Τεχνική	Γενική
Πανεπιστημιακή	Εγκυκλοπαιδική
Δια Βίου	
Επιστημονική	

ΓΝΩΣΗ

Πολύπλευρη	Εμπεριστατωμένη
Μονόπλευρη	Τεκμηριωμένη
Συστηματική	Ανώτατη
Βασική	Φιλοσοφική/Ιστορική
Συμπληρωματική	Επιστημονική
Χρήσιμη	Ωφέλιμη

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΜΑΘΗΤΗ

Επιμελής	Φερέφωνο
Ενεργός	Ευγενικός
Αδιάφορος	Αγενής
Συνεπής	Αμελής
Φρόνιμος	Ευγενικός
Μελετηρός	Άτακτος

ΕΝΑΣ ΜΑΘΗΤΗΣ

Μαθαίνει	Αφομοιώνει
Διευρύνει τους ορίζοντές του/ τις γνώσεις του	Εμπλουτίζει τους ορίζοντές του/ τις γνώσεις του
Καλλιεργείται	Μορφώνεται
Εμπεδώνει, κατανοεί	Μελετά διεξοδικά
Κάνει κτήμα του κάτι	Διαβάζει προσεκτικά/εξονυχιστικά
Καταρτίζεται	

ΧΡΗΣΙΜΟΙ ΟΡΟΙ

Αγωγή
Μάθηση

Καλλιέργεια
Παιδεία

Μόρφωση
Εκπαίδευση

Γνώση
Πνευματικός Ταγός

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΑΞΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Στο σχολείο οι μαθητές μαθαίνουν να:

- συνεργάζονται με τους καθηγητές/δασκάλους και τους συμμαθητές τους
- σέβονται τις αντίθετες γνώμες
- λύνουν προβλήματα με δημοκρατικές διαδικασίες
- συμμετέχουν σε πολιτικές διαδικασίες, καθώς εκλέγουν τους συμμαθητές τους στα αντιπροσωπευτικά συμβούλια
- συμμετέχουν ενεργά στις πολιτιστικές σχολικές εκδηλώσεις
- φροντίζουν για τη σωματική τους υγεία συμμετέχοντας σε αθλητικές εκδηλώσεις
- αναπτύσσουν την κριτική τους ικανότητα
- προσανατολίζονται σωστά για το μελλοντικό τους επάγγελμα
- γίνονται δραστήρια κύτταρα της δημοκρατικής σχολικής ζωής
- ακολουθούν το πρόγραμμα και τον κανονισμό του σχολείου

ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Εύχρηστο σχολείο	Παραδοσιακό σχολείο
1. Κεντρικό άξονας μαθήματος διαδραστικά και τεχνολογικά μέσα σε συνδυασμό με το βιβλίο.	1. Αποκλειστική χρήση του βιβλίου ως εκπαιδευτικό μέσο.
2. Μαθητοκεντρική διδασκαλία.	2. Καθηγητοκεντρική διδασκαλία/ διδασκαλία από καθέδρας λόγου.
3. Ομαδοσυνεργατικές ασκήσεις και τρόποι αξιολόγησης.	3. Ατομικές ασκήσεις και τρόποι αξιολόγησης.
4. Θεσμός αριστείας και διάκρισης.	4. Θεσμός ισότητας των μαθητών ανεξαρτήτου επιδόσεων.
5. Τμήματα υποστήριξης παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες.	5. Παραγκωνισμός των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες με αποτέλεσμα τη δυσκολία παρακολούθησης της διδασθείσας ύλης.
6. Κυκλικός τρόπος διάταξης των μαθητών στην τάξη με προώθηση τη συνεργασία.	6. Παρατακτικός τρόπος διάταξης ανά δύο με προώθηση την ατομική εξέλιξη του μαθητή.
7. Περισσότερες εργασίες και έρευνα.	7. Αποστήθιση, μαθητές-φερέφωνα και συχνά αξιολόγηση μέσω διαγωνισμάτων.

ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΘΕΤΙΚΑ	ΑΡΝΗΤΙΚΑ
• Προάγει τη μόρφωση και καλλιεργεί τους νέους. • Οι νέοι εμπλουτίζονται με νέες γνώσεις και διευρύνουν τους ορίζοντές τους. • Οι νέοι αποκτούν γνώση για κινδύνους που πρέπει να προφυλάγονται.	• Προωθεί την παπαγαλία και τα παιδιά προορίζονται για φερέφωνα. Στείρα αποστήθιση. • Το μάθημα γίνεται στείρο και βαρετό, καθώς οι μαθητές απλά συμμετέχουν στον από καθέδρα λόγο του εκπαιδευτικού. • Δεν προωθείται η κριτική αντιμετώπιση των γνωστικών αντικειμένων.

• Γνωρίζουν ποικίλα αντικείμενα που θα είναι χρήσιμα στην καθημερινότητά τους.	• Οι μαθητές δεν έρχονται σε επαφή με δημιουργικά αντικείμενα, όπως είναι η ζωγραφική, η μουσική, το θέατρο, ο χορός λόγω ελλείψεων στους καθηγητές. Αυτό τους δίνει την εντύπωση, ότι το σχολείο είναι ένας χώρος που προωθεί μόνο τα βασικά μαθήματα και δεν βρίσκουν κάτι δημιουργικό. Το μάθημα γίνεται παθητικό.
• Κοινωνικοποιούνται έρχοντας σε επαφή με άλλους έφηβους είτε του σχολείου τους είτε κάποιου γειτονικού ή αλλοεθνούς.	• Οι αίθουσες είναι παλιές αισθητικής και μη αποδεκτών από τους μαθητές χρωμάτων. Αυτό καθιστά αφιλόξενο τον σχολικό χώρο και απομακρύνει περισσότερο τους μαθητές.
• Αποκτούν επαγγελματικό προσανατολισμό.	• Οι τάξεις είναι πολυάριθμες και ο καθηγητής δεν μπορεί να εξατομικεύσει τη διδασκαλία του. Αποτέλεσμα αυτού η απομάκρυνση καθηγητή-μαθητή.
• Έχουν τη δυνατότητα να επισκεφτούν πολιτισμικούς και πνευματικούς χώρους, όπως μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, θέατρα, πόλεις με έντονο ιστορικό χαρακτήρα κ.α.	• Δεν καλλιεργείται ο διάλογος και πολλές φορές δεν υιοθετούνται δημοκρατικές διαδικασίες στη λειτουργία του σχολείου.
• Συμμετέχουν σε διαγωνισμούς αθλητικούς, φιλολογικούς, μαθηματικούς κ.α.. Έτσι, τους δίνετε η δυνατότητα να αποκτήσουν ευγενή άμιλλα και συναγωνισμό.	• Οι μαθητές αποσκοπούν στη βαθμολογία και ξεχνούν τον σκοπό της μάθησης και τη χαρά της γνώσης.

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Ένα σύγχρονο και δημιουργικό σχολείο

Σκεφτήκατε ποτέ πώς θα μπορούσε το σχολείο σας να γίνει σύγχρονο και διαφορετικό; Σίγουρα πάνω από το 60% των μαθητών ενός σχολείου έχουν πολύ καλές κι ενδιαφέρουσες προτάσεις για να επιτευχθεί ένας τέτοιος στόχος.

Αρχικά, πολλοί από τους μαθητές θα πρότειναν αλλαγές που σχετίζονται με τη διαμόρφωση των αιθουσών. Πολλά σχολεία παρέχουν άψυχες τάξεις με λίγα παράθυρα, μονόχρωμους τοίχους και μικρή έκταση. Πώς είναι δυνατόν οι μαθητές να νιώθουν βολικά εκεί; Μια τάξη θα πρέπει να είναι ευχάριστα διακοσμημένη, με ζωντανά χρώματα και παράθυρα να βλέπουν έξω. Ζωγραφιές κι εργασίες κατασκευασμένες από τα παιδιά θα μπορούσαν να κάνουν μια τάξη ευχάριστη και κατάλληλη για μάθημα.

Καλό θα ήταν, επίσης, να υπάρξουν αλλαγές στον τρόπο διδασκαλίας. Μαθαίνοντας πληροφορίες απ' έξω και θεωρώντας άριστο αυτόν που θυμάται ακόμη και τα κόμματα που έχει ένα κείμενο, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σωστός ο τρόπος διδασκαλίας. Οι μαθητές καταλήγουν να διαβάσουν μόνο για το βαθμό, χωρίς να βλέπουν την ουσία της γνώσης. Κατά την άποψή μου, οι καθηγητές για να διδάξουν επιτυχημένα και ν' αποκτήσουν τόσο την προσοχή όσο και την αφοσίωση των μαθητών τους, θα πρέπει να οργανώνουν διάφορες συζητήσεις, παρουσιάσεις, εργασίες και projects. Οι μαθητές θα πρέπει να φέρνουν πληροφορίες, που οι ίδιοι έχουν ερευνήσει προσεκτικά, για να μπορούν την επόμενη μέρα στην τάξη να έχουν μια συζήτηση πάνω στο θέμα. Έτσι δεν θα υπάρχουν εξετάσεις στο τέλος της χρονιάς αλλά οι μαθητές θα περνάνε στην επόμενη τάξη με κριτήριο τη συμμετοχή τους στις εργασίες.

Ακόμα, διαδραστικοί πίνακες και άλλα τεχνολογικά μέσα, θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ποιότητα του μαθήματος. Ξέρουμε όλοι πως οποιοσδήποτε μαθητής μαγεύεται περισσότερο μπροστά σε μια οθόνη με κινούμενες εικόνες παρά σ' ένα άψυχο και βουβό βιβλίο.

Επίσης, όσον αφορά στους καθηγητές, αυτοί θα πρέπει να είναι υπομονετικοί και ικανοί στο λόγο, για να μπορούν να καθοδηγούν στο σωστό τρόπο ομιλίας και παρουσίασης ενός θέματος, πράγμα που θα φέρει πολλές θετικές επιδράσεις στη γνώση που παρέχεται. Θα πρέπει ακόμα, να είναι υποστηρικτικοί και να ενθαρρύνουν τα παιδιά, ώστε να μην τα παρατάνε μετά από κάποιο λάθος. Θα μπορούσαν, επιτέλους, να βλέπουν όλους τους μαθητές ίσους, χωρίς να κάνουν διακρίσεις.

Για να γίνει λοιπόν ένα σχολείο σαν αυτό που περιέγραψα, μάλλον θα χρειαστεί αρκετός χρόνος, θέληση κι υπομονή, ώστε να υπάρξει μια ουσιαστική βελτίωση.

Ελεονώρα Μίλκα-Χρηστόφ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιο είναι το θέμα που συζητείται στο κείμενο 1;
2. Ποιες είναι οι βελτιωτικές προτάσεις της συγγραφέα για ένα καλύτερο σχολείο. Σε ποιες παραγράφους του κειμένου παραθέτει τις προτάσεις αυτές;

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Και πάλι στο σχολείο...

Η τάξη γιορτάζει τη χαρά της πρώτης μέρας. Αγκαλιές, φιλιά, γέλια, φωνές και ψίθυροι, μικρά και μεγάλα μυστικά, φρεσκοσιδερωμένες ποδιές, καινούρια παπούτσια, καινούριες τσάντες, μαλλιά κοντά, μαλλιά μακριά, κοτσιδάκια, κοτσίδες, πιαστράκια, μπαρέτες, χτενάκια, κορδέλες. Μάτια λαμπερά γεμάτα θάλασσες και βουνά, γεμάτα παιχνίδια, γεμάτα τρέλες. Η τάξη ξεχείλισε από τις καλοκαιριάτικες αναμνήσεις. Η κάθε μαθήτριά έχει να λείει για το δικό της καλοκαίρι.

Η Λένα πήγε στην Κηφισιά, έμενε σ' ένα μεγάλο ξενοδοχείο, το «Σεμίραμις»... Έτρωγε μεσημέρι βράδυ στο εστιατόριο...

Η Ίντα πήγε στο νησί των Ιπποτών, στη Ρόδο...

Η Αθηνούλα πήγε στο σπίτι της γιαγιάς, στο Παλιοσέλι της Κόνιτσας.

- Η γιαγιά μου έκανε όλα τα χατίρια.

(Ο πατέρας της και η μητριά της πήγαν πάλι στην Ευρώπη...)

Η Άλκη στο αιώνιο Μαρούσι με τις βόλτες του.

- ... και το βράδυ πηγαίναμε με τη Λενιώ στον κινηματογράφο...

Η Αννούλα στο Φάληρο με καπέλο ως να γείρει ο ήλιος κι ύστερα μάλλινο ζακετάκι, να μην κρυολογήσει το παιδί...

- Αχ!

Η Ζωρζ ξυπόλυτη στο Καβούρι.

- Φεύγαμε με τη Ρενέ πρωί, πολύ πρωί, να προλάβουμε τη θάλασσα λάδι, και γυρίζαμε για φαγητό περασμένες δύο. Τα βράδια...

- Πού πήγες διακοπές; ρώτησα τη Λίλη.

Κι αυτή, δίχως να χρωματίσει τη λέξη, απάντησε:

- Στο Παρίσι.

- Και πώς είναι ο Παρίσι;

- Πώς θες να 'ναι; Παρίσι.

Η Κική πήγε στη Μάνη.

- Ε, και να βλέπατε τον πύργο των παππούδων μου! Στους τοίχους κρέμονται οι πρόγονοί μας, και στο σκαλιστό μακρόστενο τραπέζι κάθονται είκοσι τέσσερα άτομα, και πάνω από το τραπέζι έχει έναν πολυέλαιο μπρούντζινο με είκοσι τέσσερις λαμπτήρες...

Η φαντασμένη. Άντε να ξεχωρίσεις, όταν μιλάει, το ψέμα από την αλήθεια...

Η Αθηνά πήγε στην Κερασιά, στο σπίτι της γιαγιάς. Διάβαζε, έγραφε στις φίλες της, έγραφε στίχους.

Η Όλγα πήγε -πού αλλού;- στο Χιλιομόδι. Η Πόπη στο Λουτράκι, η Τίλδα στη Γλυφάδα, έχουν δικό τους σπίτι εκεί...

Η Ποζέλι δε θα 'ρθει φέτος στο σχολείο. Πέρσι κουράστηκε πολύ, να ξυπνάει νωρίς για να

προλαβαίνει τα μαθήματα. Πώς να ταιριάζει το νυχτερινό τραγούδι με τη Σχολή Θηλέων; Άλλωστε, τώρα το όνομά της μπήκε με μεγάλα γράμματα έξω από τη Μάντρα του Αττίκ. Γύρω του, τη νύχτα, αναβοσβήνουν πολύχρωμα λαμπιόνια. Αντίο, Ποζελάκι...

- Πώς σε λένε; ρώτησαν την καινούρια οικότροφο.

- Μαριάννα Κωβαίου.

- Σε ποιο σχολείο πήγαινες;

- Στη Θεσσαλονίκη... Τώρα οι γονείς μου μ' έστειλαν εδώ.

Αδύνατη, μικροκαμωμένη, με το κεφάλι γεμάτο μπούκλες και μπουκλάκια. Ομορφούλα.

Παρ' ολίγο να μην έρθει ούτε η Μίνα.

- 'Ηθελε ο μπαμπάς μου να με στείλει στο Τορόντο, σ' έναν αδερφό του που δεν έχει παιδί, πολύ πλούσιο... Εγώ δεν ήθελα, φοβόμουν να φύγω, και η μαμά έμπηξε τις φωνές: «Δε δίνω σε κανέναν τα παιδιά μου, τα θέλω όλα κοντά μου...».

Η Μίνα έχει έντεκα αδέρφια.

Και η Άλμπα, η λιγομίλητη, τους είπε πως πήγε στην Αίγινα και πως τα είχε περάσει πολύ ωραία.

(Δεν τους είπε πως ο Αιμίλιος, ο αδερφός της Μαρίνας, την τελευταία μέρα του καλοκαιριού της γλίστρησε κι ένα ραβασάκι μέσα στην τσέπη. «Σ' αγαπώ», της έγραφε, κι εκείνη δεν κοιμήθηκε όλη τη νύχτα. Τώρα τον σκέφτεται...)

- Η Αίγινα είναι το πιο όμορφο νησί του κόσμου.

Δεν πρόλαβε να πει άλλα. Η Ζωρζ την έκοψε:

- Μα κι εγώ έχω πάει στην Αίγινα, στη Βαγιά. Έκανα γαϊδουροκαβαλαρία, κι ο ναός της Αφαίας ήταν πάνω από το κεφάλι μας. Ο Παναγιώτης, ο φίλος μου...

- Τα ξέρουμε... τα ξέρουμε, μας τα 'χεις ξαναπεί! φώναξαν οι φίλες της.

Κι ήταν η πρώτη μέρα στο σχολείο πανηγύρι.

Όταν μπήκε στην τάξη η κυρία Ερασμία, με το ράσο της και τις μαύρες παντόφλες, όλες οι μαθήτριες ήταν αναποκοκκινισμένες.

- Αγαπηταί μαθήτριά, σας εύχομαι καλήν πρόοδον... Η δεσποινίς Κλάρα θα σας ανακοινώσει το πρόγραμμα.

Μόλις απομακρύνθηκε η κυρία Διευθύντρια, έγινε χαλασμός από τα πολλά χειροκροτήματα. Η αγαπημένη καθηγήτρια ανέβηκε στην έδρα -ήταν όμορφη, πιο όμορφη από πέρσι. Καινούριο ταγεράκι, μπλε με άσπρες κουκκίδες, και μπλε γραβάτα. Μούρλια! Ευχαρίστησε για την υποδοχή και τους έκανε νόημα να σταματήσουν. Τους είπε:

- Καλές μου φίλες, με πολλή χαρά σάς ξαναβρίσκω. Πιστεύω πως φέτος θα πούμε πολλά, πιο πολλά από πέρσι... Δε χρειάζεται να φωνάξω κατάλογο. Μόνο μια καινούρια μάς ήρθε. Καλώς όρισε, Μαριάννα... Φέτος, συνέχισε η δεσποινίς Κλάρα, θα δώσουμε μεγάλη βαρύτητα στη γλώσσα. Θα διαβάσουμε κλασικούς και σύγχρονους συγγραφείς, και, φυσικά, ποίηση. Θα είμαι πολύ απαιτητική στην έκθεση. Θα συζητάμε κάθε συντακτικό λάθος, ως και τη στίξη. Η φαντασία του κειμένου θα είναι προσωπική σας επιλογή. Θα είσθε ελεύθερες να γράφετε σωστά, το τονίζω, σωστά, ό,τι προτιμάτε... Και, για να κάνουμε καλή αρχή, σας παρακαλώ για την ερχόμενη Πέμπτη να γράψετε μια έκθεση με θέμα: Το καλοκαίρι μου.

Οι μαθήτριες ενθουσιάστηκαν. Ήταν η έκθεση που ταίριαζε στο κοντινό τους χτες. Η κάθε μαθήτριά θα είχε τα δικά της να πει. Δεκαεννιά ξεχωριστά καλοκαίρια. Η δεσποινίς Κλάρα είχε διαλέξει *Το θέμα!*

Πριν ακόμη χτυπήσει το κουδούνι, δίχως μολύβι και χαρτί, έτσι στον αέρα, η καθεμιά είχε ξεκινήσει την έκθεσή της. «Πρέπει η δική μου να είναι η καλύτερη...», σκεφτόταν η Ζωρζ. 'Ηθελε να ξεπλύνει την περσινή ντροπή της αντιγραφής. Αν τα κατάφερνε να πάρει άριστα ή έστω ένα λίαν καλώς, τότε θα ομολογούσε στη δεσποινίδα Κλάρα την απάτη και θα της ζητούσε συγγνώμη. Δε θα δυσκολευόταν να γράψει την έκθεση, είχε τόσα και τόσα ζήσει στο Καβούρι της! Θα τα έγραφε όλα, για την καφασωτή παράγκα, τη θάλασσα στα πόδια τους, τις βουτιές από τον ψηλό βράχο και τα τραγούδια της παρέας στην ακρογιαλιά με την πανσέληνο που ανατέλλει. Αχ, πώς να περιγράψει αυτή την ασημένια γραμμή που σκίζει στα δυο την ασάλευτη θάλασσα!

Να σταματήσει το χρόνο πάνω σε μια κόλλα χαρτί, να ζήσει για πάντα την ομορφιά του καλοκαιριού της! Όταν σαν θεά Αθηνά κατέβαινε το λοφάκι, με το σεντόνι άσπρη χλαμύδα και με το χρυσαφί κοντάρι, το ξύλο που είχε βάψει η χρυσοχέρα η Ρενέ! Κυρίαρχος του κόσμου!

- 'Ει, τη σκούνηξε η Άλκη, χάζεψες; Ας κατεβούμε στην αυλή.

Στην αυλή μεγάλες και μικρές μαθήτριες έκοβαν βόλτες, κουβέντιαζαν, κι ήταν τα λόγια τους άσπρα πουλιά που φτερούγιζαν γύρω τους.

Ζ. Σαρρή, Ε.Π., Πατάκης

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- 1 Ποια είναι η διάθεση των κοριτσιών την πρώτη μέρα της επιστροφής τους στο σχολείο μετά τις καλοκαιρινές διακοπές και με ποιους τρόπους την εκδηλώνουν;
- 2 Βρείτε στο κείμενο και σχολιάστε σημεία που φανερώνουν τη σχέση των μαθητριών μεταξύ τους, με το σχολείο και τους καθηγητές τους. Συγκρίνετε τα ευρήματα με τις δικές σας εμπειρίες και σχέσεις.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

1^ο ΘΕΜΑ: Στείλτε ένα γράμμα στον κολλητό σας φίλο που μόλις τελείωσε το δημοτικό, αναγκάστηκε να μεταβεί μόνιμα με την οικογένειά του στο εξωτερικό για επαγγελματικούς λόγους του πατέρα του. Περιγράψτε του τις εντυπώσεις που σας έχουν γεννηθεί από την πρώτη μέρα που πήγατε στο Γυμνάσιο. Μοιραστείτε μαζί του σκέψεις και συναισθήματα.

2^ο ΘΕΜΑ: Γράφετε άρθρο για τη σχολική εφημερίδα με τίτλο «Πώς θα ήταν αλλιώς το σχολείο, αν...». Σε αυτό το άρθρο παραθέτετε την άποψή σας σχετικά με τα κακώς κείμενα του σχολείου σήμερα και παραθέτετε πιθανές βελτιωτικές προτάσεις.

3^ο ΘΕΜΑ: Από φέτος βρίσκεστε στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πλέον οι απαιτήσεις είναι διαφορετικές. Πώς νοιώθετε για αυτήν την αλλαγή στη ζωή σας και ποιες διαφορές εντοπίζετε μεταξύ Δημοτικού και Γυμνασίου;

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Εγγραμμότητα στο σχέδιο

Α ΜΕΡΟΣ — ΘΕΩΡΙΑ

ΕΙΔΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Η γλωσσική επικοινωνία διακρίνεται σε **προφορική** και **γραπτή**. Ο προφορικός λόγος διαφέρει σε πολλά σημεία από το γραπτό, είναι όμως ισάξιοι και ισότιμοι ως τρόποι επικοινωνίας.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

- 0 είναι άμεσος, αυθόρμητος και απροσχεδιαστος. Συμβαίνει την ίδια χρονική στιγμή μεταξύ δύο ή περισσότερων προσώπων (διαπροσωπική επικοινωνία) ανεξαρτήτου απόστασης.
- 0 είναι εφήμερος, στιγμιαίος και έχει μικρή διάρκεια. Πολλές φορές δεν χαρακτηρίζεται από ασφάλεια, διότι είναι στιγμιαίος και δεν μπορεί να αποδειχθεί αν δεν καταγραφεί.
- 0 πλάθεται την ίδια στιγμή για αυτό παρουσιάζει προχειρότητα στην έκφραση, διακοπές, επαναλήψεις, δισταγμούς, διορθώσεις, φράσεις και προτάσεις ανολοκλήρωτες.
- 0 χαρακτηρίζεται από συχνή χρήση λέξεων ασαφούς σημασίας: κάτι, κάποιος, πράγμα, μέρος κ.λπ.
- 0 χαρακτηρίζεται, επίσης, από χειρονομίες, εκφράσεις του προσώπου, κινήσεις του σώματος, βλέμματα, καθώς και τον επιτονισμό (αυξομειώσεις του τόνου της φωνής, παύσεις κ.λπ.)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Χαρακτηριστικά του γραπτού λόγου:

- 0 ο συγγραφέας έχει χρόνο στη διάθεσή του να σχεδιάσει, να διορθώσει και να επιμεληθεί το κείμενό του, για αυτό χαρακτηρίζεται ως προσχεδιασμένος και οργανωμένος.
- 0 είναι το μέσο επικοινωνίας επισήμης
- 0 αρετές του είναι η συνοχή και η συνεκτικότητα. Γίνεται χρήση συνδετικών και διαρθρωτικών λέξεις και φράσεις.
- 0 χαρακτηρίζεται από μεγάλες περιόδους και προτάσεις, που εκφράζουν ολοκληρωμένα νοήματα, π.χ. Πολύ συχνά οι διατροφικές οδηγίες απεικονίζονται με τη μορφή τριγώνου ή πυραμίδας, η βάση της οποίας αναφέρεται σε τρόφιμα που θα πρέπει να καταναλώνονται πολύ συχνά και η κορυφή σε τρόφιμα που θα πρέπει να καταναλώνονται σπάνια με τα υπόλοιπα τρόφιμα να καταλαμβάνουν ενδιάμεσες θέσεις.
- 0 περιέχει φροντισμένο λεξιλόγιο και αποφυγή βαρβαρισμών.
- 0 Μένει αναλλοίωτος στον χρόνο, έχει διάρκεια και αυτονομία, επειδή δεν εξαρτάται από το χώρο και το χρόνο. Παράδειγμα αποτελεί η διάσωση τόσο σημαντικών κειμένων και γραμματειακών έργων από την αρχαιότητα.
- 0 Είναι το μέσο επικοινωνίας των επιστημών, διάδοσης και μεταλαμπάδευσης γνώσεων και ιδεών.

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ — ΜΕΣΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Όταν μελετούμε τον προφορικό ή το γραπτό λόγο αναζητούμε

τον πομπό

το δέκτη

το σκοπό

το μήνυμα

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ (§)

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

- 0 Η παράγραφος είναι ένα ενιαίο κείμενο με **αρχή** (ορισμός του θέματος που θα αναπτυχθεί), **μέση** (ανάπτυξη της επιχειρηματολογίας και αιτιολόγησης υποστήριξης των θέσεων του συγγραφέα για το θέμα που συζητείται) και **τέλος** (κατάληξη σε ένα συμπέρασμα ή συνοπτική ανακεφαλαίωση των ήδη ειπωμένων).
- 0 Χαρακτηρίζεται από συνοχή. Οι ιδέες είναι έτσι παρατιθέμενες που δεν προκαλούν σύγχυση στον αναγνώστη. Με τη σωστή χρήση διαρθρωτικών (συνδετικών) λέξεων επιτυγχάνεται η ομαλή πορεία του συγγραφέα, για να παραθέσει τις ιδέες του.
- 0 Έχει αυτονομία, αφού αναπτύσσει πλήρως και σωστά αιτιολογημένα μία ιδέα ή πλευρά ενός θέματος, όμως είναι και συνδεδεμένη με την προηγούμενη ή επόμενη παράγραφο αν είναι μέρος ενός κειμένου.
- 0 Αφήνουμε πάντα ένα μικρό περιθώριο στην αρχή της παραγράφου, για να ξεχωρίζει από τις άλλες παραγράφους

ΔΟΜΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ

Η παράγραφος αποτελείται από 3 βασικά μέρη:

- 0 **ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:** Είναι συνήθως η πρώτη πρόταση της παραγράφου μας και μέσα της εμπερικλείεται το θέμα που θα αναπτυχθεί στην παράγραφο. Έχει εισαγωγικό χαρακτήρα, διότι είναι αυτή που ανοίγει το θέμα που θα συζητηθεί και είναι ενημερωτική για τον αναγνώστη ως προς το τι μέλλει να διαβάσει στη συνέχεια.
- 0 **ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ ή ΣΧΟΛΙΑ:** Είναι το κύριο με μεσαίο μέρος της παραγράφου, όπου επιτελείται η αιτιολόγηση, γενική τοποθέτηση ή παράθεση επιχειρηματολογίας για την απόδειξη της ισχύς του θέματος, που ήδη έχει αναφερθεί στη Θεματική Πρόταση. Στις λεπτομέρειες μας δίνεται η ευκαιρία να πείσουμε τον αναγνώστη για την ισχύ της ιδέας μας ή άποψής μας, που μόλις αναφέραμε στη Θεματική Πρόταση. Οι ιδέες μας στις λεπτομέρειες διαδέχονται η μία την άλλη με τη χρήση συνδετικών λέξεων ή φράσεων.
- 0 **ΚΑΤΑΚΛΕΙΔΑ:** Είναι η τελευταία πρόταση της παραγράφου. Μπορεί και να παραλείπεται. Έχει χαρακτήρα συμπερασματικό ή ανακεφαλαιωτικό. Συνήθεις διαρθρωτικές λέξεις που χρησιμοποιούνται είναι: «άρα, επομένως, συμπερασματικά, ανακεφαλαιωτικά, συνοψίζοντας, αβίαστα λοιπόν, από όλα τα παραπάνω, καταλήγοντας...»

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ

1. Αναφέρετε τρία παραδείγματα προφορικού λόγου και τρία γραπτού λόγου.

2. Στα παρακάτω κείμενα εντοπίστε τον πομπό, το δέκτη, το σκοπό και το μήνυμα. Εντοπίστε στα παρακάτω κείμενα (όπου υπάρχουν) στοιχεία προφορικότητας.

- 📍 Τα καλλυντικά Χ συνδυάζουν δραστικά συστατικά φυσικής προέλευσης, εκχυλίσματα από φυτά της ελληνικής χλωρίδας, μελισσοκομικά προϊόντα υψηλής βιολογικής αξίας και βιολογικά αιθέρια έλαια.
- 📍 SMS: «Έλα γρήγορα, θα πάρεις απουσία»
- 📍 - Κάνει κρύο έξω να πάρεις ζακέτα.

- Οκ μαμά, θα πάρω.
- Μην ξεχάσεις και το κινητό σου, να μπορώ να σε βρίσκω.
- Οκ μαμά.
- Α, να προσέχεις όταν περνάς το δρόμο.
- Οκ, μαμά θα προσέχω, έχε μου εμπιστοσύνη.
- Πάρε τα λεφτά που σου άφησα στο τραπεζάκι, μήπως πεινάσεις.
- Οκ μαμά, το έχω κάνει ήδη.
- Α να σου πω και...
- Μαμα; Δυο τετράγωνα πιο πέρα είναι η πλατεία, αν χρειαστώ κάτι θα έρθω σπίτι. Γειά...

Οι διατροφικές συνήθειες των εφήβων μαθητών, απέχουν από τα πρότυπα της μεσογειακής πυραμίδας διατροφής ακόλουθα με τα αποτελέσματα πρόσφατης έρευνας. Βασικός σκοπός της έρευνας που πραγματοποιήθηκε από τον τομέα Υγείας του ΙΕΚ ΔΟΜΗ είναι να παρακολουθήσει τις μεταβολές στις διατροφικές συνήθειες των εφήβων και να εξετάσει τις διατροφικές τους συνήθειες.

3. Εντοπίστε τη δομή των παρακάτω παραγράφων.

(1) Πειράματα που έγιναν στο Γιέηλ σε μωρά κάτω του ενός έτους αποκάλυψαν το όχι και τόσο εκπληκτικό γεγονός ότι γελούσαν δεκαπέντε φορές συχνότερα όταν τα γαργαλούσαν οι μανάδες τους παρά όταν τα γαργαλούσαν ξένοι· και τις περισσότερες φορές που τα γαργαλούσαν ξένοι έκλαιγαν. Γιατί η ψευτοεπίθεση πρέπει ν' αναγνωριστεί σαν προσποίηση, και με τους ξένους δεν είσαι ποτέ σίγουρος. Ακόμα και με τη μητέρα τους υπάρχει κάποιο συναίσθημα αβεβαιότητας και φόβου, η έκφραση του οποίου εναλλάσσεται με το γέλιο στη συμπεριφορά του μωρού· και είναι ακριβώς αυτό το στοιχείο έντασης ανάμεσα στα γαργαλητό που ανακουφίζεται από το γέλιο, το οποίο συνοδεύει το τίναγμα. Ο κανόνας του παιχνιδιού είναι «Άσε με να τρομάξω λίγο, ώστε να μπορέσω ν' απολαύσω καλύτερα την ανακούφισή μου».

(2) Η δουλειά του ταμπάκη ήταν δύσκολη και ανθυγιεινή. Όλη μέρα στη βρώμα και στη δυσωδία του «σάπιου» δέρματος. Η πρώτη του δουλειά ήταν να βρει τα δέρματα. Η καλύτερη εποχή αγοράς των δερμάτων ήταν ο μήνας Οκτώβριος, γιατί μετά άρχιζαν οι βροχές και τότε τα δέρματα στέγνωναν δύσκολα. Γύριζε, λοιπόν, όλη τη μέρα στα χωριά για να βρει δέρματα, να κάνει τη συμφωνία αγοράς κι έπειτα ν' αρχίζει να τα συγκεντρώνει. Όταν τελείωνε μ' όλα αυτά άρχιζε το πρώτο στάδιο της επεξεργασίας τους, που διαρκούσε 20 ημέρες περίπου. Πρώτα τα αλάτιζε και στη συνέχεια τα αποξηραινει, για να συντηρηθούν. Έπειτα τ' άφηνε για λίγες μέρες βυθισμένα μέσα σε γούρνες με νερό και διάλυμα καυστικής ποτάσας, για να φύγουν οι πολλές βρωμιές και να μαλακώσουν. Μετά τα έβγαζε απ' τις γούρνες και τα άπλωνε τεντωμένα σ' ένα ειδικό πλαίσιο και μ' ένα μαχαίρι τα έξυνε με προσοχή, για να αφαιρεθούν τα υπολείμματα κρέατος και λίπους. Στη συνέχεια τα έβαζε μέσα σε λακκούβες βάθους ενός μέτρου περίπου, γεμάτες με νερό και ασβέστη (ασβεσταριές ή ασβεστερά), όπου παρέμεναν 5 - 8 ημέρες. Εκεί γινόταν η αποτρίχωση· μαλάκωνε τελείως το δέρμα, άνοιγαν οι πόροι του κι έβγαινε εύκολα το τρίχωμα.

Βασίλης Σαρησάββας
«Ταξίδι στο Χθες»

(3) Ο τουρισμός γενικά, κυρίως δε σε χώρες μικρές σαν την Ελλάδα, αποτελεί μια ανθρώπινη δραστηριότητα η οποία εντάσσεται στις προσπάθειες οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, περιέχει όμως πολλά στοιχεία αστάθειας στις σχέσεις ανθρώπου και περιβάλλοντος και περικλείει πολλούς κινδύνους. Αρκεί να θυμηθούμε ότι σε μικρές κοινωνίες (π.χ. νησιά) ο ανθρώπινος πληθυσμός στην τουριστική περίοδο μπορεί και να δεκαπλασιαστεί, με όλα τα επακόλουθα αυτής της αύξησης για τους τοπικούς φυσικούς πόρους, τους ρυθμούς ζωής της συγκεκριμένης κοινότητας και τον πολιτισμό της. Σε αυτή την κλίμακα του κοινωνικού φαινομένου της απότομης πληθυσμιακής επίθεσης η συμβατική λύση που δίνει ο βιομηχανοποιημένος τουρισμός είναι κατ' ανάγκη επιθετική. Μεγάλα ξενοδοχειακά συγκροτήματα βιάζουν πολλές φορές το περιβάλλον, «πακέτα» για την καλύτερη «εκμετάλλευση» των

τουριστών ετοιμάζονται, αγροτικά προϊόντα γεμάτα χημικά στοιχεία και κακότεχνα προϊόντα «δήθεν» λαϊκής τέχνης παράγονται.

Χρυσάνθη Λαΐου-Αντωνίου
Από τον ημερήσιο Τύπο

(4) Ο μαθητής μας είναι ήδη πολίτης του παγκόσμιου χωριού. Θα πρέπει να γίνει το πιστεύω όλων των δασκάλων, ότι οι νέοι μας πρέπει να αποκτήσουν ευρύτερη κριτική και ευέλικτη σκέψη, πιο ισχυρή ψυχική και πνευματική θωράκιση και ηθικές αξίες τέτοιες που θα είναι η πανοπλία προστασίας τους σε ένα περιβάλλον χωρίς σύνορα. Από τα σχολεία μας να βγαίνουν μαθητές που θα είναι ικανοί ως αυριανοί πολίτες να διαχειρίζονται σωστά τις πληροφορίες που δέχονται καθημερινά, να αξιολογούν και να ιεραρχούν τις καταναλωτικές τους συνήθειες, αλλά και να εντρυφούν στις αιώνιες και αναλλοίωτες εκείνες αξίες που στηρίζαν τον πολιτισμό μας κάνοντάς τον καλύτερο για τη δική τους γενιά και για τις επόμενες. Πολιτισμός είναι ν' αφήνεις πολιτισμό και στους επόμενους.

Δημήτρης Α. Δρογίδης, Άννα Δ. Παππά

(5) Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι πολυδιάστατος. Μερικά αποσπάσματα σχετικά με το ρόλο του εκπαιδευτικού στη σύγχρονη ζωή ακολουθούν, προκειμένου να αναδείξουν τη δυσκολία του επαγγέλματος, την ετοιμότητα που απαιτείται και την προσπάθεια που χρειάζεται να κάνει ο εκπαιδευτικός για να επιτύχει τα βέλτιστα και να ανταποκριθεί στο ρόλο του όπως αυτός έχει διαμορφωθεί σήμερα. Ο εκπαιδευτικός καλείται να επιτελέσει ταυτόχρονα πολλούς επιμέρους ρόλους, όπως όλοι μας λίγο πολύ. Ωστόσο τυχαίνει αυτοί οι ρόλοι να έρχονται σε αντίθεση μεταξύ τους με αποτέλεσμα να δημιουργούνται συγκρούσεις ή υπάρχει σύγχυση ρόλων, ιδιαίτερα στην περίπτωση που ο εκπαιδευτικός δεν είναι επαρκώς προετοιμασμένος να αντιμετωπίσει μια τέτοια κατάσταση. Ο εκπαιδευτικός συναντά πολλές δυσκολίες αν φανταστούμε πόσες απαιτήσεις πρέπει να καλύψει (εγκύκλιοι, αναλυτικό πρόγραμμα, γονείς, παιδιά).

Φάνια Βιλλιώτη

4. Εντοπίστε τις διαρθρωτικές (συνδετικές) λέξεις ή φράσεις των παρακάτω κειμένων.

- 📌 Ακόμη, τα μόνα κόστη που συνδέονται άμεσα με την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές είναι αυτά της ανάπτυξης της τεχνολογίας. Κατ' αρχήν, δεν τίθεται πλέον ζήτημα πληρωμής του καυσίμου, με εξαίρεση την βιομάζα όπου πρέπει να αμείβεται η εργασία των εργαζομένων στον αγροτικό και δασικό τομέα. Όσο για το κόστος του εξοπλισμού, αυτό θα μειώνεται στο βαθμό που θα αναπτύσσεται η παραγωγή του σε μεγάλη κλίμακα και θα παρατηρείται συνεχής βελτίωση των τεχνολογιών. Την ίδια στιγμή, το κόστος της συμβατικής ενέργειας θα αυξάνεται διαρκώς.
- 📌 Ωστόσο, όπως θα φανεί πιο κάτω, η οικογένεια είναι μια πολύτιμη μορφή ανθρώπινης οργάνωσης που, αν δεν υπήρχε, θα έπρεπε να εφευρεθεί. Αυτό συμβαίνει όχι διότι η οικογένεια είναι μια «κεκτημένη» αξία του παρελθόντος. Η παράδοση δεν πρέπει να τοποθετείται υπεράνω της λογικής. Αντίθετα, η ίδια η εκλογίκευση της κοινωνίας απαιτεί τη διατήρηση της οικογένειας διότι μέσα από αυτήν τα άτομα κοινωνικοποιούνται: δημιουργούν αρχές και κανόνες συμβίωσης και κυρίως εμπιστοσύνης που εφαρμόζονται και κυριαρχούν πέρα από τα όρια της οικογένειας. Και η εξασφάλιση συνθηκών αμοιβαίας εμπιστοσύνης δημιουργεί αυτό που πολλοί κοινωνικοί επιστήμονες ονομάζουν κοινωνικό κεφάλαιο, του οποίου έχει ανάγκη πρωτίστως μια ανεπτυγμένη κοινωνία.
- 📌 Σήμερα, η δυτική αποδόμηση κλίνει στη υπερβολή. Αλλά η αλήθεια είναι πως η Ελλάδα ήταν πράγματι διαφορετική από όλα τα κράτη και τους πολιτισμούς που την περιτριγύριζαν, και πως τα επιτεύγματά της καθόρισαν την ιδιαίτερη «ευρωπαϊκή» κοσμοαντίληψη. Οι ελληνικές λογοτεχνικές και εικαστικές δομές διαμόρφωσαν την Ευρώπη πολύ περισσότερο από ότι τις άλλες ηπείρους. Το γυμνό στην τέχνη επί παραδείγματι, κατείχε κατά τη διάρκεια της

αναγέννησης την ίδια περίοπτη θέση που είχε στην αρχαία Αθήνα. Ακόμα και η ελληνική μυθολογία και οι θεοί της επιβίωσαν κατά τη διάρκεια του χριστιανισμού και κόσμησαν τα μέγαρα της Ευρώπης. Η δραματουργία επιβίωνε και καλλιεργούνταν από το Σοφοκλή ως τον Σέξπιρ (Shakespeare).

5. Σας δίνονται δύο θεματικές προτάσεις. Από εκεί θα εντοπίσετε το θέμα της παραγράφου με σκοπό να την αναπτύξετε. Προσέξτε την επιχειρηματολογία που θα χρησιμοποιήσετε. Μην ξεχάσετε να χρησιμοποιήσετε διαρθρωτικές λέξεις.

📌 Πολλοί πιστεύουν ότι το σχολείο έχει να προσφέρει πολλά στους νέους, όμως έτσι όπως είναι διαμορφωμένο στις μέρες μας και με τα προβλήματα που έχει δεν τα καταφέρνει στο βαθμό που θα έπρεπε. _____

📌 Το κάπνισμα είναι ένας από τους σύγχρονους εχθρούς της ανθρώπινης υγείας για πολλούς λόγους. _____

* Συμβουλευτείτε την προηγούμενη ενότητα για επιπλέον υλικό επί του θέματος.

Τα τελευταία χρόνια, όπως γίνεται αντιληπτό από τους ίδιους τους μαθητές, το σχολείο δεν επιτελεί το ρόλο που θα μπορούσε να έχει στη ζωή των νέων. Οι ποικίλες αναστατώσεις και αντιδραστικές συμπεριφορές των εφήβων δείχνουν πως η ελληνική εκπαίδευση μάλλον νοσεί, παρά εμπνέει. Ως φαίνεται τόσο οι σχολικές εγκαταστάσεις και υποδομές, όσο και το ανθρώπινο καθηγητικό προσωπικό δεν φαίνεται να εμπνέει εμπιστοσύνη και να δραστηριοποιεί τους νέους. Τα αίτια της εκπαιδευτικής αυτής κακοδαιμονίας είναι πολλά, όσες και οι λύσεις που μπορούν παρθούν για την αντιμετώπιση του τόσο σημαντικού προβλήματος.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού
1. Στυλοβάτης του εκπαιδευτικού συστήματος
2. Προσφέρουν γνώσεις
3. Διαμορφώνουν προσωπικότητες
4. Σκοπός: η διδασκαλία και η μόρφωση των μαθητών
5. Στόχος: γεροί και ακατάλυτοι δεσμοί με μαθητές

Φορείς Παιδείας
1. Οικογένεια
2. Σχολείο
3. Εκκλησία
4. Πολιτεία
5. Κοινωνικό περιβάλλον
6. Μέσα μαζικής ενημέρωσης
7. Συναναστροφές και κοινωνικές επαφές
8. Επαγγελματική ομάδα
9. Πολιτισμικές διαδικασίες

Εκπαιδευτικοί Παιδείας
1. Μετάδοση γνώσεων
2. Πνευματική καλλιέργεια
3. Διαμόρφωση χαρακτήρα και προσωπικότητας
4. Αξιοποίηση ικανοτήτων και δεξιοτήτων
5. Ομαδική κοινωνικοποίηση
6. Επαγγελματική αποκατάσταση

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Πώς έγινα δάσκαλος

[...] Κοίταζα τα περασμένα κι έβλεπα ένα παιδί ολοζώντανο με πηγαία ενδιαφέροντα άλλοτε να παίζει τρελά και άλλοτε ανήσυχος και ακούραστος να δοκιμάζει, να σκέπτεται, να συνδυάζει, να επιχειρεί, να συγκεντρώνεται ώρες και μέρες σε δικά του προβλήματα, να διψά τη γνώση και το φως. Και τώρα; Άκουα φιλοσοφία και άλλα μαθήματα στο ξένο πανεπιστήμιο, και όπου κατόρθωνα

να συγκεντρωθώ και να προσέξω, τα καθηγητικά λόγια μου ξέφευγαν σαν να 'ταν ιερογλυφικά σημεία. Και όμως είχα ζήσει παιδί ακόμα στο δικό μου κόσμο και με το δικό μου τρόπο, κάτι απ' αυτά που έφταναν τώρα στ' αυτιά μου. Ποιο χέρι πήρε ένα θεόρατο σφουγγάρι κι' έκαμε την ίδια ψυχή τάμπουλα ράζα, τι της στέγνωσε έτσι κάθε δροσιά;

Κι έβλεπα τότε ξέχωρα από το δικό μου κόσμο ένα **πελώριο** και άδειο κτίριο, σωστό «νησί των νεκρών», αποκλεισμένο με ψηλά, πυκνά και μαύρα κυπαρίσσια απ' όλη τη ζωή. Ήταν το ελληνικό σχολείο και το γυμνάσιο, όπου είχα περάσει εφτά χρόνια, πέντε και έξι ώρες την ημέρα. Αν από το δημοτικό δε μου είχαν απομείνει παρά ένα δυο σκηνές και μια θολή εικόνα, το νησί των νεκρών το ξαναζούσα ολόκληρο:

Το παιδί του Παρνασσού ακούει Γεωγραφία. Ο σχολάρχης, μην μπορώντας να περπατήσει, καθόταν στην έδρα του με μια βέργα μακριά. Ένας χάρτης κρεμόταν κοντά στον πίνακα, κι εκεί φώναζε ένα ένα τα παιδιά με ονόματα ειδικά το καθένα: «κουτσουκέρα γίδα» ή «ρούσικο στιβάλι» ή «καλαπόδι» και άλλα παρόμοια. Τα φώναζε να ειπούν και να δείξουν το μάθημα. Αλίμονο αν ξεχνιόταν ένα ποτάμι της Αμερικής ή ο αριθμός των κατοίκων από κάποια πόλη της. Η βέργα έπεφτε βροχή μαζί με τις **βρισιές**. Κι αυτό ήταν το μόνο που συγκέντρωνε την προσοχή όλων μας. Μόλις τελείωνε όμως και φώναζε για μάθημα άλλο παιδί, γυρίζαμε αμέσως στη δουλειά μας. Άλλοι διάβαζαν κλεφτά κάτω από το θρανίο το παρακάτω, άλλοι παίζαμε με κλωτσιές αθόρυβες, ώσπου να συγκεντρωθούμε πάλι με νέο ξύλο και νέες βρισιές. Και **συλλογιζόμουν** τώρα τη Γεωγραφία που την είχα όλη μάθει απ' έξω, κι έβρισκα μονάχα πλήθος αριθμούς και ατελείωτα μπερδεμένα ονόματα και ποταμούς, βουνά και πόλεις...

Το μικρό ταχτικό καλλιεργητή του δικού του περιβολιού τον έπαιρνε η σχολική Φυτολογία και η διδασκαλία της. Αποστήθιζε πώς αναπτύσσονται και ζουν τα φυτά, διάβαζε για «υπέρους, στήμονας, θρίδακας» και τα παρόμοια, και δεν καταλάβαινε τίποτα, αν και ήτανε τα ίδια φυτά και λουλούδια, που τόσο αγαπούσε και τα **φρόντιζε** στο σπίτι του. Και την άλλη μέρα θα το έλεγε το μάθημα νεράκι, αν τον «έβγαζε έξω» ο δάσκαλος, ένας άνθρωπος αγέλαστος με μεγάλη **επιβολή**, αλλά και με μάτι που δεν του ξέφευγε τίποτα. Σ' αυτόν ήμασταν αρνάκια· αρνάκια όμως που έτρεμαν και παπαγάλιζαν ή μάθαιναν το πολύ ορθογραφία και κάποια σύνταξη.

Αλέξανδρος Δελμούζος
«Πώς έγινα δάσκαλος»

1. Ποιες εμπειρίες και εικόνες από τη σχολική ζωή έμειναν ζωντανές στη μνήμη του συγγραφέα;
2. Βρείτε τους ορισμούς των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου.
3. Βρείτε ένα συνώνυμο για κάθε μία από τις έντονες λέξεις του κειμένου.
4. Παρακάτω ακολουθούν κάποιες φράσεις που είναι συνώνυμες με λέξεις του κειμένου. Εντόπισε τις μονολεκτικές λέξεις του κειμένου που καλύπτουν πλήρως το νόημα των κάτωθι περιφράσεων.

0 «εφιστώ την προσοχή» _____

0 «λειτουργώ ως φερέφωνο» _____

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΘΕΜΑ 1^ο: Τώρα στο Γυμνάσιο, όπως έχετε συνειδητοποιήσει ο ελεύθερος χρόνος σας είναι περιορισμένος εξαιτίας της αύξησης των σχολικών σας υποχρεώσεων. Να αναφέρετε τις σκέψεις σας και τα συναισθήματά σας για αυτήν τη νέα κατάσταση.

ΘΕΜΑ 2^ο: Υποθέστε ότι η πρώτη σας μέρα στο σχολείο ήταν απαίσια. Γράψτε στο ημερολόγιο σας τα συναισθήματά σας, τα συμβάντα και τις σκέψεις σας για αυτήν τη μέρα. Πώς την φανταζόσασταν και πώς ήταν εν τέλει;

ΘΕΜΑ 3^ο: Όπως είναι κοινά αποδεκτό το σχολείο δεν μπορεί να λειτουργήσει χωρίς εκπαιδευτικό προσωπικό. Στην εποχή μας όμως συναντάμε συχνά περιπτώσεις, όπου μαθητές διδάσκονται με τη βοήθεια της τεχνολογίας, ψηφιακών πλατφόρμων και με διάφορα διαδραστικά μέσα. Γράψτε μια έκθεση ιδεών σχετικά με τα θετικά και τα αρνητικά της παραδοσιακής διδασκαλίας από έναν

καθηγητή και της καινοτόμου διδασκαλία με τεχνολογικά μέσα χωρίς όμως την υποστήριξη από κάποιων καθηγητή.

ΘΕΜΑ 4^ο: Γράψτε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα του σχολείου με θέμα την κρίση του σχολείου. Αναφέρετε την άποψή σας σχετικά με τα αίτια παρακμής του ελληνικού σχολείου και πού κατά την γνώμη σας υστερεί. Τι λύσεις θα προτείνετε για να αρθεί αυτή η κρίση;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

1. Παρακάτω παρατίθενται μερικοί φορείς παιδείας. Δώστε αιτιολόγηση ή παραδείγματα μέσα σε μία μικρή παράγραφο, γιατί πιστεύετε ότι οι κάτωθι όροι αποτελούν φορείς παιδείας.

- 📌 Οικογένεια: _____

- 📌 Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης: _____

- 📌 Κοινωνικό Περιβάλλον: _____

2. Αναπτύξτε μία παράγραφο αναφερόμενοι στα χαρακτηριστικά που πιστεύετε ότι καθιστούν έναν καθηγητή δημιουργικό. Πώς θα θέλατε να είναι ένας εκπαιδευτικός;

3. Περιγράψτε συνοπτικά τις νέες σας υποχρεώσεις ως μαθητές Γυμνασίου; Είναι περισσότερες και πιο απαιτητικές από αυτές που είχατε στο Δημοτικό;

4. Σας δίνονται τρεις ιδέες σχετικά με την αξία που έχει η πνευματική καλλιέργεια των νέων. Φτιάξτε μία παράγραφο βασιζόμενοι σε αυτές τις ιδέες. Φροντίστε να ξεκινήσετε με μία θεματική πρόταση που να αναφέρει το θέμα της παραγράφου. Στις λεπτομέρειες αναπτύξτε τις ιδέες που παρατίθεται παρακάτω. Μην ξεχάσετε να συνδέσετε τις ιδέες με διαρθρωτικές λέξεις ή φράσεις.

- 📌 Η σκέψη οξύνεται και αποκτά ο νέος κριτική ικανότητα.
- 📌 Γνωρίζει μέσα από τα βιβλία ξένους πολιτισμούς και έτσι διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες.
- 📌 Σεβασμός στους συνανθρώπους και χρήσιμο άτομο για την κοινωνία.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Ταξίδι στον κόσμο της φύσης

Α ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΙΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Περιγραφή καλείται η αναπαράσταση μέσα από το λόγο χώρων, προσώπων, αντικειμένων φαινομένων κλπ. Την περιγραφή την συναντάμε σε λογοτεχνικά κείμενα, στον επιστημονικό λόγο, σε οδηγούς διακοπών, εφημερίδες, περιοδικά, διαδίκτυο, διαφημίσεις κ.α. Με την περιγραφή το άτομο, και ειδικά ο μαθητής μπορεί να πληροφορεί λεπτομερειακώς και να ενημερώνει με τον προφορικό ή γραπτό λόγο για ένα γεγονός, μία δραστηριότητα, να αναπαριστά πιστά και γλαφυρά πρόσωπα, αντικείμενα, κτίρια, έργα τέχνης, τοπία. Έτσι, επιτυγχάνεται μία δυνατή σύνδεση του πομπού και του δέκτη, καθώς δίνεται η ευκαιρία στον πρώτο να περάσει μηνύματα και συναισθήματα στο δεύτερο με σκοπό να ταυτιστούν.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ

Η περιγραφή κινείται από κάτι το γενικό στα επιμέρους μέρη του περιγραφόμενου γεγονότος ή αντικειμένου. Η περιγραφή μέσω της παραγωγικής μεθόδου (γενικό σε ειδικό) αναπαριστά και ενημερώνει με ενδελεχείς πληροφορίες, τι απεικονίζει ή πως μας φαίνεται εμάς προσωπικά (υποκειμενικά) ένα γεγονός ή ένα αντικείμενο. Από την εικόνα κατευθυνόμαστε στα επιμέρους, τις λεπτομέρειες. Η οργάνωση της περιγραφής βασίζεται σε δύο παράγοντας, αρχικά αν το άτομο που μας περιγράφει είναι σταθερό σε ένα σημείο ή αν κινείται.

Συμπέρασμα, των άνωθεν πληροφοριών είναι ότι η περιγραφή οργανώνεται βάσει το **ΧΩΡΟ**, είτε από ένα σταθερό σημείο (τέρμα), είτε κινούμενοι σε ένα χώρο (κίνηση ευθύγραμμη και παράλληλη) και προχωρώντας από την γενική εντύπωση του περιγραφόμενου στα επιμέρους-ειδικότερα μέρη του.

ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ

Είτε πρόκειται για γραπτό κείμενο, είτε για προφορικό λόγο, η περιγραφή αποτελεί ένα απαιτητικό ως προς το λεξιλόγιο κειμενικό είδος. Ο πομπός οφείλει να κάνει:

- 0 **Χρήση επιθέτων:** με τα επίθετα περιγράφουμε ενδελεχώς το αντικείμενο ή γεγονός. Ο πομπός έχει τη δυνατότητα να πληροφορήσει το δέκτη και να του γνωστοποιήσει τις σταθερές ιδιότητες του περιγραφόμενου. Έτσι επιτυγχάνεται σαφήνεια και ευκρίνεια (ακρίβεια) στην αναπαράστασή μας. Είναι ένα τρόπος να κρατάμε ζωντανή την περιγραφή.
- 0 **Χρήση επιρρημάτων:** με τα επιρρήματα περιγράφουμε τις προσωρινές ιδιότητες των περιγραφόμενων αντικειμένων.
- 0 **Χρήση ρημάτων:** γίνεται συχνή χρήση Ενεστώτα και Παρατατικού και τα συνήθη ρήματα είναι το βοηθητικό ρήμα «είμαι» (και παράγωγά του) και το ρήμα «έχω». Μπορούν, ακόμα, να χρησιμοποιηθούν με προσοχή ρήματα, όπως «αναπαρίσταμαι, απεικονίζω, αποτυπώνομαι, φωτογραφίζομαι, αποτελούμαι κ.α.»

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η υποκειμενική περιγραφή είναι αυτή που συντελείται όταν το άτομο που περιγράφει εκφράζει την **προσωπική του γνώμη** για το περιγραφόμενο. Σε αυτήν την περίπτωση επιτρέπεται η περιγραφή να περιέχει έμμεσα σχόλια, επειδή το άτομο παρακινείται από τα προσωπικά του συναισθήματα, κρίσεις

και σκοπούς. Από την άλλη, η αντικειμενική περιγραφή επιτελείται στη βάση της πραγματικής και χωρίς σχόλια πιστής αναπαράστασης του περιγραφόμενου. Η οπτική γωνία του πομπού καθορίζει αν η περιγραφή που θα επιτελεστεί θα είναι υποκειμενική ή αντικειμενική.

ΕΙΔΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ

Η περιγραφή είναι ένας στατικός, φωτογραφικός τρόπος απεικόνισης της πραγματικότητας. Με την περιγραφή αποδίδουμε το πώς είναι κάτι, πώς φαίνεται αυτό στα μάτια μας, δηλαδή πώς το αντιλαμβανόμαστε. Μερικά από τα είδη περιγραφής που έχουμε είναι τα ακόλουθα:

- 🕒 Περιγραφή ενός αντικειμένου (εξωτερικής ή/και εσωτερικής του όψης, ακόμα και της λειτουργίας που αυτό επιτελεί ή της χρησιμότητάς του)
- 🕒 Περιγραφή ενός προσώπου (εμφάνισης ή/και ήθους του)
- 🕒 Περιγραφή τόπου ή τοπίου
- 🕒 Περιγραφή μίας δραστηριότητας ή ενός δρώμενου
- 🕒 Περιγραφή ενός γεγονότος
- 🕒 Περιγραφή κτιρίου (εξωτερικά ή/και εσωτερικά)
- 🕒 Περιγραφή συναισθημάτων, βιωμάτων ή ψυχικών καταστάσεων
- 🕒 Περιγραφή ζώου, φυτού, φυσικών φαινομένων...
- 🕒 Περιγραφή χρονικών στιγμών ή περιόδων

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ)

Το σκίτσο θίγει με χιουμοριστικό τρόπο το πρόβλημα της μόλυνσης του περιβάλλοντος. Απεικονίζει μολυσμένα και βρόμικα θαλασσινά νερά που βρίσκονται κοντά σε μία κατοικημένη περιοχή. Αιτία της μόλυνσης των θαλασσινών υδάτων είναι η ύπαρξη ενός εργοστασίου, του οποίου τα λύματα εκκρίνονται στη θάλασσα.

Στο βάθος της εικόνας, επάνω δεξιά, βλέπουμε ένα λόφο γεμάτο πολυκατοικίες, απογυμνωμένο από κάθε είδους βλάστηση. Αριστερά, υπάρχει ένα εργοστάσιο με υψηλές καμινάδες από όπου βγαίνουν καπνοί που σκεπάζουν ολόκληρο τον ουρανό. Μεγάλου σωλήνες στο κάτω μέρος του εργοστασίου οδηγούν τα λύματα απευθείας στη θάλασσα όπου κολυμπούν τέσσερις πάπιες με αντιασφυξιογόνες μάσκες, για να προστατευτούν από το μολυσμένο αέρα. Μάσκα φοράει και ο γλάρος που πετάει στον ουρανό.

Σε πρώτο πλάνο βρίσκεται η βρόμικη θάλασσα, στα νερά της οποίας επιπλέουν διάφορα απόβλητα ακόμη και το χέρι κάποιου που φαίνεται να ζητάει βοήθεια καθώς «πνίγεται» στον ποταμό των σκουπιδιών.

Τίτλος: *Ελληνική Βιομηχανία Τουρισμού.*

Το σκίτσο απεικονίζει έναν άνθρωπο ο οποίος βρίσκεται μπροστά σε ένα πολύπλοκο μηχανήμα. Στην επάνω πλευρά του μηχανήματος υπάρχει ένα χωνί το οποίο φαίνεται να ρουφά ένα όμορφο εξοχικό τοπίο. Με τους χειρισμούς του ανθρώπου, η ειδυλλιακή εικόνα με το γραφικό σπίτι, τους χαμηλούς λόφους, τα πουλιά στον ουρανό και τη θάλασσα όπου πλέει ήσυχα ένα καραβάκι, μετατρέπεται από τη μηχανή σε μια στοίβα από όμοια άσχημα, πολυώροφα ξενοδοχεία, που μοιάζουν με κουτιά.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σ' όλη τη διαδρομή, καθώς αγκομαχούσε το τρενάκι του Μπουτζά για να φτάσει στη Σμύρνη, αγκομαχούσε κι η καρδιά μου από αγωνία. Τα μάτια μου παίζανε νευρικά αρπάζοντας εκείνες τις όλο γαλήνη εικόνες του ήρεμου τοπίου: τα περιβόλια με τα δέντρα, που τα κλαριά τους γέρνανε ως κάτω απ' τον πλούσιο καρπό, τα κοκκινόμαυρα χώματα, που ρουφούσαν ηδονικά τα τρεχούμενα λαχταριστά νερά, τις αγελάδες και τ' άλογα που αδιάφορα μασούλιζαν το αφράτο χορτάρι τους. Εδώ κι εκεί αμέριμνοι οι χωρικοί με τις κουνιστές τους βράκες, σκάλιζαν τη γης και όργωναν τ' αμπέλια που θα πότιζαν αύριο με το χυμό τους το κέφι των εύθυμων Σμυρνιών, για να τραγουδούν και ν' αγαπούνε...

Διδώ Σωτηρίου
Ταξίδι χωρίς επιστροφή

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

“ Αν αποδομήσουμε το κείμενο της Διδούς Σωτηρίου θα δούμε τα εξής. Αρχικά, η θεματική πρόταση μας ενημερώνει για το αντικείμενο της περιγραφής της (διαδρομή προς την Σμύρνη). Έπειτα, οι λεπτομέρειες κινούνται με έναν παραγωγικό τρόπο από το γενικό *ήρεμο τοπίο* και καταλήγουν στην περιγραφή των επιμέρους. Το γενικό που είναι το «ήρεμο τοπίο» ενισχύεται με την παρουσίαση ειδικών και επιμέρους περιγραφών «τα περιβόλια με τα δέντρα, που τα κλαριά τους γέρνανε ως κάτω απ' τον πλούσιο καρπό, τα κοκκινόμαυρα χώματα, που ρουφούσαν ηδονικά τα τρεχούμενα λαχταριστά νερά, τις αγελάδες και τ' άλογα που αδιάφορα μασούλιζαν το αφράτο χορτάρι τους...». Γίνεται χρήση Παρατατικού και η περιγραφή χαρακτηρίζεται υποκειμενική, επειδή η συγγραφέας παραθέτει προσωπικά σχόλια τόσο μέσω έντονων ρημάτων (αγκομαχούσε, ρουφούσαν, μασούλιζαν κ.α.). Από μία πρώτη ανάγνωση κατανοούμε ότι η περιγραφή είναι χωροταξική (τόπου-τοπίου) και η συγγραφέας επέλεξε να περιγράψει το τοπίο της κινούμενη προς μία κατεύθυνση.

”

ΑΦΗΓΗΣΗ

Η αφήγηση είναι η προφορική ή γραπτή παρουσίαση ενός **γεγονότος** ή μίας σειράς γεγονότων, πραγματικών (ιστορική αφήγηση) ή φανταστικών (λογοτεχνική αφήγηση). Η αφήγηση επιτυγχάνεται στη βάση επικοινωνίας του αφηγητή (πομπός) με τον ακροατή ή αναγνώστη και αποδέκτη της αφήγησης (δέκτης). Ο αφηγητής πληροφορεί τον αποδέκτη για τον **τόπο**, το **χρόνο**, τα **πρόσωπα** και τα **αίτια του γεγονότος**.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Η αφήγηση προχωρά με βάση την εξέλιξη που έχουν στην ιστορία του δημιουργού τα γεγονότα, ακολουθούν δηλαδή μία συγκεκριμένη χρονική πορεία. Έτσι λοιπόν, η αφήγηση οργανώνεται με άξονα το χρόνο, αλλά οι καταστάσεις συνδέονται αιτιολογικά μεταξύ τους.

- 0 Αρχικά, ο αφηγητής μας πληροφορεί για τους ήρωες -πρόσωπα της ιστορίας, το χώρο που εκτυλίσσεται το γεγονός, το χρόνο που συνέβη και την κατάσταση από την οποία ξεκινά η αφήγηση.
- 0 Εν συνεχεία, έχουμε την εξέλιξη της αφήγησης (την ανάπτυξη της πλοκής) και την έκβαση της ιστορίας.
- 0 Τέλος, επέρχεται η λύση του γεγονότος, δηλαδή η κρίση του αφηγητή για το νόημα της ιστορίας.

ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ

Ο αφηγηματικός λόγος οργανώνεται με βάση το ρήμα (ενέργεια-χρόνος). Κύριοι χρόνοι της αφήγησης είναι ο Αόριστος, ο Παρατατικός και ο Υπερσυντέλικος.

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΣ ΧΡΟΝΟΣ: ο αφηγηματικός χρόνος έχει σχέση με (1) την χρονική στιγμή που μας αφηγείται ο πομπός-αφηγητής την ιστορία του, (2) το χρόνο που ο δέκτης πληροφορείται το γεγονός και (3) το χρόνο που συνέβη το γεγονός.

ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ: ο χρόνος της ιστορίας είναι το πότε συνέβη το γεγονός που μας αφηγείται ο αφηγητής. Η πορεία που ακολουθείται για την παρουσίαση του γεγονότος είναι χρονική, βασίζεται δηλαδή στο χρονικό άξονα που συνέβη το περιστατικό. Η χρονική σειρά που μας παρουσιάζεται η ιστορία δεν είναι απαραίτητο να ισχύει διαδοχικά, δηλαδή το ένα γεγονός της ιστορίας να διαδέχεται το άλλο. Πολλές αφηγήσεις χαρακτηρίζονται από ανατροπές, αναχρονισμούς, εγκλιβωτισμούς, *in media res* κ.α. Κύριο γνώρισμα της αφήγησης είναι οι συνδετικές λέξεις (χρονικής σημασίας) που δείχνουν τη χρονική σειρά των γεγονότων (διαδοχική, τυχαία, από το μέσο της αφήγησης...) και την αιτιολογική σχέση μεταξύ τους.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Παρακολουθείστε στο κείμενο που ακολουθεί τις χρωματισμένες λέξεις και δείτε τη χρονική σειρά εξέλιξης των γεγονότων.

Η Κενγκά άνοιξε τις φτερούγες για να πετάξει, αλλά το κύμα ήταν πιο γρήγορο και την πήρε από κάτω. **Όταν ξαναβγήκε στην επιφάνεια, το φως της μέρας είχε χαθεί**, κι όταν κούνησε δυνατά το κεφάλι, κατάλαβε πως η κατάρρα των θαλασσών την είχε τυφλώσει.

Η Κενγκά με τ' ασημιά φτερά βούτηξε **πολλές φορές** το κεφάλι της στο νερό, **ώσπου** κάποιες ακτίνες φως έφτασαν στις κόρες των ματιών της που 'χαν σκεπαστεί με πετρέλαιο. Η παχύρρευστη κηλίδα, η μαύρη μάστιγα, της είχε κολλήσει τα φτερά στο σώμα, κι η Κενγκά έπιασε να κουνάει τα πόδια, με την ελπίδα να κολυμπήσει γρήγορα και να φύγει μακριά απ' το μαύρο κύμα.

Με όλους τους μυς της πιασμένους από την προσπάθεια, **κατάφερε κάποτε να φτάσει στο τέλος** της πετρελαιοκηλίδας και να 'ρθει σ' επαφή με το καθαρό νερό. Όταν, βουτώντας το κεφάλι στο νερό κι ανοιγοκλείνοντας **συνέχεια** τα μάτια, κατάφερε να τα καθαρίσει, σήκωσε το κεφάλι και κοίταξε τον ουρανό· δεν είδε παρά κάτι σύννεφα ανάμεσα στη θάλασσα και στην απεραντοσύνη του ουράνιου θόλου. Ήδη οι συντρόφισσές της απ' το σμήνος του Φάρου της Κόκκινης Άμμου πρέπει να 'χαν πετάξει μακριά — πολύ μακριά.

Έτσι ήταν ο νόμος. Είχε δει κι η ίδια άλλους γλάρους να μολύνονται από το θανάσιμο μαύρο κύμα, κι όσο δυνατή κι αν ήταν η λαχτάρα της να κατέβει για να βοηθήσει, είχε αναγκαστεί ν' απομακρυνθεί, υπακούοντας στο νόμο που απαγορεύει την παρουσία στο θάνατο των συντρόφων. Με τα φτερά τους ακίνητα, κολλημένα στο σώμα τους, οι γλάροι αποτελούσαν εύκολη λεία για τα μεγάλα ψάρια, ή πέθαιναν αργά, από ασφυξία, καθώς το πετρέλαιο έφραζε όλους τους τους πόρους. **Αυτό το τέλος** την περίμενε, κι η Κενγκά ευχήθηκε να την κατάπιναν **αμέσως** τα σαγόνια κάποιου κήτους.

Η μαύρη κηλίδα. Η μαύρη μαστίγα. **Περιμένοντας το τέλος της**, η Κενγκά έπιασε να καταριέται τους ανθρώπους.

«Όχι όμως όλους... Να μην είμαι και άδικη», έκρωξε αδύναμα.

Πολλές φορές, από ψηλά, είδε πώς κάτι μεγάλα πετρελαιοφόρα επωφελούνταν τις μέρες που 'χε στεριανή ομίχλη για να βγουν στη θάλασσα και να πλύνουν τις δεξαμενές τους. Σκόρπιζαν στη θάλασσα χιλιάδες λίτρα από μια ουσία παχύρρευστη και μολυσματική, που επέπλεε στο κύμα. **Είδε όμως κι άλλες φορές** που κάτι μικρά πλεούμενα πλεύριζαν τα πετρελαιοφόρα κι απαιτούσαν απ' αυτά ν' αδειάσουν τις δεξαμενές τους. Δυστυχώς, όμως, αυτά τα πλεούμενα, όπου κυμάτιζε η σημαία με τα χρώματα της ίριδος, **δεν έφταναν πάντα εγκαίρως** για ν' αποτρέψουν τη δηλητηρίαση των θαλασσών.

Η Κενγκά **πέρασε τις πιο βασανιστικές ώρες της ζωής της** καθισμένη πάνω στο νερό, με το τρομοκρατημένο της μυαλό να φαντάζεται τον πιο φριχτό θάνατο· χειρότερο απ' το να την κατασπαράξει ένα ψάρι, χειρότερο ακόμα κι απ' το να υποφέρει την αγωνία της ασφυξίας, ήταν το να πεθάνει από την πείνα.

Μπροστά στην εφιαλτική προοπτική ενός αργού θανάτου, κούνησε το σώμα της και διαπίστωσε με έκπληξη πως το πετρέλαιο δεν είχε πειράξει τις φτερούγες ως τη ρίζα τους. Μπορεί τα πούπουλά τους να 'χαν ποτίσει απ' αυτή την παχύρρευστη ουσία, τουλάχιστον, όμως, μπορούσε να τις ανοίξει.

«Μπορεί και να 'χω μια ελπίδα να βγω από δω», έκρωξε η Κενγκά, «εκεί ίσως, αν πετάξω ψηλά, πολύ ψηλά, ο ήλιος να λιώσει την κατάρρα που 'χει κολλήσει στα φτερά μου».

Θυμήθηκε μια ιστορία που της είχε διηγηθεί μια γριά συντρόφισσα απ' τα Φριδικά Νησιά: πως ήταν **κάποτε ένας άνθρωπος**, που τον έλεγαν Ίκαρο, κι αυτός, που λαχταρούσε να πετάξει, **πήρε φτερά** αετού και **τ' άλειψε** με κερί για να τα κολλήσει και να φτιάξει φτερούγες, και **πέταξε** ψηλά κι **έφτασε** κοντά στον ήλιο, κι η ζέστη του ήλιου **έλιωσε** το κερί, κι ο Ίκαρος **έπεσε**.

Η Κενγκά **χτύπησε** τις φτερούγες, **μάζεψε** τα πόδια, **σηκώθηκε δυο πόντους** κι έπεσε με τα μούτρα στο νερό. **Πριν δοκιμάσει άλλη μια φορά**, βούτηξε ξανά και κούνησε τις φτερούγες κάτω απ' το νερό. **Αυτή τη φορά**, σηκώθηκε πάνω από ένα μέτρο, **πριν ξαναπέσει**.

Το καταραμένο το πετρέλαιο είχε ποτίσει τα πούπουλα της ουράς, κι η Κενγκά δεν μπορούσε να κουμαντάρει το ανέβασμα. **Ξαναβούτηξε κι έπιασε** να καθαρίζει με το ράμφος το στρώμα της βρομιάς που 'χε σκεπάσει την ουρά της. Πονούσε που ξερίζωνε τα φτερά της, αλλά, **στο τέλος**, η ουρά της ήταν πολύ καθαρότερη.

Με την πέμπτη προσπάθεια, η Κενγκά κατόρθωσε να πετάξει.

Φτεροκοπούσε απεγνωσμένα, αλλά το βάρος του πετρελαίου δεν την άφηνε να πλανάει. Λίγο να κουραζόταν, και θα 'πεφτε σούμπιτη. Ευτυχώς, **δεν την είχαν πάρει τα χρόνια**, και οι μύες της σήκωναν εύκολα το ζόρι.

Πέταξε πολύ ψηλά. Χωρίς να σταματήσει το φτερούγισμα, κοίταξε κάτω κι είδε τη λεπτή, άσπρη γραμμή της κόστας. Είδε και κάτι καράβια, που ήταν σαν κουκκίδες σε γαλάζιο ύφασμα. Πέταξε ψηλά, αλλά ο ήλιος δεν της έκανε το χατίρι. Ή οι ακτίνες του ήταν πολύ αδύναμες ή το στρώμα του πετρελαίου ήταν πολύ παχύ.

Η Κενγκά κατάλαβε πως δε θα 'χε για πολύ ακόμα τη δύναμη να φτεροκοπάει, κι έψαξε να βρει ένα μέρος στην ενδοχώρα για να κατέβει, ακολουθώντας την πράσινη και φιδωτή γραμμή του Έλβα.

Το φτερούγισμά της γινόταν όλο και πιο βαρύ, όλο και πιο αργό. Έχανε δυνάμεις. Έπεφτε.

Σε μιαν απέλπιδα προσπάθεια να ξανακερδίσει ύψος, έκλεισε τα μάτια και φτερούγισε με όσες δυνάμεις τής είχαν απομείνει. **Δεν κατάλαβε πόση ώρα** πέταξε με τα μάτια κλειστά, **όταν όμως τα άνοιξε**, πετούσε πάνω από έναν ψηλό πύργο μ' έναν χρυσαφένιο ανεμοδείκτη.

«Ο Άγιος Μιχαήλ!», έκρωξε, αναγνωρίζοντας το καμπαναριό της αμβουργιανής εκκλησίας. Τις φτερούγες της δεν μπορούσε **πια** ούτε να τις κουνήσει.

L. Sepúlveda,

Η ιστορία του γάτου που έμαθε σ' ένα γλάρο να πετάει

ΕΡΩΤΗΣΗ	ΑΠΑΝΤΗΣΗ
Τι αφηγείται ο συγγραφέας στο κείμενο;	
Η αφήγηση οργανώνεται με άξονα τον τόπο ή άλλη διάσταση;	
Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα ρήματα του κειμένου;	

Τόπος – Χρόνος
Πρόσωπα-«ήρωες»
Το πρόβλημα – Ο στόχος
Η δράση – Τα αποτελέσματα
Η λύση

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η **περίληψη** είναι η απόδοση με σύντομο τρόπο του περιεχομένου ενός κειμένου. Στόχος μας είναι να αναφέρουμε τις βασικές πληροφορίες του κειμένου αποβάλλοντας λεπτομέρειες (παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, έντονες περιγραφές κ.α.). Ο **διαχωρισμός των ουσιαστών στοιχείων από τα επουσιώδη** είναι μία από τις βασικότερες διαδικασίες για να έχουμε μία άρτια περίληψη.

Η **περίληψη** συναντάται σε ποικίλες περιπτώσεις της καθημερινής ζωής: σε τίτλους ειδήσεων, σε μικρές αγγελίες, σε διαφημίσεις, στα οπισθόφυλλα των βιβλίων, στη σύντομη απόδοση της υπόθεσης ενός θεατρικού έργου ή μιας κινηματογραφικής ταινίας κ.λπ.

Η ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

Για τη συγγραφή της περίληψης ακολουθούμε τα εξής βήματα:

1. Διαβάζουμε προσεκτικά το κείμενο που μας έχει δοθεί για περίληψη. Μπορεί να χρειαστεί η ανάγνωση 2-3 φορές.
2. Εντοπίζουμε το θεματικό κέντρο του κειμένου. Για ποιο πράγμα μιλάει το κείμενο;
3. Εντοπίζουμε τη δομή της παραγράφου. Υπογραμμίζουμε τις λέξεις-κλειδιά.
4. Βρίσκουμε πλαγιότιτλους για κάθε παράγραφο.
5. Συνθέτουμε την περίληψη του κειμένου.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

ΒΗΜΑ 1^ο

Ενδελεχής ανάγνωση του κειμένου. Κατανόηση του νοηματικού-θεματικού κέντρου του κειμένου

Η θερμοκρασία του πλανήτη ακολουθεί ανοδική πορεία από την οποία δε φαίνεται να υπάρχει επιστροφή. Από τότε που άρχισαν να συγκεντρώνονται στατιστικά κλιματολογικά στοιχεία εννέα από τα δέκα θερμότερα χρόνια καταγράφηκαν από το 1983 και μετά, τα πέντε από τα οποία την τελευταία δεκαετία. Ο περασμένος χρόνος ήταν ο θερμότερος που έζησε ποτέ ο πλανήτης. Ο Ιούλιος ήταν ο θερμότερος μήνας -όχι ο θερμότερος Ιούλιος, αλλά ο θερμότερος μήνας. Οι μετεωρολόγοι γνώριζαν λίγο πολύ ότι τα πράγματα θα εξελίσσονταν κάπως έτσι. Τον Απρίλιο σε μια απλή μελέτη για τη μέση θερμοκρασία του πλανήτη ήταν ήδη σχεδόν βέβαιοι ότι το 1998 θα είναι η θερμότερη χρονιά. Μέχρι τον Ιούνιο στα μέσα του χρόνου δηλαδή, ήταν απολύτως σίγουροι ότι αυτό θα συνέβαινε.

Οι επιστήμονες αποδίδουν ευθύνες για την εμφάνιση του φαινομένου του θερμοκηπίου, το οποίο προκαλεί την αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη, στην ανθρώπινη δραστηριότητα στο διοξείδιο του άνθρακα από τις καμινάδες των εργοστασίων και τις εξατμίσεις των αυτοκινήτων, στο οξείδιο του αζώτου από τα αγροτικά και εργοστασιακά λύματα, σε ένα μείγμα αερίων από τα καμένα δάση. Πέρασαν σχεδόν εκατό χρόνια από τότε που ο Σουηδός χημικός Ιβάντε Αρχέντιους είπε ότι ορισμένα αέρια ενεργούν όπως το γυαλί στο θερμοκήπιο: αφήνουν τις ηλιακές ακτίνες να περάσουν αλλά παγιδεύουν τη θερμότητα.

Με τα σημερινά δεδομένα η θερμοκρασία θα ανέβει από 1.5 μέχρι 4,5 βαθμούς Κελσίου στον επόμενο αιώνα και η επιφάνεια της θάλασσας θα ανεβαίνει κατά δέκα εκατοστά κάθε δεκαετία. Κανείς δεν ξέρει ποιες θα είναι οι συνέπειες για τα ρεύματα των ωκεανών, όπως το Γκολφ Στριμ. Τα ρεύματα αυτά θα μπορούσαν να μεταβληθούν και να βυθίσουν τη Βρετανία στο ψύχος ή να μετατρέψουν τους αμερικανικούς σιτοβολώνες σε ερήμους. Σε άλλες περιοχές θα μπορούσαν να προκαλέσουν καταστροφικές πλημμύρες. Σ' αυτή την περίπτωση οι τροπικές ασθένειες και τα βλαβερά έντομα θα εξαπλώνονταν, η ελονοσία θα επέστρεφε στη βόρεια Ευρώπη οι θερμότερες θάλασσες θα γεννούσαν ισχυρότερους τυφώνες.

«Για όλα αυτά υπάρχει το αίτιο αλλά και το αποτέλεσμα του αιτίου», δηλώνει ο Βρετανός επιστήμονας Ντέιβιντ Βίνερ ο οποίος θεωρεί αναπόφευκτη την περαιτέρω αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 16-8-1998

ΕΡΩΤΗΣΗ

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Ποιο είναι το θεματικό κέντρο του κειμένου;

ΒΗΜΑ 2^ο

Εντοπίζω τις θεματικές προτάσεις των παραγράφων. Βρίσκω τις λέξεις-κλειδιά κάθε παραγράφου. Βρίσκω πλαγιότιτλους για κάθε σημαντική παράγραφο του κειμένου.

1^η Παρ.

Η θερμοκρασία του πλανήτη ακολουθεί ανοδική πορεία από την οποία δε φαίνεται να υπάρχει επιστροφή. Από τότε που άρχισαν να συγκεντρώνονται στατιστικά κλιματολογικά στοιχεία εννέα από τα δέκα θερμότερα χρόνια καταγράφηκαν από το 1983 και μετά, τα πέντε από τα οποία την τελευταία δεκαετία. Ο περασμένος χρόνος ήταν ο θερμότερος που έζησε ποτέ ο πλανήτης. Ο Ιούλιος ήταν ο θερμότερος μήνας – όχι ο θερμότερος Ιούλιος, αλλά ο θερμότερος μήνας. Οι μετεωρολόγοι γνώριζαν λίγο πολύ ότι τα πράγματα θα εξελίσσονταν κάπως έτσι. Τον Απρίλιο σε μια απλή μελέτη για τη μέση θερμοκρασία του πλανήτη ήταν ήδη σχεδόν βέβαιοι ότι το 1998 θα είναι η θερμότερη χρονιά. Μέχρι τον Ιούνιο στα μέσα του χρόνου δηλαδή, ήταν απολύτως σίγουροι ότι αυτό θα συνέβαινε.

2^η Παρ.

Οι επιστήμονες αποδίδουν ευθύνες για την εμφάνιση του φαινομένου του θερμοκηπίου, το οποίο προκαλεί την αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη, στην ανθρώπινη δραστηριότητα στο διοξείδιο του άνθρακα από τις καμινάδες των εργοστασίων και τις εξατμίσεις των αυτοκινήτων, στο οξείδιο του αζώτου από τα αγροτικά και εργοστασιακά λύματα, σε ένα μείγμα αερίων από τα καμένα δάση. Πέρασαν σχεδόν εκατό χρόνια από τότε που ο Σουηδός χημικός Ιβάντε Αρχέντιους είπε ότι ορισμένα αέρια ενεργούν όπως το γυαλί στο θερμοκήπιο: αφήνουν τις ηλιακές ακτίνες να περάσουν αλλά παγιδεύουν τη θερμότητα.

3^η παρ.

Με τα σημερινά δεδομένα η θερμοκρασία θα ανέβει από 1,5 μέχρι 4,5 βαθμούς Κελσίου στον επόμενο αιώνα και η επιφάνεια της θάλασσας θα ανεβαίνει κατά δέκα εκατοστά κάθε δεκαετία. Κανείς δεν ξέρει ποιες θα είναι οι συνέπειες για τα ρεύματα των ωκεανών, όπως το Γκολφ Στριμ. Τα ρεύματα αυτά θα μπορούσαν να μεταβληθούν και να βυθίσουν τη Βρετανία στο ψύχος ή να μετατρέψουν τους αμερικανικούς σιτοβολώνες σε ερήμους. Σε άλλες περιοχές θα μπορούσαν να προκαλέσουν καταστροφικές πλημμύρες. Σ' αυτή την περίπτωση οι τροπικές ασθένειες και τα βλαβερά έντομα θα εξαπλώνονταν, η ελονοσία θα επέστρεφε στη βόρεια Ευρώπη οι θερμότερες θάλασσες θα γεννούσαν ισχυρότερους τυφώνες.

4^η παρ.

«Για όλα αυτά υπάρχει το αίτιο αλλά και το αποτέλεσμα του αιτίου», δηλώνει ο Βρετανός επιστήμονας Ντέιβιντ Βίνερ ο οποίος θεωρεί αναπόφευκτη την περαιτέρω αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 16-8-1998

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ	ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ
1 ^η παράγραφος	
2 ^η παράγραφος	
3 ^η παράγραφος	
4 ^η παράγραφος	

ΒΗΜΑ 3^ο

Η σύνθεση του κειμένου της περίληψης. Προσοχή στο περιεχόμενο, τη δομή και τη γλώσσα της παραγράφου -περίληψης

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ

Χρησιμοποιώντας τους πλαγιότιτλους των παραγράφων προσπάθησε τώρα να συνθέσεις μια περίληψη.

Θυμήσου και πρόσεξε !!!

- 0 Το είδος του κειμένου (άρθρο, ημερολόγιο, επιστολή, απόσπασμα από λογοτεχνικό κείμενο κ.τ.λ.)
- 0 Να μην χρησιμοποιείς αυτούσιες εκφράσεις του κειμένου.
- 0 Αποφεύγουμε αυστηρά να μην περιλαμβάνει η περίληψή μας, παραδείγματα, παρενθετικές φράσεις, δικά σου σχόλια ή οποιαδήποτε προσθήκη, σχήματα λόγου, απαριθμήσεις, στατιστικά στοιχεία, ερωτήσεις.
- 0 Είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείς πλάγιο λόγο.
- 0 Στη θεματική περίοδο της περίληψης εισάγουμε το θεματικό κέντρο του κειμένου και τον συγγραφέα του ή το είδος του κειμένου.
Π.χ. «Ο αρθρογράφος στο κείμενό του επισημαίνει τη σημαντικότητα του προβλήματος της αύξησης της θερμοκρασίας»
- 0 Στη σύνθεση της περίληψης θα βοηθήσουν συνδετικές λέξεις όπως : αναφέρει, σχολιάζει, παρατηρεί, διευκρινίζει., αιτιολογεί, προσδιορίζει, περιγράφει, προσθέτει, ισχυρίζεται, επισημαίνει, υπογραμμίζει κ.τ.λ.
- 0 Τηρούμε τους κανόνες δομής παραγράφου.

Η επιχειρηματολογία είναι η διαδικασία που ακολουθεί ο πομπός για να πείσει μέσω επιχειρημάτων το δέκτη. Σε μία συζήτηση (προφορικός λόγος) ή σε ένα κείμενο (γραφτός λόγος), για να υποστηρίξουμε τις θέσεις μας ή για να αντικρούσουμε τις θέσεις άλλων, χρησιμοποιούμε τα επιχειρήματα. Η χρήση επιχειρημάτων μας βοηθάει να κατανοήσουμε ποιες θέσεις είναι ορθότερες ή πιο σημαντικές από άλλες και κυρίως να πείσουμε τους άλλους για την ορθότητα των θέσεών μας.

ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ

- 0 **ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:** η περιγραφή μας πληροφορεί για ένα αντικείμενο ή ένα γεγονός. Βασικός άξονας είναι ο χώρος.
- 0 **ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:** η αφήγηση μας εξιστορεί την εξέλιξη ή την κατάληξη ενός γεγονότος. Βασικός άξονας είναι ο χρόνος.
- 0 **ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ:** τα κείμενα αυτού του είδους είναι κείμενα αποδεικτικού είδους και τεκμηρίωσης. Στόχο έχουν να πείσουν τον αναγνώστη και να αποδείξουν αν μία θέση είναι ορθή ή όχι. Βασικός άξονας είναι ο συλλογισμός, δηλαδή τα επιχειρήματα που καταλήγουν σε ένα συμπέρασμα.

ΕΙΔΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

Τα πιο συνηθισμένα είδη επιχειρημάτων είναι:

- 0 **Τα επιχειρήματα με παραδείγματα:** πολλές φορές για να πείσουμε χρησιμοποιούμε επιχειρήματα που εξελίσσονται με βάση παραδειγμάτων, δηλαδή για να στηρίξουμε τη θέση μας χρησιμοποιούμε παραδείγματα, βγαλμένα από την ιστορία, την καθημερινότητα, την επιστήμη, την τέχνη και άλλους τομείς.
«Το περιβαλλοντικό κόστος των μεταφορών στην Αθήνα είναι υψηλότερο από παντού [θέση]. Το μεταφορικό μέσο με το υψηλότερο περιβαλλοντικό κόστος είναι το πετρελαιοκίνητο ταξί· για κάθε χιλιόμετρο που διανύει ο επιβάτης του επιβαρύνεται με 0,60 ευρώ! Ακολουθούν το συμβατικό αυτοκίνητο με 0,15 ευρώ ανά επιβατοχιλιόμετρο, το πετρελαιοκίνητο λεωφορείο με 0,06 ευρώ, το βενζινοκίνητο καταλυτικό αυτοκίνητο με 0,014 ευρώ, το αυτοκίνητο υγραερίου με 0,013 ευρώ, το μετρό με 0,004 ευρώ, ενώ το τρόλεϊ έχει σχεδόν μηδενικό κόστος [επιχείρημα με βάση τα παραδείγματα]».
- 0 **Τα επιχειρήματα με αιτίες:** τα επιχειρήματα τέτοιου είδους προέρχονται κυρίως από το χώρο των επιστημών. Ο κορμός ενός συλλογισμού που βασίζεται σε επιχειρήματα με αιτίες είναι σχετικά ακλόνητος και σίγουρα πιο έγκυρος από αυτόν με τα παραδείγματα. Για να στηρίξεις εδώ τη θέση σου, χρησιμοποιούμε επιχειρήματα που δεν στηρίζονται σε προσωπικές απόψεις, αλλά έχουν αιτιολογηθεί πιο πριν από επιστήμονες, δηλαδή τα επιχειρήματα αυτά έχουν μία απάντηση, αν ρωτήσουμε γιατί ισχύει αυτή η άποψη.
«Είναι προτιμότερο να ενημερωνόμαστε από τις εφημερίδες [θέση], γιατί σ' αυτές υπάρχουν πραγματικές ειδήσεις, που παρουσιάζονται με τρόπο ψύχραιμο και αντικειμενικό, ενώ παράλληλα περιέχουν αναλύσεις και κριτική των γεγονότων [επιχείρημα με αιτιολόγηση]»

ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ

Τα κείμενα στα οποία χρησιμοποιούνται επιχειρήματα μπορεί να έχουν την εξής δομή:

A. Εισαγωγή: παρουσίαση της θέσης πάνω σ' ένα θέμα.

B. Δεδομένα: χρήση επιχειρημάτων για τη στήριξη της θέσης.

Γ. Ανασκευή: αντίκρουση αντίθετων θέσεων - επιχειρημάτων.

Δ. Κατάληξη: τελική θέση - συμπέρασμα και προϋποθέσεις - συνθήκες για να ισχύσει η θέση αυτή

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

ΑΝΤΛΟΥΝ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ:

- 0 Οικονομικό επίπεδο
- 0 Κοινωνικό επίπεδο (κοινωνία, δομές σχέσεων ανθρώπων κ.α.)
- 0 Πνευματικό επίπεδο (μόρφωση, παιδεία, καλλιέργεια, χώρους επιμόρφωσης και καλλιέργειας ατόμων)
- 0 Πολιτιστικό επίπεδο (πολιτισμός, τέχνες, πολιτισμικά δρώμενα κ.α.)
- 0 Ηθικό επίπεδο (σχέσεις ανθρώπων, θρησκεία, ηθική, αξίες, ιδανικά κ.α.)
- 0 Συναισθηματικό επίπεδο
- 0 Πολιτικό επίπεδο (πολιτεία, κράτος κ.α.)
- 0 Ιδεολογικό επίπεδο (ιδέες, απόψεις, κρίσεις, αντιλήψεις, στερεότυπα κ.α.)

ΜΟΡΦΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

Πολλές φορές όταν μας ζητείται να παράγουμε το δικό μας επιχειρηματολογικό κείμενο θα χρειαστεί αρχικά να εντοπίσουμε το φαινόμενο ή το θέμα που θα μας απασχολήσει. Έπειτα, αναλύουμε τα ζητούμενα του θέματος. Τα ζητούμενα είναι τρία: α) οι **αιτίες** εμφάνισης του φαινομένου, β) οι **συνέπειες** που έχει το φαινόμενο αυτό (θετικές ή αρνητικές) για τον άνθρωπο ή την κοινωνία και τέλος, γ) τους **τρόπους αντιμετώπισης** του φαινομένου, δηλαδή πιθανές λύσεις που μπορούμε να πάρουμε για την εξάλειψή του (αν πρόκειται για αρνητικό φαινόμενο) ή για τη διάσωσή του (αν πρόκειται για θετικό φαινόμενο).

Προσοχή θα πρέπει να δώσουμε στο επικοινωνιακό πλαίσιο που μας ζητείται να γράψουμε ένα επιχειρηματολογικό κείμενο, αν πρόκειται για άρθρο, επιστολή, ομιλία κ.α.

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΥΦΟΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ:

Ένα επιχειρηματολογικό κείμενο έχει σοβαρό και αυστηρό επιστημονικό και αποδεικτικό ύφος. Σκοπός του είναι να τεκμηριώσει την κύρια **θέση** με τη βοήθεια των επιχειρημάτων. Μπορεί να γίνει επίσης, η χρήση [1] ρητορικών ερωτήσεων (ερωτήσεις που δεν χρήζουν απάντησης) για να δώσουμε περισσότερη έμφαση στο λόγο μας, π.χ. *Τι θα μπορούσε να είναι χειρότερο από τον πόλεμο;*

[2] Θα πρέπει επίσης, να έχουμε συνέχεια στο μυαλό μας ότι δεν μπορούμε να γράψουμε κάτι που δεν γνωρίζουμε το λόγο ύπαρξής του. Θα πρέπει, δηλαδή, να απαντάμε για οποιαδήποτε άποψή μας (επιχείρημα) ένα «γιατί;».

[3] Τέλος, στα επιχειρηματολογικά κείμενα και παραγράφους γίνεται συχνή χρήση διαρθρωτικών (ή συνδετικών λέξεων), όπως *επίσης, ακόμη, επιπροσθέτως, αρχικά, τέλος, άρα, εν κατακλείδι* κ.α. Θα πρέπει να χρησιμοποιείται και εισαγωγικές προτάσεις του τύπου, «*πολλοί πιστεύουν πως..., υποστήριζω την άποψη ότι..., είναι γενικά αποδεκτό..., ενδέχεται να...*»

ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Στην εποχή μας υπάρχουν πολλά κείμενα που συνοδεύονται από εικόνες, χωρίς τις οποίες δεν έχουν νόημα μερικές φορές ή δεν μεταφέρουν αποτελεσματικά το μήνυμά τους. Η εικόνα, δηλαδή, συχνά συμπληρώνει το νόημα των λέξεων (ιδιαίτερα όταν το κείμενο μας δίνει πληροφορίες) ή ενισχύει το μήνυμα που επιδιώκει να μεταφέρει το κείμενο (συνήθως σε διαφήμιση κ.α.) ή κάνει απλώς πιο ελκυστικό το κείμενο. Υπάρχει βέβαια και η περίπτωση που οι λέξεις να επεξηγούν απλώς την εικόνα, οπότε η εικόνα παίζει τον κύριο ρόλο, ενώ το κείμενο το βοηθητικό.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

Γνωρίζετε πόσα χρόνια χρειάζονται για να διαλυθούν στη θάλασσα;

 γυάλινο μπουκάλι άγνωστος χρόνος διάλυσης	 π्लाστικό μπουκάλι 450 χρόνια	 κουτί κονσέρβας 50 χρόνια	 πλαστικάνα σόλα 50-80 χρόνια
 πετονιά 600 χρόνια	 κουτί αλουμινίου 80-200 χρόνια	 μάλιλινο ρούχο 1-5 χρόνια	
 π्लाστικό ποτήρι 50 χρόνια	 π्लाστική σακούλα 10-20 χρόνια	 κόντρα πλακέ 1-3 χρόνια	
 χάρτινη συσκευασία γάλακτος 3 μήνες	 χαρτοπετσέτα 2-4 εβδομάδες	 φίλτρο τσιγάρου 1-5 χρόνια	 εφημερίδα 6 εβδομάδες
	 φλούδα πορτοκαλιού 2-5 εβδομάδες		

ΟΧΙ σκουπίδια σε θάλασσες & ακτές

Όλοι μαζί μπορούμε να προστατέψουμε το περιβάλλον!

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΘΑΛΑΣΣΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
HELLENIC MARINE ENVIRONMENT
PROTECTION ASSOCIATION

Περγάμου 5, Ν. Σμύρνη 171 21 Αθήνα
5, Pergamou Street, N. Smyrni 171 21 Athens, Greece
tel.: (+30) 210 93.43.088, fax: (+30) 210 93.53.847
www.helmepa.gr, e-mail: helmepa@helmepa.gr

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Στο ανοιξιάτικο πρωινό ο κόλπος των Πατρών μοιάζει με μεγάλη γαλήνια λίμνη. Η επιφάνεια των νερών, που έχουν ένα απαλά γαλάζιο χρώμα, γυαλίζει σαν κρύσταλλο. Όπου πέφτει ο πρωινός ήλιος, παιχνιδίζουν αναρίθμητοι χρυσοί λαμπυρισμοί. Κατά τις ακτές της Στερεάς, που είναι ακόμα τυλιγμένες σε μια γαλαζόφτερη άχνα, οι σκιές κάνουν πράσινους αντικατοπτρισμούς πάνω στα νερά. Μερικά άσπρα πανιά ακινητούν στον υδάτινο ορίζοντα. Η δροσιά, που κατεβαίνει στον κόλπο από τις μακρινές κορφές των χιονισμένων ακόμα βουνών κάνει να νιώθεις την αναπνοή σαν απόλαυση. Αντίκρου μου ξεκόβετε στον ουρανό ένας τεράστιος κώνος ραβδωμένος με φως και σκιές που θυμίζει το Γιβραλτάρ. Είναι το τραχύ βουνό της Βαράσοβας. Εκεί είχε βάλει πλώρη το μικρό πλοίο που μας πηγαίνει στο Μεσολόγγι.

Μιας ώρας ταξίδι και φτάσαμε από την Πάτρα στο Κρυονέρι την Καλλιρρόη των αρχαίων. Αυτό το όνομα με είχε κάνει να περιμένω πως θα έβλεπα ένα μέρος κατάφυτο, ειδυλλιακό και πρόσχαρο. Και ήταν εντελώς το αντίθετο: μια γυμνή και πένθιμη ακτή, πνιγμένη από τη γιγάντια πετρώδη και απότομη μάζα της Βαρόσοβας. Οι άνεμοι στο μέρος αυτό είναι συχνοί και δυνατοί, και έτσι η αποβίβαση είναι πολλές φορές επικίνδυνη.

Ένα μικρό τρένο κυλάει με τρανταγμούς μέσα σε μια χέρσα έκταση, που έχει για μοναδική βλάστηση κάτι σπάνια χαμόδεντρα και τα σπάρτα των ελών που ασημίζουν στον ήλιο. Ένα χωρίο το "Ευηνοχώρι" σταματάει μια στιγμή το μάτι μου, με τα καλύβια του που είναι φτιαγμένο ολόκληρα από ψάθα μαυρισμένη στον ήλιο. Έπειτα φαίνεται ο Φειδαρής: (Εύηνος) μια μεγάλη κοίτη από άσπρα χαλίκια όπου έρπουν μερικές λουρίδες γαλαζοπράσινων νερών. Κι ύστερα, τίποτα άλλο από μια απέραντη έκταση από άβαθο νερό, θολό και ακίνητο, που σου γεμίζει την ψυχή με μελαγχολία, μα και με μια παράδοξη μαζί γοητεία. Είναι η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου.

Κ. Ουράνης, Ταξίδια στην Ελλάδα

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- α) Αναγνωρίστε το είδος του κειμένου (περιγραφικό, αφηγηματικό, επιχειρηματολογικό) και να αιτιολογήσετε την απάντησή σας (αναφέρετε την πορεία που ακολουθεί το κείμενο).
β) Ποιος είναι ο βασικός άξονας που χρησιμοποιεί το κείμενο (χρόνος, χώρος, επιχειρήματα / συλλογισμοί).
γ) Ο συγγραφέας φαίνεται να κινείται ή να μένει στάσιμος; Αιτιολογείστε την απάντησή σας.
- Να αποδώσετε περιληπτικά το παραπάνω κείμενο.
- Να βρείτε τα δομικά μέρη της πρώτης παραγράφου.
- Ποιες εικόνες συνθέτουν το τοπίο που περιγράφει ο συγγραφέας;

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Αγριόγιδο

Είναι είδος εξειδικευμένο στη ζωή των βουνών -όπως και η γίδα- με την οποία δεν έχει καμία συγγένεια. Το μακρύ χειμερινό τρίχωμα, τα δυνατά πόδια που καταλήγουν σε δύο ευκίνητες χηλές, η εξαιρετικά μεγάλη καρδιά (μεγαλύτερη από την ανθρώπινη!), είναι όλα προσαρμογές στο μεγάλο υψόμετρο. Ξεχωρίζει εύκολα από τα όμοια με γάντζους κέρατα και από τις σκούρες γραμμώσεις στο άσπρο μέτωπο, που σχηματίζουν ένα μοναδικό για κάθε άτομο σχέδιο και βοηθούν τα αγριόγινδα να αναγνωρίζονται μεταξύ τους. Το καλοκαίρι είναι εύκολο να συναντήσει κανείς, ανάμεσα στις αλπικές κορυφές του Ολύμπου, κοπάδια 3-15 θηλυκών και νεαρών. Τα αρσενικά κυκλοφορούν μόνα και σφυρίζουν όταν αντιληφθούν κίνδυνο. Συνήθως, συναντάμε αγριόγινδα κοντά σε γκρεμούς, όχι γιατί δεν μπορούν να ζήσουν σε ένα ομαλό βουνό, αλλά επειδή βρίσκουν στους γκρεμούς καταφύγιο από τους θηρευτές. Για τα αγριόγινδα του Ολύμπου, ο άνθρωπος είναι πολύ πιο επικίνδυνος από το λύκο, το φυσικό εξολοθρευτή τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι στον Όλυμπο ζουν μόλις 100 περίπου αυστηρά προστατευόμενα αγριόγινδα, ενώ στις Άλπεις υπάρχουν 380.000 αγριόγινδα που θεωρούνται νόμιμα θηράματα και κυνηγιούνται με μέτρο.

Θεσσαλονίκη: Μια οικοτουριστική αφετηρία,
Οικοτουρισμός στην Ελλάδα

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Εντοπίστε το είδος του κειμένου.
2. Ποια επίθετα χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για να χαρακτηρίσει το αγριόγινδο;
3. Να βρείτε τα δομικά μέρη του κειμένου. Να εξηγήσετε το περιεχόμενο της θεματικής πρότασης, των λεπτομερειών και της κατακλείδας (αν υπάρχει).
4. Να δώσετε ένα νέο τίτλο στο κείμενο.

ΚΕΙΜΕΝΟ Γ

Οι δυο φίλοι και η αρκούδα

Δυο καλοί φίλοι βάδιζαν στον ίδιο δρόμο. Περπατούσαν σε ένα έρημο και άγνωστο δρόμο, μέσα από βουνά και κοιλάδες. Παρόλο που βάδιζαν σε ένα μέρος άγνωστο, ο άντρας ένοιωθε ήρεμος και ασφαλής γιατί, ήταν μαζί με τον φίλο του και ότι και να συνέβαινε θα το αντιμετώπιζαν μαζί. Εκεί λοιπόν που περπατούσαν και συζητούσαν, ξαφνικά εμφανίστηκε μπροστά τους μια μεγάλη αρκούδα. Ο ένας άντρας, έτρεξε γρήγορα και σκαρφάλωσε σε ένα δέντρο. Η αρκούδα δεν τον έβλεπε και έτσι γλύτωσε. Ο άλλος άντρας, έμεινε ακίνητος και μετά έπεσε στο έδαφος για να υποκριθεί ότι είναι νεκρός. Η αρκούδα, έτρεξε αμέσως να αρπάξει τον άντρα που ήταν στο έδαφος γιατί πεινούσε πολύ. Σήκωσε τον άντρα από το έδαφος και τον κούνησε. Εκείνος όμως από το φόβο του ήταν ακίνητος και είχε παγώσει τόσο πολύ που η αρκούδα νόμιζε πως ήταν πραγματικά νεκρός. Έτσι, παρά την μεγάλη της πείνα, τον πέταξε κάτω και έφυγε για να βρει φαγητό. Όταν ο άλλος άντρας βεβαιώθηκε ότι η αρκούδα είχε φύγει μακριά και ήταν πλέον ασφαλής, κατέβηκε από τον δέντρο που είχε σκαρφαλώσει και πλησίασε τον φίλο του. Ήθελε να κάνει τον έξυπνο και είπε στο φίλο του με άνεση: «Πες μου καλέ μου φίλε, όταν ήσουν ξαπλωμένος, τρέμοντας από τον φόβο σου, τι ακριβώς σου είπε η αρκούδα;» και ο άντρας του απάντησε απογοητευμένος: «Μου είπε να διαλέγω καλύτερα τους φίλους μου και άλλη φορά να μην ταξιδεύω με φίλους που με εγκαταλείπουν την ώρα που τους χρειάζομαι».

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Το παραπάνω κείμενο είναι ένας από τους μύθους του Αισώπου. Να κάνετε παραγραφοποίηση (να χωρίσετε το κείμενο σε παραγράφους) και να δώσετε από ένα πλαγιότιτλο σε κάθε μια από τις παραγράφους.
2. Να βρείτε τη δομή του: α) πληροφορίες για τους ήρωες, το χρόνο, και την κατάσταση από την οποία, ξεκινά η αφήγηση, β) εξέλιξη της αφήγησης και έκβασή της, γ) ποιος αφηγείται και σε ποιο πρόσωπο; και δ) λύση-κρίση του αφηγητή για το νόημα της ιστορίας.
3. Να βρείτε τα ρήματα του κειμένου και το χρόνο που βρίσκεται το κάθε ένα.

ΚΕΙΜΕΝΟ Δ

Στο τραπέζι ο πατέρας μου είπε ότι αύριο ξεκινάει δουλειά. Σε ένα μηχανουργείο, στον Πειραιά. Τα λεφτά δεν είναι καλά. Τον πληρώνουν λέει κάτω από το βασικό. Αλλά τι να κάνει; Δε γίνεται αλλιώς. Δεν μπορεί να περιμένει άλλο για μια καλύτερη δουλειά. Αν όμως κάνουμε οικονομίες και μ' αυτά τα λεφτά που θα παίρνει μπορεί σε έξι μήνες, σε ένα χρόνο το πολύ να μαζέψουμε εκατό χιλιάδες. Τόσα του χρειάζονται για να γυρίσουμε στη Σύμη και να ανοίξει ένα μηχανουργείο. Έξι μήνες θα στριμωχτούμε και μετά ποιος μας πιάνει!

Ευγενία Φακίνου «Αστραδενή»

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- α) Να επισημάνετε τα σημεία που φανερώνουν τη χρονική εξέλιξη της αφήγησης.
- β) Ποιος είναι ο αφηγητής του κειμένου και σε ποιο πρόσωπο γίνεται η αφήγηση;

ΚΕΙΜΕΝΟ Ε

Η βία δεν είναι αποκλειστικό φαινόμενο της εποχής μας, όπως θέλουν να τη παρουσιάσουν τα μέσα πληροφόρησης και οι πολιτικοί. Υπήρχε πάντα και με διάφορες μορφές, εκδηλώσεις και αιτιολογίες. Το κύριο στοιχείο της είναι η επιθετικότητα, που εξασφαλίζει στον άνθρωπο τη δύναμη για επιβίωση. Στο παρελθόν οι πράξεις βίας δε γίνονταν ευρύτερα γνωστές, ενώ σήμερα που υπάρχουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, φτάνουν ταχύτατα απ' άκρη σ' άκρη του πλανήτη, πρώτα σαν είδηση κι ύστερα σαν μίμηση. Πολύ συχνά αποτελούν βασικό θέμα των τηλεοπτικών σειρών και των ταινιών, με τις γνωστές επιπτώσεις, κυρίως στα παιδιά.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- α) Ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί ο συντάκτης του παραπάνω κειμένου για να στηρίξει τη θέση του (εντοπίστε τη θέση του συντάκτη);
β) Με ποιο τρόπο επιχειρήματος αναπτύσσεται η παραπάνω παράγραφος και πώς συνδέονται οι περίοδοι μεταξύ τους;

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ

 Να καταλήξετε σε συμπεράσματα από τις προκείμενες που σας δίνονται

1. Οι φοιτητές διαβάζουν σκληρά
Η Μαρία είναι φοιτήτρια
Άρα, _____
2. Το αυτοκίνητο είναι μεταφορικό μέσο
Τα μεταφορικά μέσα μεταφέρουν άτομα ή αντικείμενα
Άρα, _____
3. Πολλά φυτοφάρμακα μολύνουν το περιβάλλον
Το ζιζανιοκτόνο είναι φυτοφάρμακο
Άρα, _____
4. Η θάλασσα είναι νερό.
Το νερό είναι πόσιμο
Άρα, _____
5. Το μπουζούκι είναι όργανο
Ο αστυνομικός είναι όργανο
Άρα, _____

 Σας δίνεται μια θεματική πρόταση (θέση). Εσείς πρέπει να αναπτύξετε στις λεπτομέρειες τα κατάλληλα επιχειρήματα, ώστε να τεκμηριώσετε τη θέση της θεματικής πρότασης.

Οι πολύωρη απασχόληση των εφήβων με την τηλεόραση, τον υπολογιστή και τις κονσόλες βιντεοπαιχνιδιών τους αποτρέπει από άλλες δημιουργικές ψυχαγωγικές ασχολίες. _____

_____.

Β ΜΕΡΟΣ – ΕΚΘΕΣΗ ΦΥΣΗ-ΤΑΞΙΔΙΑ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

Φυσικά Φαινόμενα, Περιβαλλοντικά Προβλήματα	Αιθαλομίχλη	Κλιματική Αλλαγή
	Αποδάσωση	Λύματα
	Αποψίλωση	Μόλυνση
	Ατμοσφαιρικοί ρύποι	Ερημοποίηση
	Ηχορύπανση	Νέφος
	Ξηρασία	Οικοπεδοποίηση
	Ραδιενεργά απόβλητα	Τρύπα του όζοντος
	Φαινόμενο του θερμοκηπίου	Υπεραλίευση
	Ρύπανση - Ρύποι	Ραδιενέργεια
Οικολογία	Αειφορική ανάπτυξη	Οικολογικός -η -ο
	Ανακύκλωση	Περιβαλλοντικός -η -ο
	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	Βιοκοινότητα
	Βιοδιασπώμενο υλικό	Ευτροφισμός
	Κλίμα	Κλιματική αλλαγή
	Οικοσύστημα	Οικοτουρισμός
Ενέργεια	Φυσική	Τεχνητή
	Αιολική	Ηλιακή
	Γεωθερμική	Χημική
	Μηχανική	Πυρηνική
	Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας	
Φύση	Αναζωογονεί	Ζωογόνος
	Ανανεώνει	Αναζωογονητική
	Ηρεμεί	Τονωτική
	Χαλαρώνει	Χαλαρωτική
	Ρυπαίνεται	Αγχολυτική
	Καταστρέφεται	Κατάφυτος
	Μολύνεται	Απάτητη
	Βάλλεται - Πλήττεται	Ολάνθιστη

ΟΦΕΛΕΙΕΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ

- ④ είναι χορηγός ζωής, ενέργειας, έμπνευσης, τροφής, κατοικίας, ενδυμασίας...
- ④ συντελεί στην επιστημονική πρόοδο και στην εμπλούτιση και διεύρυνση του ανθρώπινου πνευματικού και γνωστικού ορίζοντα.
- ④ Ηρεμεί, ψυχαγωγεί και ανανεώνει τη διάθεσή μας. Λειτουργεί ως αγχολυτικό από τη στρεσογόνα καθημερινότητα του ανθρώπου και από τους έντονους τρόπους ζωής.
- ④ Συμβάλλει στην ψυχική υγεία (γαλήνη, ξεκούραση, ανάπαυση)
- ④ Αποτελεί σπίτι για τα έμβια όντα. Καταφύγιο πανίδας και χλωρίδας.
- ④ Έχει παίξει καθοριστικό ρόλο για την καλλιτεχνική έμπνευση. Κοιτίδα του ωραίου και της αρμονίας.

ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

- ④ Έλλειψη παιδείας, μόρφωσης και (οικολογικής) συνειδητοποίησης από τον άνθρωπο.
- ④ Η κρίση των σημερινών αξιών και η αγάπη του χρήματος και της ύλης έχουν οδηγήσει τον άνθρωπο σε ακραίες συμπεριφορές και πρακτικές ενάντια στη φύση και στο περιβάλλον.
- ④ Η βιομηχανική επανάσταση συνέβαλε καθοριστικά στην εμφάνιση και έπειτα διόγκωση των αποβλήτων και των ρύπων.
- ④ Πάμπολλα ατυχήματα/ανθρώπινες δραστηριότητες συνετέλεσαν στην περιβαλλοντική καταστροφή, όπως πυρηνικά, πετρελαιοκηλίδες, πυρκαγιές, πόλεμοι κ.α.)
- ④ Αλόγιστη χρήση της τεχνολογίας και ο εξυπηρετικός ρόλος της επιστήμης αποτέλεσαν καθοριστικοί παράγοντες η φύση να γίνει αντικείμενο εκμετάλλευσης και πειραματισμού και ολέθριες συνέπειες.
- ④ Αστικοποίηση, αστυφιλία, πληθυσμιακή αύξηση, συγκέντρωση των ανθρώπων σε γιγαντοπόλεις.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ

- ④ Αρρώστιες, θάνατος, επιδημίες, λοιμοί
- ④ Συρρίκνωση πανίδας και χλωρίδας
- ④ Αλλοτρίωση και παραμόρφωση του περιβάλλοντος
- ④ Κλιματολογικές αλλαγές, όξινη βροχή, νέφος, φαινόμενο του θερμοκηπίου κ.α.
- ④ Τοξικά απόβλητα, ατμοσφαιρική ρύπανση
- ④ Εξάντληση φυσικών πόρων
- ④ Κλονισμός της υγείας, σύγχρονες αρρώστιες (άγχος, υπερένταση, νευροπάθεια), άσθμα, καρδιοπάθειες, καρκίνος (επάρατη νόσος)

ΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

- 0 Αφύπνιση του ανθρώπου, παιδεία και περιβαλλοντική επιμόρφωση, μαθήματα περιβαλλοντολογίας.
- 0 Ενημέρωση, οικολογική ευαισθησία, συνείδηση.
- 0 Ανακύκλωση.
- 0 Σωστή και ορθολογική χρήση πηγών ενέργειας.
- 0 Αυστηροί νόμοι, μέτρα πρόσληψης από την πολιτεία.
- 0 Φίλτρα καυσαερίων και βιολογικός καθαρισμός.
- 0 Απομάκρυνση βιομηχανιών από αστικά κέντρα.

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (ΤΑΞΙΔΙΑ)

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΑΞΙΔΙΩΝ

- 🕒 μας ψυχαγωγούν.
- 🕒 μας χαλαρώνουν και μας ξεκουράζουν από το φόρτο και την καθημερινότητα.
- 🕒 γνωρίζουμε καινούργια μέρη, μαθαίνουμε τον πολιτισμό άλλων λαών.
- 🕒 γνωρίζουμε πολιτιστικά μνημεία και ερχόμαστε σε επαφή με την ιστορία, είτε τη δική μας είτε άλλων λαών.
- 🕒 γνωρίζουμε καλύτερα τη χώρα μας.
- 🕒 δημιουργούμε φιλίες και γνωρίζουμε τη νοοτροπία των ατόμων άλλων τόπων και χωρών.

ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΜΕ

- 🕒 Πολλές ώρες εργασίας, υποχρεώσεις και έλλειψη ελεύθερου χρόνου
- 🕒 Οικονομικά προβλήματα και αύξηση ανεργίας
- 🕒 Αύξηση εντάσεων και τρομοκρατικών ενεργειών
- 🕒 Ρατσισμός και ξενοφοβία
- 🕒 Έλλειψη ενδιαφερόντων και επίγνωσης της αξίας απόκτησης γνώσεων από ξένους πολιτισμούς

ΚΕΙΜΕΝΑ

Πιο κοντά στο όριο συναγερμού η κλιματική αλλαγή
JUSTIN GILLIS / THE NEW YORK TIMES

Τα κράτη της παγκόσμιας κοινότητας συμφώνησαν, πριν μερικούς μήνες, να περιορίσουν την υπερθέρμανση του πλανήτη σε ένα επίπεδο που θα μπορούσε να θεωρηθεί τουλάχιστον ανεκτό. Τώρα, επιφανείς επιστήμονες, που ειδικεύονται στην κλιματική αλλαγή, προειδοποιούν με τη μελέτη τους ότι η κλιματική αλλαγή, ακόμα και σε αυτό το θεωρούμενο ανεκτό επίπεδο, θα αποδειχθεί εξαιρετικά επικίνδυνη.

Μεταξύ των πιο προφανών συνεπειών θα είναι η εμφάνιση φονικών καταιγίδων, η διάρρηξη και καταστροφή των παγοκρηπίδων στους πόλους, αλλά και η άνοδος της στάθμης των θαλάσσιων υδάτων, που θα έχει ως αποτέλεσμα την καταβύθιση των παράκτιων πόλεων πριν από τα τέλη του αιώνα μας. Η πρώτη δημοσίευση της μελέτης έγινε πριν από περίπου ένα χρόνο και προκάλεσε έντονη αντιπαράθεση μεταξύ των επιστημόνων. Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας παραμένουν αμετάβλητα και, όπως όλα δείχνουν, ο επιστημονικός πόλεμος θα ξανανάψει για τα καλά τους επόμενους μήνες.

Στην πραγματικότητα, όλοι οι ερευνητές συμφωνούν με τον βασικό συντάκτη της εν λόγω μελέτης, δόκτορα Τζέιμς Χάνσεν, ειδικό επί του κλίματος της NASA, ο οποίος υποστηρίζει, μαζί με τους συνεργάτες του, ότι δεν κάνουμε αρκετά για να περιορίσουμε τις εκπομπές αερίων, πρακτική που εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους. Ο βασικός ισχυρισμός των ερευνητών είναι ότι καίγοντας ορυκτά καύσιμα, με μεγάλη ταχύτητα, και εκπέμποντας τα αέρια που παγιδεύουν τη θερμότητα στην ατμόσφαιρα, η ανθρωπότητα επιταχύνει, σε μεγάλο βαθμό, την κλιματική αλλαγή. Σύμφωνα με πολλούς ειδικούς, αυτός ο ισχυρισμός μπορεί να ερμηνεύσει κάποια επεισόδια στο παρελθόν του πλανήτη όταν σημειώθηκε άξαφνη και δραστική μεταβολή των κλιματικών συνθηκών. Όμως δεν έχουν πειστεί όλοι οι ειδικοί ότι αυτή είναι η αλήθεια. Κάποιοι διατυπώνουν αμφιβολίες για τη μελέτη, λέγοντας ότι ο δρ Χάνσεν δεν είναι απλά επιστήμονας αλλά και πολιτικός ακτιβιστής.

Η μελέτη του δόκτορος Χάνσεν και των 18 συνεργατών του μελετά την τελευταία φορά

φυσιολογικής θέρμανσης της Γης πριν από 120 χιλιάδες χρόνια, όταν η θερμοκρασία είχε φτάσει σε επίπεδα κατά τι υψηλότερα από τα σημερινά, που είχε ως αποτέλεσμα την τήξη των πάγων και την άνοδο της θαλάσσιας στάθμης κατά 6,6 έως δέκα μέτρα. Οι ειδικοί που μελετούν τις κλιματικές αλλαγές επισημαίνουν ότι θα προκαλέσουμε ίση ή μεγαλύτερη άνοδο της στάθμης των θαλάσσιων υδάτων, έπειτα από αιώνες. Η τελευταία μελέτη, αντιθέτως, επισημαίνει ότι οι καταστροφικές συνέπειες της ανόδου της θερμοκρασίας θα εμφανιστούν εντός των επόμενων πενήντα ετών και θα ακολουθηθούν από τόσο δραματικές αλλαγές, ώστε θα αναγκαστούμε να εγκαταλείψουμε τάχιστα τις παράκτιες πόλεις.

1. α) Να δώσετε πλαγιότιτλους για κάθε μία από τις παραγράφους.
β) Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της τρίτης παραγράφου.
2. Να αποδώσετε περιληπτικά το παραπάνω κείμενο.
3. Να βρείτε συνώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

- 📌 Στην περιοχή σας οργανώνεται από το Δήμο και από διάφορες οικολογικές ομάδες μια εκστρατεία διαφώτισης των πολιτών για τη μείωση της ρύπανσης και των σκουπιδιών. Η τάξη σας ανέλαβε να γράψει ένα κείμενο, το οποίο θα απευθύνεται στους μεγαλύτερους συμπολίτες σας. Αφού περιγράψετε την κατάσταση, να προτείνετε τρόπους με τους οποίους θα βοηθήσουν να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα της ρύπανσης και των σκουπιδιών στην πόλη σας.
- 📌 Στην πρόσφατη εκδρομή του σχολείου σας επισκεφτήκατε μια από τις ομορφότερες παραλίες του νομού ή της περιοχής σας και μείνατε έκπληκτοι από τον τεράστιο όγκο σκουπιδιών που «εγκατέλειψαν» εκεί οι διάφοροι ασυνείδητοι επισκέπτες. Επιστρέφοντας στο σχολείο αποφασίσατε να στείλετε μια επιστολή στο Δήμαρχο της περιοχής διαμαρτυρόμενοι για την κατάσταση που είδατε και απαιτώντας ταυτόχρονα να λάβει άμεσα μέτρα για την απομάκρυνση των σκουπιδιών. Στο τέλος της επιστολής να εκφράσετε την επιθυμία να βοηθήσετε εθελοντικά στο έργο αυτό.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

- 📌 Αναπτύξτε τις παρακάτω θεματικές προτάσεις.
1. Το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζει ο άνθρωπος είναι πρωταρχικής σημασίας για την υγεία, την ανάπτυξη και την ευημερία του.
 2. Όλο και λιγότερες οικογένειες ταξιδεύουν στις μέρες μας και αυτό φαίνεται από πολλούς λόγους.

📎 Ταιριάζετε τα επίθετα της Α στήλης με το κατάλληλο ουσιαστικό της Β στήλης

I.	φεγγοβόλο	1.	Βασιλικός
II.	ολόλαμπρο	2.	στάχυα
III.	γάργαρη	3.	αμυγδαλιά
IV.	αστείρευτη	4.	βρυσούλα
V.	κρυστάλλινο	5.	κύμα
VI.	κακοτράχαλα	6.	δάσος
VII.	παρθένο	7.	νερό
VIII.	βραχόσπαρτη	8.	πλαγιά
IX.	απάτητα	9.	οξιές
X.	πυκνόφυλλες	10.	αστέρι
XI.	πλατύφυλλος	11.	βουνά
XII.	ολάνθιστη	12.	κήπος
XIII.	θεριεμένο	13.	πηγή
XIV.	χρυσοκίτρινα	14.	λημέρια
XV.	ανθοστόλιστος	15.	άστρο

📎 Φτιάξτε προτάσεις με τις εξής λέξεις: «κλιματική αλλαγή, ηλιακή ενέργεια, μόλυνση, ηχορύπανση, αποψίλωση»

ΕΝΟΤΗΤΑ 4

Φροντίδα για την διατροφή και την υγεία μου

Α ΜΕΡΟΣ — ΘΕΩΡΙΑ

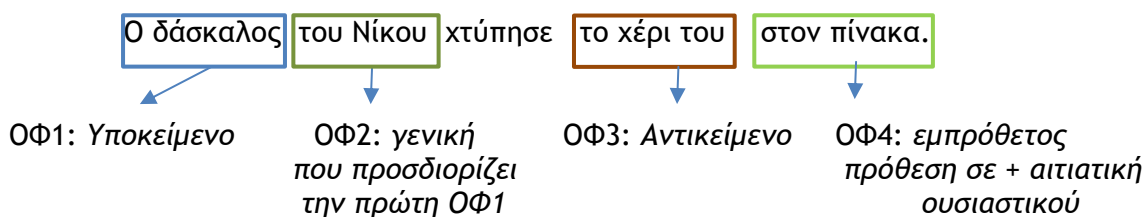
ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΡΗΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ

Ονοματική λέγεται η φράση που έχει ως κεντρική λέξη ένα ουσιαστικό (ή μια λέξη που λειτουργεί ως ουσιαστικό). Στις ονοματικές φράσεις συμπεριλαμβάνονται και οι ισχυροί τύποι των προσωπικών αντωνυμιών. Ονομάζεται και **ονοματικό σύνολο**.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Οι κύριες λειτουργίες της ονοματικής φράσης (ΟΦ) είναι:

- α. να λειτουργεί ως **υποκείμενο** ενός ρήματος σε πτώση **ονομαστική**,
- β. να λειτουργεί ως **κατηγορούμενο** του υποκειμένου ή του αντικειμένου με τη βοήθεια **συνδετικών ρημάτων** σε ονομαστική ή αιτιατική αντίστοιχα,
- γ. να λειτουργεί ως άμεσο ή έμμεσο **αντικείμενο** του ρήματος σε αιτιατική ή γενική,
- δ. να αποτελεί **συμπλήρωμα πρόθεσης** (εμπρόθετος προσδιορισμός), να εξαρτάται δηλαδή από μια **πρόθεση** σε πτώση αιτιατική ή γενική,
- ε. να λειτουργεί ως **συμπλήρωμα/προσδιορισμός** μιας άλλης ΟΦ: να εξαρτάται, δηλαδή, από την κεντρική λέξη μιας άλλης ΟΦ, **κατά κανόνα σε πτώση γενική**

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΦ

Όπως είναι φανερό από τον ορισμό, «πυρήνας» μιας ΟΦ είναι το ουσιαστικό ή κάποιο στοιχείο που μπορεί να λειτουργήσει ως ουσιαστικό (π.χ ουσιαστικοποιημένο επίθετο) ή να αντικαταστήσει ένα ουσιαστικό, όπως τα ακόλουθα:

- αντωνυμία: Εγώ θα πάω
- επίθετο: Φοράει μαύρα
- αριθμητικό: Ήρθαν δέκα
- άλλο μέρος του λόγου: Χίλια ευχαριστώ
- δευτερεύουσα ονοματική πρόταση (που μπορεί να λειτουργήσει, π.χ. ως υποκείμενο, κατηγορούμενο ή αντικείμενο του ρήματος της κύριας πρότασης): Όσα μου είπε ήταν ψέματα.

ΡΗΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ

Η ρηματική φράση αποτελείται από το ρήμα και τα συμπληρώματα και τους προσδιορισμούς του. Σε μια ρηματική φράση μπορεί να εμπεριέχεται μια ονοματική φράση,

1. Εντοπίστε τις ονοματικές φράσεις των παρακάτω προτάσεων.

- 📌 Ο Νίκος περπατούσε γρήγορα.
- 📌 Η κούραση της Καλλιόπης ήταν μεγάλη.
- 📌 Η Ελένη, η αδελφή του Γρηγόρη, παρακολουθούσε με προσοχή τη διάλεξη.
- 📌 Το ποτάμι κυλούσε στον κάμπο αργά και νωχελικά.
- 📌 Τα πεύκα της Φιλαδέλφειας φαίνονται καθαρά από τον πέμπτο όροφο της Αγγελικής.
- 📌 Τα Γιάννενα είναι η πόλη της αργυροχρυσοχοΐας.

2. Να διακρίνετε τις ονοματικές και ρηματικές φράσεις των προτάσεων.

- 📌 Το σουβλάκι είναι απόλαυση.
- 📌 Ο σύγχρονος άνθρωπος αδιαφορεί για την ποιότητα του φαγητού του.
- 📌 Η χρήση τσιγάρου και αλκοόλ έχει καταστροφικά αποτελέσματα στην υγεία του ανθρώπου.
- 📌 Η έλλειψη πρωινού από το διαιτολόγιο κάθε παιδιού έχει ως αποτέλεσμα να καταναλώνει περισσότερο φαγητά από φάστφουντ.
- 📌 Το κάπνισμα σε νεαρή ηλικία έχει ολέθριες επιπτώσεις στον οργανισμό των παιδιών.

3. Να εντοπίσετε τις ονοματικές φράσεις που βρίσκονται εντός των ρηματικών.

- 📌 Ακολούθησε τις οδηγίες σου και γι' αυτό δεν δυσκολεύτηκα να βρω το ξενοδοχείο.
- 📌 Ο καιρός σήμερα είναι κατάλληλος για βόλτα.
- 📌 Οι άνθρωποι δεν αποκτούν τίποτα χωρίς κόπο.
- 📌 Όλοι οι φίλοι μου προτιμούν πάντοτε τη διασκέδαση από το διάβασμα.
- 📌 Ο Γιάννης αποδείχθηκε καλόπιστος κριτής.

4. Στο παρακάτω κείμενο να εντοπίσετε τις ονοματικές φράσεις, τις ρηματικές φράσεις καθώς και τις ονοματικές φράσεις οι οποίες εμπεριέχονται σε ρηματικές.

Ο κύριος Ευαγγέλου μας έβαλε καινούργιες ασκήσεις, μας έδωσε κιόλας τα αποτελέσματα. Ήμουν τυχερή, τις έλυσα όλες. Η Παύλου μηδενίστηκε. Κανένας μας δεν της μιλάει. Κάθεται μόνη στο θρανίο και στην αυλή στέκεται παράμερα και κάνει πως διαβάζει ένα βιβλίο. Δεν την λυπάμαι. Πληρώνει για το σφάλμα της. Όχι γιατί έκλεψε το χαρτί, αυτό είναι το λιγότερο, αλλά γιατί μας στέρησε την εκδρομή, μη θέλοντας να το ομολογήσει.

Ζωρζ Σαρή

Το ψέμα

5. Να βρείτε τη συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων ονοματικών φράσεων.

- 📌 Αυτό το φάρμακο θεραπεύει το κρυολόγημα.
- 📌 Τα κρέατα περιέχουν θρεπτικά συστατικά.
- 📌 Οι βιταμίνες προσφέρουν πολύτιμα συστατικά στα ερυθρά αιμοσφαίρια του αίματος.
- 📌 Τα κρούσματα της παχυσαρκίας στη χώρα μας είναι πάρα πολλά.

ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Ο επιθετικός προσδιορισμός είναι:

1. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ
2. ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΣ
3. ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΣ
4. ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ

Αυτό σημαίνει ότι **προσδιορίζει** (προσδιορισμός) **ονόματα** (ονοματικός) και κυρίως ουσιαστικά. Ο προσδιορισμός και η προσδιοριζόμενη λέξη είναι στην **ίδια πτώση** (ομοιόπτωτος). Ο προσδιορισμός είναι ένα **επίθετο** (ή αντωνυμία, ή μετοχή, ή αριθμητικό ή ουσιαστικό) το οποίο προσδίδει μία **μόνιμη ιδιότητα** στο όνομα (ουσιαστικό) που προσδιορίζει (επιθετικός προσδιορισμός).

π.χ. **κόκκινο** φουστάνι

χαρούμενος χαρακτήρας

δύο παιδιά

ΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΩΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Ως επιθετικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται:

α) κυρίως **επίθετα**

π.χ. Τα **καταγάλανα** νερά και τα **κατάφυτα** δάση προσφέρουν στον άνθρωπο ηρεμία.

β) οι **αντωνυμίες**

π.χ. Σε **περίμενα** **τόσην** ώρα.

γ) τα **αριθμητικά**

π.χ. Η Μαρία έχει **τρία** παιδιά, **δύο** αγόρια και **ένα** κορίτσι.

δ) οι **μετοχές**

π.χ. Οι **χωρισμένοι** δε γιορτάζουν ποτέ...

ε) τα **επιρρήματα** με άρθρο

π.χ. Κοιτάξτε **στο δίπλα** γραφείο.

στ) οι **προθετικές φράσεις** (κυρίως με τις προθέσεις: από, για, με, χωρίς) που μπορούν να μετατραπούν σε επίθετο ή σε μετοχή

π.χ. Αγόρασα βιβλιοθήκη **από ξύλο** (ξύλινη).

ζ) τα ουσιαστικά που δηλώνουν ηλικία, επάγγελμα, εθνικότητα

π.χ. **Γέρος** άνθρωπος κι ούτε του φαίνεται.

Επιστήμονας άνθρωπος και συμπεριφέρεται σαν ζώο.

Οι **Γερμανοί** στρατιώτες έτρεχαν στον κάμπο.

η) τα ονόματα των γεωγραφικών ή χρονικών όρων ή φυσικών φαινομένων

π.χ. Ο **Αώος** ποταμός πλημμύρισε.

Ήρθαν ημέρα **Κυριακή** κι έφυγαν μέρα **Τρίτη**.

Φύσηξε αέρας **νοτιάς** και ξεράθηκε ο τόπος.

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

1. Πολλές φορές το ουσιαστικό παραλείπεται και χρησιμοποιείται μόνο του το επίθετο που αποκτά σημασία ουσιαστικού
π.χ. Θα πάω για ψώνια στη **λαϊκή** (αγορά).
2. Συνήθως ο προσδιορισμός προηγείται του ουσιαστικού, μπορεί όμως και για λόγους έμφασης να ακολουθεί το ουσιαστικό
π.χ. Έφτασε και η **ωραία** Ελένη - Έφτασε και η Ελένη η **ωραία**.
3. Ουσιαστικοποίηση επιθέτου: Κάποιες φορές το ουσιαστικό παραλείπεται, επειδή εννοείται εύκολα, και τότε το επίθετο λειτουργεί ως πυρήνας της ονοματικής φράσης, επιτελεί δηλαδή τη λειτουργία του ουσιαστικού ως υποκειμένου, αντικειμένου κ.λπ.
π.χ. - Θέλεις το μεγάλο ποτήρι; (το επίθετο λειτουργεί ως επιθετικός προσδιορισμός)
- Όχι, δώσε μου το μικρό. (το επίθετο λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος)

✓ Ουσιαστικοποιημένα επίθετα, όπως ο χημικός, η Φυσική, ο αναρχικός, το γλυκό, το καλό, το κακό κ.λπ. χρησιμοποιούνται ευρύτατα στο γραπτό και τον προφορικό λόγο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να υπογραμμίσετε τους επιθετικούς προσδιορισμούς και να βρείτε τον τρόπο εκφορά τους.
 - α. Ο Κορινθιακός κόλπος έχει μολυνθεί.
 - β. Το κόκκινο φουστάνι που επέλεξε δεν της ταιριάζει.
 - γ. Πρόσθεσε τώρα δύο κουταλιές ζάχαρη.
 - δ. Ήταν άνθρωπος με μυαλό.
 - ε. Γιατρός άνθρωπος και να μην έχει ψυχραιμία.
 - στ. Είναι παιδί χωρίς πείρα.
 - ζ. Καθόταν στον καναπέ σαν βρεγμένη γάτα.
 - η. Ο κάτω όροφος χρησιμοποιείται σαν ιατρείο.
 - θ. Μακριά στον ορίζοντα διαγράφονταν οι χιονισμένες κορυφές των βουνών.
 - ι. Ο Γιώργος στάθηκε στην απέναντι γωνία και του έκανε σινιάλο να πλησιάσει.
2. Να βρείτε δύο επίθετα που να ταιριάζουν ως προσδιορισμοί στο καθένα από τα ακόλουθα ουσιαστικά και να σχηματίσετε προτάσεις από τα ονοματικά σύνολα που θα προκύψουν.

«γριά, ημέρα, σκύλος, αρρώστια, κράτος, δικαιοσύνη, νόσος, σκέψη»

3. Να βρείτε τρία κατάλληλα ουσιαστικά (αρσενικό, θηλυκό και ουδέτερο) που να ταιριάζουν με το καθένα από τα παρακάτω επίθετα και να σχηματίσετε προτάσεις με τα ονοματικά σύνολα που θα προκύψουν.

📎 Χρυσός 1)

2)

3)

📎 Πολύς 1)

2)

3)

📎 Διεθνής 1)

2)

3)

📎 Ελαφρύς 1)

2)

3)

4. Να χρησιμοποιήσετε καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις σε δύο φράσεις. Στη μία φράση η λέξη να χρησιμοποιείται ως επιθετικός προσδιορισμός και στην άλλη ως κατηγορούμενο.

📎 Πρώτος 1)

2)

📎 Φιλάργυρος 1)

2)

📎 Ειρηνικός 1)

2)

ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Ουσιαστικό ονομάζεται η λέξη που δηλώνει ένα πρόσωπο, ζώο, πράγμα ή μια αφηρημένη έννοια, π.χ. άνθρωπος, δέντρο, μέλισσα, τραπέζι, αγάπη, ελπίδα

📌 **ΓΕΝΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ:** Τα ουσιαστικά διαφοροποιούνται μορφολογικά (ως προς τις καταλήξεις τους) ανάλογα με το γραμματικό τους γένος σε αρσενικά, θηλυκά και ουδέτερα. Το γραμματικό γένος άλλοτε συμπίπτει με το φυσικό γένος του ουσιαστικού και άλλοτε όχι. Για παράδειγμα, το ουσιαστικό η γυναίκα έχει φυσικό και γραμματικό γένος θηλυκό, ενώ το κορίτσι έχει φυσικό γένος θηλυκό, αλλά γραμματικό γένος ουδέτερο.

📌 **ΑΡΙΘΜΟΙ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ:** Τα ουσιαστικά έχουν δύο αριθμούς:

- τον ενικό (όταν αναφερόμαστε σε ένα)
- τον πληθυντικό (όταν μιλάμε για πολλά)

📌 **ΠΤΩΣΕΙΣ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ:** Είναι κλιτά μέρη του λόγου, σχηματίζουν δηλαδή πτώσεις (ονομαστική, γενική, αιτιατική, κλητική) από τις οποίες οι τρεις πρώτες λέγονται βασικές:

- η **ονομαστική** είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα ποιος, ποια, ποιο ενεργεί ή παθαίνει ή βρίσκεται στην κατάσταση που δηλώνει το ρήμα
- η **γενική** είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα τίνος (ποιου, ποιας, ποιου)
- η **αιτιατική** είναι η πτώση που απαντά στο ερώτημα τι (ποιον, ποια, ποιο)
- η **κλητική** είναι η πτώση με την οποία καλούμε ή προσφωνούμε κάποιον, κάποια, κάτι.

Τα ουσιαστικά έχουν τρία γένη, δύο αριθμούς, τέσσερις πτώσεις,

📌 **ΚΑΤΑΛΗΞΕΙΣ & ΘΕΜΑ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ:** Τα ουσιαστικά, ανάλογα με τον αριθμό των καταλήξεων που παρουσιάζουν στις βασικές τους πτώσεις, χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες:

- **δικατάληκτα**, όταν στις βασικές πτώσεις κάθε αριθμού παρουσιάζουν δύο διαφορετικές καταλήξεις, π.χ. ο κανόνας, του κανόνα, τον κανόνα, κανόνα (εν. αρ.: -ας, -α, πληθ. αρ.: -ες, -ων)
- **τρικατάληκτα**, όταν στις βασικές πτώσεις κάθε αριθμού παρουσιάζουν τρεις διαφορετικές καταλήξεις, π.χ. η έξοδος, της εξόδου, την έξοδο, οι έξοδοι, των εξόδων, τις εξόδους (εν. αρ.: -ος, -ου, -ο, πληθ. αρ.: -οι, ων, ους).

Παράλληλα, τα ουσιαστικά διακρίνονται σε:

- **ισοσύλλαβα**, όταν έχουν τον ίδιο αριθμό συλλαβών σε όλες τις πτώσεις, π.χ. η ελ-πί-δα, της ελ-πί-δας, την ελ-πί-δα, οι ελ-πί-δες, των ελ-πί-δων, τις ελ-πί-δες
- **ανισοσύλλαβα** (όταν ορισμένες πτώσεις εμφανίζουν μία επιπλέον συλλαβή, π.χ. το σώ-μα, του σώ-μα-τος, το σώ-μα, τα σώ-μα-τα, των σω-μά-των, τα σώ-μα-τα)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να συμπληρώσετε το αρχικό γράμμα (κεφαλαίο ή μικρό) στις παρακάτω λέξεις.

1. __υγουσιτιάκος	10. __αββατιάτικα
2. __ειμώνας	11. __λιάδα
3. __ασχαλινός	12. __μηρικός
4. __ερμανός	13. __εκαπενταύγουστος
5. __άλλος	14. __έθυμνο
6. __λληνικά	15. __ιαννιώτικος
7. 5 ^ο __ημοτικό __χολείο	16. __ρωτοχρονιά
8. __ριστιανός	
9. __ευτέρα	

2. Να σχηματίσετε το θηλυκό γένος των παρακάτω αρσενικών.

ο διευθυντής		ο καθηγητής	
ο νικητής		ο πρέσβης	
ο γαμπρός		ο μεσίτης	
ο καλλιτέχνης		ο συνεργάτης	
ο ηθοποιός		ο οικοδεσπότης	

3. Να αλλάξετε τον αριθμό των παρακάτω ονοματικών συνόλων.

Η πονηριά της αλεπούς	
Η επιβίωση του ανθρώπου	
Το δάσος του βουνού	
Η αγωνία του αρρώστου	
Η διδασκαλία του δασκάλου	
Η κρίση του μαθητή	

4. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων με τον κατάλληλο τύπο του ουσιαστικού που βρίσκεται στην παρένθεση.

1. Το σχήμα του (πρόσωπο) πολλών ανθρώπων είναι ωειδές.
2. Οι ανάγκες του (άτομο) στην εποχή μας είναι πολλές.
3. Το άρωμα των (τριαντάφυλλο) αρέσει σε όλους.
4. Φοβηθήκαμε από την τρικυμία, γιατί βρισκόμασταν στη μέση του (πέλαγος)
5. Το βράδυ ρίχνουμε τα (δίχτυ) και τα μαζεύουμε το πρωί.
6. Η προσπάθεια των (καθεστώς) να κρατηθούν στην εξουσία είναι συχνά αγωνιώδης.
7. Απευθύνθηκε στον (επικεφαλής) της ομάδας.

5. Να σχηματίσετε προτάσεις με τις παρακάτω λέξεις, έτσι ώστε να αποδοθεί με ακρίβεια η σημασία τους.

- ④ Μαρτυρία - μαρτύριο
.....
.....
- ④ Περίβολος - περιβόλι - περιβολή
.....
.....
- ④ Μέση - μέσο
.....
.....
- ④ Χώρα - χώρος
.....
.....
- ④ Φυλή - φύλο
.....
.....

ΚΛΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΘΕΤΩΝ

• σε -ος, -η, -ο

αρσενικό	ενικός αριθμός		αρσενικό	πληθυντικός αριθμός	
	θηλυκό	ουδέτερο	θηλυκό	ουδέτερο	
καλός	καλή	καλό	καλοί	καλές	καλά
καλού	καλής	καλού	καλών	καλών	καλών
καλό	καλή	καλό	καλούς	καλές	καλά
καλέ	καλή	καλό	καλοί	καλές	καλά

• σε -ος, -α, -ο

πλούσιος	πλούσια	πλούσιο	πλούσιοι	πλούσιες	πλούσια
πλούσιου	πλούσιας	πλούσιου	πλούσιων	πλούσιων	πλούσιων
πλούσιο	πλούσια	πλούσιο	πλούσιους	πλούσιες	πλούσια
πλούσιε	πλούσια	πλούσιο	πλούσιοι	πλούσιες	πλούσια

• σε -υς, -ια, -υ

βαθύς	βαθιά	βαθύ	βαθιοί/βαθείς	βαθείς	βαθιά
βαθιού/βαθύ/βαθέος	βαθιάς	βαθιού	βαθιών	βαθιών	βαθιών
βαθύ	βαθιά	βαθύ	βαθιούς/βαθείς	βαθείς	βαθιά
βαθύ	βαθιά	βαθύ	βαθιοί/βαθείς	βαθείς	βαθιά

Όμοια κλίνονται: βαρύς, δασύς, ελαφρύς, μακρύς, παχύς, πλατύς, φαρδύς κ.λπ.
Προσοχή: Χρησιμοποιούνται επίσης οι λόγοι τύποι του **βαθέος**, οι **βαθείς**, τους **βαθείς**.

• σε -ής, -ιά, -ί

χρυσαφής	χρυσαφιά	χρυσαφί	χρυσαφιοί	χρυσαφίες	χρυσαφιά
χρυσαφιού/χρυσαφή	χρυσαφιάς	χρυσαφιού/χρυσαφί	χρυσαφιών	χρυσαφιών	χρυσαφιών
χρυσαφή	χρυσαφιά	χρυσαφί	χρυσαφιούς	χρυσαφίες	χρυσαφιά
χρυσαφή	χρυσαφιά	χρυσαφί	χρυσαφιοί	χρυσαφίες	χρυσαφιά

• το επίθετο ο πολύς, η πολλή, το πολύ

πολύς	πολλή	πολύ	πολλοί	πολλές	πολλά
πολύ	πολλής	πολύ	πολλών	πολλών	πολλών
πολύ	πολλή	πολύ	πολλούς	πολλές	πολλά
-	-	-	(πολλοί)	(πολλές)	(πολλά)

- σε -ης, -ης, -ες (δικατάληκτα)

Ενικός αριθμός		
αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
διεθνής	διεθνής	διεθνές
διεθνούς	διεθνούς	διεθνούς
διεθνή	διεθνή	διεθνές
διεθνή	διεθνή	διεθνές
Πληθυντικός αριθμός		
διεθνείς	διεθνείς	διεθνή
διεθνών	διεθνών	διεθνών
διεθνείς	διεθνείς	διεθνή
διεθνείς	διεθνείς	διεθνή

- σε -ων, -ουσα, -ον

Ενικός αριθμός		
αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
ενδιαφέρων	ενδιαφέρουσα	ενδιαφέρον
ενδιαφέροντος	ενδιαφέρουσας	ενδιαφέροντος
ενδιαφέροντα	ενδιαφέρουσα	ενδιαφέρον
ενδιαφέρων	ενδιαφέρουσα	ενδιαφέρον
Πληθυντικός αριθμός		
ενδιαφέροντες	ενδιαφέρουσες	ενδιαφέροντα
ενδιαφερόντων	ενδιαφερούσων	ενδιαφερόντων
ενδιαφέροντες	ενδιαφέρουσες	ενδιαφέροντα
ενδιαφέροντες	ενδιαφέρουσες	ενδιαφέροντα

- σε -ων/-ονας, -ων, -ον

Ενικός αριθμός		
αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
μετριόφρων/μετριόφρονας	μετριόφρων	μετριόφρον
μετριόφρονος/μετριόφρονα	μετριόφρονος	μετριόφρονος
μετριόφρονα	μετριόφρονα	μετριόφρον
μετριόφρων	μετριόφρων	μετριόφρον
Πληθυντικός αριθμός		
μετριόφρονες	μετριόφρονες	μετριόφρονα
μετριοφρόνων	μετριοφρόνων	μετριοφρόνων
μετριόφρονες	μετριόφρονες	μετριόφρονα
μετριόφρονες	μετριόφρονες	μετριόφρονα

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Στον πίνακα που ακολουθεί να συμπληρώσετε τα γένη που λείπουν.

ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
		το γερό
ο αληθής		
ο ζηλιάρης		
	η πορτοκαλιά	
		το γνωστικό
ο αραιός		
	η πλατιά	

2. Για καθένα από τα επίθετα που βρίσκονται στην παρένθεση να βρείτε ένα αρσενικό, ένα θηλυκό και ένα ουδέτερο ουσιαστικό.

«αρχαίος, γελοίος, βαθύς, πλατύς, θαλασστής, διεθνής, ενδιαφέρον»

3. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις

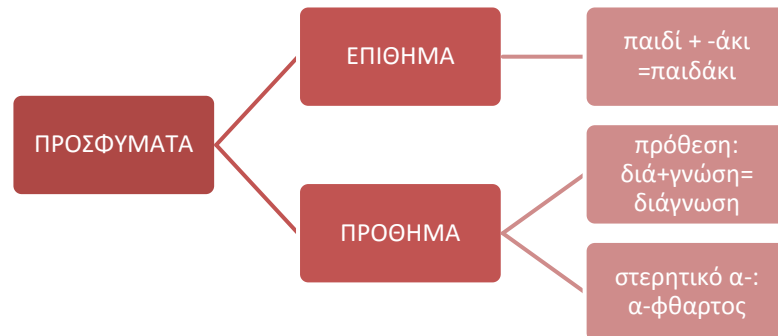
- α. Έχει αφιερώσει στο έργο αυτό (πολύς) κόπο και χρόνο.
β. Για τρίτη (συνεχής) χρονιά η επιχείρηση διπλασίασε τα κέρδη της.
γ. Δεν ήταν (σαφής) οι προθέσεις του.
δ. Στις πρώτες σειρές των (επίσημος) καθόταν ο διευθυντής του σχολείου.
ε. Η κατάσταση της υγείας του (άρρωστος) βελτιωνόταν συνεχώς.
στ. Παρά τις προσπάθειες των (υπεύθυνος) τίποτε δε διορθώθηκε.

4. Βρες τα επίθετα.

κοινωνία	ασήμι
πρόσωπο	ξύλο
υγεία	τελεία
αλήθεια	κατοικώ
μέταλλο	νόμος
δροσιά	φύση

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Παραγωγή ονομάζεται η διαδικασία κατά την οποία προστίθενται στο θέμα παραγωγικά στοιχεία, τα οποία ονομάζονται **προσφύματα**. Τα προσφύματα που βρίσκονται αριστερά από το θέμα λέγονται **προθήματα**, ενώ τα προσφύματα που βρίσκονται δεξιά από το θέμα λέγονται **επιθήματα**.

Τα κυριότερα **προθέματα** που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή λέξεων:
αντι-: αντιπρόεδρος **από-**: αποκλιμάκωση **μετα-**: μεταποίηση **παρα-**: παραοικονομία
υπερ-: υπερκατανάλωση **υπο-**: υποπλοίαρχος

Τα κυριότερα **επιθήματα-παραγωγικές καταλήξεις** που χρησιμοποιούνται στην παραγωγή ουσιαστικών:

α) που δηλώνουν πρόσωπο που ενεργεί ή επάγγελμα	β) που δηλώνουν τόπο	γ) που δηλώνουν όργανο ή σκεύος
-άς: περιπτεράς -έας: κουρέας -ιάς: σκαφτιάς -δόρος: παρκαδόρος -άρης: βαρκάρης -ιάρης: σκουπιδιάρης -ιέρης: καμαριέρης -ιέρα: καμαριέρα -ίτης: τραπεζίτης -ιώτης: ταξιδιώτης -ίστας: μακετίστας -ιστής: τραγουδιστής -ίστα: πιανίστα -ίστρια: τραγουδίστρια -της: ψάλτης -τής: λυτρωτής -τζής: ταξιτζής -τζού: καφετζού -τίας: εγκληματίας -τορας: εισπράκτορας -τρα: πλύστρα -τρια: μαθήτρια	-είο: κρεοπωλείο -ιά: ρεματιά -ία: Ιταλία -ικο: μανάβικο -δικο: ψαράδικο -τήρι: εργαστήριο -τήριο: δοκιμαστήριο	-έας: αναβολέας -ερό: τσαγερό -ιέρα: τυριέρα -τήρας: αναπτήρας -τήρι: ποτιστήριο -τήριο: πλυντήριο -τρα: ποτίστρα -της: διακόπτης

δ) που δηλώνουν ενέργεια ή αποτέλεσμα ενέργειας	ε) που δηλώνουν κατάσταση ή ιδιότητα	στ) που δηλώνουν θεωρία, τρόπο συμπεριφοράς, επιστήμες, γνώση ή τέχνη
-άλα: τρεχάλα -εία: νηστεία -ειά: δουλειά -εια: αντιπάθεια - -η (-ση, -ξη, -ψη): λύση -ίλα: μαυρίλα -μός: σεβασμός -μή: δοκιμή -ούρα: χασούρα -ία (-σία): επιτυχία -ιά (σιά, ψιά, -ξιά, -ματιά): ζαριά -ιμο (-σιμο, -ξιμο, -ψιμο): πλύσιμο -μα (-αμα, -ημα, -ωμα, -σμα, -γμα): κλάδεμα -το (-ητό, -ατό, -κτό, -χτό, -φτό): παραμιλητό	-άδα: γρηγοράδα -εια: αυθάδεια -ίλα: πικρίλα -ιλίκι: υπουργιλίκι -μάρα: κουταμάρα -οσύνη: καλοσύνη -ούρα: θολούρα -ιά (-σιά, -ξιά): ζεστασιά -τητα (-ότητα, -ύτητα): βαρύτητα	-ικά: μαθηματικά -ική: νομική -σμός: σουρεαλισμός
ζ) που δηλώνουν φυτά & χρώματα	η) που δηλώνουν μεγέθυνση	θ) που δηλώνουν υποκορισμό
-ιά: λεμονιά -ί: πορτοκαλί	-άκλα: μουτράκλα -ακλάς: φωνακλάς -άρα: γυναικάρα -αράς: υπναράς -αρόνα: σπιταρόνα -αρος: σκύλαρος -άτορας: συμβουλάτορας -ούκλα: ψαρούκλα -ούρα: χαιρετούρα	-άκι (-δάκι, -ουδάκι, -αράκι, -αλάκι): χαλάκι -άκης: Γιωργάκης -άκος: γεροντάκος -ίτσα: μηλίτσα -κας: γιόκας -οπούλα: αρχοντοπούλα -όπουλο: βοσκόπουλο -ούδι: αγγελούδι -ούλα: κορούλα -ούλης: παππούλης

ΣΥΝΘΕΣΗ

Σύνθεση ονομάζεται η διαδικασία σχηματισμού μιας νέας λέξης με ένωση των θεμάτων δύο απλών λέξεων, π.χ. νερό + ποτήρι > νεροπότηρο

🔗 Το πρώτο μέρος της νέας λέξης ονομάζεται πρώτο (α΄) συνθετικό και δεύτερο μέρος δεύτερο (β΄) συνθετικό
 π.χ. η λέξη μαχαιροπέρουνα προέρχεται από τις λέξεις *μαχαίρι* (α΄ συνθετικό) και *πιρούνι* (β΄ συνθετικό).

🔗 Η νέα λέξη που σχηματίζεται ονομάζεται σύνθετη λέξη και ανήκει στην ίδια γραμματική κατηγορία με το δεύτερο συνθετικό της,
 π.χ. μέρα + νύχτα (ουσιαστικό) > μερόνυχτο (ουσιαστικό)
 γλυκός + πικρός (επίθετο) > γλυκόπικρος (επίθετο)
 καλός + δέχομαι (ρήμα) > καλοδέχομαι (ρήμα)

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Γράψτε στη Β στήλη σύνθετες λέξεις που να ανήκουν στην ίδια οικογένεια λέξεων της Α στήλης.

Α ΣΤΗΛΗ	Β ΣΤΗΛΗ
Άνθρωπος	
Αισθάνομαι	
τρώω	
Γράφω	
Βαρύς	
Τόπος	
γοητεία	

2. Να γράψετε τα ρήματα που παράγονται από τις παρακάτω λέξεις.

Α ΣΤΗΛΗ	Β ΣΤΗΛΗ
Κόπος	
Ξινός	
Συχνά	
Αφρός	
Τεκμήριο	
Δόξα	
Απόδειξη	
Ποίημα	
Σκάλα	
Φαρδύς	

3. Από τα παρακάτω ρήματα να σχηματίσετε ένα παράγωγο ουσιαστικό και να τα τοποθετήσετε στον πίνακα ανάλογα με τη σημασία τους. Προσέξτε να δημιουργήσετε λέξεις με το κατάλληλο επίθημα.

	Το πρόσωπο που ενεργεί	Η ενέργεια ή το αποτέλεσμα της ενέργειας	Το όργανο ή μέσο της ενέργειας
Φταίω			
Μολύνω			
Σέρνω			
Σκάβω			
Προσδοκώ			
Εισπράττω			
Σείω			

4. Να σχηματίσετε παράγωγες λέξεις σύμφωνα με το παράδειγμα

π.χ. άνθρωπος	Ανθρωπισμός	Ανθρωπιστής
Ύλη		
Λόγος		
Βούδας		
Άτομο		
Έλληνας		

5. Να βρείτε από ποια επίθετα και με ποιες παραγωγικές καταλήξεις (επιθήματα) παράγονται τα παρακάτω ουσιαστικά

	Παραγωγική κατάληξη	Παράγεται από:
Θαμπάδα		
Σαπίλα		
Αντρειοσύνη		
Απλότητα		
Βαρύτητα		
Κουφαμάρα		
Αρμύρα		
Ζέστη		
Ψύχρα		
Εμπιστοσύνη		
Ευγνωμοσύνη		

6. Να σχηματίσετε σύνθετα με τα αχώριστα λαϊκά μόρια

Λέξεις	α- στερητικό	αν(α)- στερητικό	ξε-	ανα-
Φλούδα			Ξεφλουδίζω	
Τρέχω				
Αέρας				
Φεύγω				
Σκέλη				
Θεμιτός				
Αίμα				
Φέρω				
αντικαθιστώ				
Τριπώνω				
Δασώνω				
Πόρτα				
Νύχτα				
Αξιόπιστος				
Ήθος				
Όπλο				
Βροχή				
Ελπίζω				

7. Να αποδώσετε με μία σύνθετη λέξη τις φράσεις που ακολουθούν. Το πρώτο συνθετικό να είναι ένα από τα λόγια αχώριστα μόρια που υπάρχουν μέσα στην παρένθεση.

δια-, υπο-, τηλε-, αει-, παν-, δυσ-

1. Ναός αφιερωμένος σε όλους τους θεούς: _____
2. Παριστάνω ορισμένο χαρακτήρα, παίζω ρόλο: _____
3. Αυτός που πλησιάζεται δύσκολα: _____
4. Χωρίζω σε μέρη: _____
5. Ταινία που γυρίζετε για να μεταδοθεί από την τηλεόραση: _____
6. Φυτά που διατηρούν το φύλλωμά τους και το χειμώνα: _____

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΦΑΓΗΤΟ - ΓΕΥΜΑ επίθετα	Απολαυστικό	Ευχάριστο
	Βλαβερό	Παχυντικό
	Διαιτητικό	Ωφέλιμο
	Ευεργετικό	Βλαπτικό
	Επιζήμιο	Επιβλαβές
	Χωνευτικό	Εύπεπτο
	Θρεπτικό	Πλούσιο
	Νόστιμο	Εύγεστο
	Γευστικό	Άγευστο
	Άνοστο	Γρήγορο
ΦΑΓΗΤΟ - ΓΕΥΜΑ	Συσσίτιο	Λιχουδιά
	Καρύκευμα	Έδεσμα
	Πρόγευμα	Πρωινό
	Μεσημεριανό	Δεκατιανό
	Δείπνο	Γεύμα
	Μεζές	Γλυκό
	Πανδεσία	Επιδόρπιο
	Ορεκτικό	
	Ηδύποτο	
	Φαγοπότι	
ΔΙΑΤΡΟΦΗ	Ασιτία	Βουλιμία
	Απόλαυση	Πείνα
	Λιμοκτονία	Παχυσαρκία
	Νευρική ανορεξία	Αδηφαγία
	Λαιμαργία	Κορεσμός
	Δίαιτα	Διαιτολόγιο
	Έδεσμα	Ευεξία
	Ευρωστία	Ευφορία
	Καχεξία	Ατονία
	Πρόσληψη βιταμινών	υποσιτισμός
ΔΙΑΤΡΟΦΗ ΦΑΓΗΤΟ ρήματα	Μαγειρεύω	Ετοιμάζω
	Βράζω	Προγευματίζω
	Πλάθω	Ψήνω
	Τηγανίζω	
	Ταΐζω	
	Γευματίζω	
	Τσιμπολογώ	
	Καταπίνω	
	Τραπεζώνω	
	Δειπνώ	

ΑΞΙΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

- Επιβίωση του ανθρώπου
- Κατανάλωση τροφών με πλούσια θρεπτικά συστατικά
- Συντήρηση και ομαλή ανάπτυξη του οργανισμού μας
- Ισορροπημένη υγεία και φυσική κατάσταση
- Ασπίδα για την υγεία μας

ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

- Απομάκρυνση από τη παραδοσιακή υγιεινή διατροφή
- Συχνή κατανάλωση γρήγορων και ανθυγιεινών εδεσμάτων και τροφών (τυποποιημένα τρόφιμα)
- Υπερκατανάλωση τροφίμων με μεγάλη περιεκτικότητα σε λιπαρά και ζάχαρη

ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ

- Έντονοι ρυθμοί ζωής και ποικίλες υποχρεώσεις
- Πολύωρη εργασία και πολυάσχολη καθημερινότητα
- Η σύγχρονη γυναίκα δεν έχει το χρόνο να μαγειρέψει, επειδή είναι πολυάσχολη. Οι ρυθμοί ζωής της έχουν αλλάξει
- Έλλειψη κατάλληλης ενημέρωσης για τις ευεργετικές ωφέλειες της ισορροπημένης διατροφής
- Τα ΜΜΕ και οι διαφημίσεις προωθούν τα τυποποιημένα προϊόντα
- Μόδα και δυτικά πρότυπα διατροφής του γρήγορου φαγητού κυριαρχούν της Μεσογειακής διατροφής

ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

- ΓΟΝΕΙΣ: πληρέστερη ενημέρωση των παιδιών τους για τα θέματα διατροφής. Θα πρέπει ακόμα να οργανώνουν το χρόνο των παιδιών τους, ώστε να απολαμβάνουν όλα τα απαραίτητα γεύματα στην καθημερινότητά τους
- ΣΧΟΛΕΙΟ: διαπαιδαγώγηση και επιμόρφωση των μαθητών σε θέματα διατροφής με στόχο την ευαισθητοποίηση τους και την τόνωση του αισθήματος του ευ ζην και της σωματοδόμησης. Έλεγχος των κιλικιών.
- ΠΟΛΙΤΕΙΑ: εντατικοποίηση ελέγχων στην παραγωγή, διακίνηση και διάθεση τροφίμων. Επίσης, να διοργανώνει σχετικές καμπάνιες για την προώθηση της μεσογειακής διατροφής και την ενημέρωση του καταναλωτικού κοινού για τις αξίες της. Προστασία από ακατάλληλα γεύματα.

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ: ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΟΦΕΛΗ ΣΤΗΝ ΥΓΕΙΑ

Ποια είναι η πραγματική διαφορά μεταξύ των βιολογικών προϊόντων και αυτών που καλλιεργούνται “παραδοσιακά”, όσον αφορά τη διατροφική τους αξία και ασφάλεια;

Κατ’ αρχάς, η λέξη βιολογικά αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο οι αγρότες καλλιεργούν και επεξεργάζονται τα διάφορα προϊόντα. Τα βιολογικά προϊόντα, τόσο φυτικής όσο και ζωικής παραγωγής, παράγονται σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, αρκετά αυστηρές, οι οποίες ορίζονται από την ευρωπαϊκή νομοθεσία και αφορούν στην παραγωγή, στη μεταποίηση και στην εμπορία τους. Εγκεκριμένοι οργανισμοί ελέγχου και πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων φροντίζουν για την τήρηση των προδιαγραφών αυτών.

Τέτοια προϊόντα συνήθως είναι:

- 0 Γεωργικά προϊόντα (π.χ. φρούτα, λαχανικά, μέλι, βαμβάκι).
- 0 Ζωικά προϊόντα (π.χ. αβγά, κρέας, ψάρια ιχθυοκαλλιέργειας).
- 0 Μεταποιημένα προϊόντα (κυρίως τρόφιμα όπως ψωμί, τυρί, έλαια κ.ά.).

Τα φυτικής προέλευσης βιολογικά προϊόντα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες, στα προϊόντα βιολογικής γεωργίας σε μεταβατικό στάδιο και στα προϊόντα βιολογικής γεωργίας. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι τα πρώτα παράγονται σε χωράφια «υπό μετατροπή», όπως λέγονται, όπου οι αρχές της βιολογικής γεωργίας εφαρμόζονται για χρονικό διάστημα τουλάχιστον ενός έτους και διασφαλίζουν ότι φυτοφάρμακα ή υπολείμματά τους θα απουσιάζουν από τα τελικά προϊόντα. Οι βιολογικές γεωργικές πρακτικές είναι σχεδιασμένες να διατηρούν την ακεραιότητα του εδάφους και του νερού και να μην προκαλούν ρύπανση. Οι αγρότες που καλλιεργούν βιολογικά προϊόντα, δε χρησιμοποιούν συμβατικές μεθόδους για τη λίπανση ή τον έλεγχο των ζιζανίων και των ασθενειών των ζώων. Για παράδειγμα, αντί να χρησιμοποιούν παρασιτοκτόνα, οι γεωργοί βιολογικών προϊόντων χρησιμοποιούν την τεχνική της αμειψισποράς ή κοπριά για να δώσουν τα ζιζάνια. Επιπλέον διαφορές της βιολογικής καλλιέργειας με τη συμβατική είναι τα εντομοκτόνα από φυσικές πηγές, η χρήση ωφέλιμων εντόμων και πουλιών, αλλά και παγίδων για την απομάκρυνση των ζιζανίων και των παθογόνων.

Στα μεταποιημένα προϊόντα, για να χαρακτηριστεί ένα προϊόν βιολογικό θα πρέπει κατά την παραγωγική του διαδικασία να χρησιμοποιούνται τεκμηριωμένα βιολογικές πρώτες ύλες και επιτρεπόμενα από τη νομοθεσία πρόσθετα. Εάν ένα συμβατικό προϊόν περιέχει ως πρώτη ύλη κάποιο βιολογικό προϊόν, θα πρέπει να ξεκαθαρίζεται το ποσοστό του συστατικού αυτού και σε καμία περίπτωση αυτό το προϊόν δε θα μπορεί να χαρακτηριστεί στο σύνολό του βιολογικό.

Τα πλεονεκτήματα

Όσον αφορά στη θρεπτική αξία των βιολογικών τροφίμων, έχουν διεξαχθεί διάφορες έρευνες, οι οποίες ως επί το πλείστον έχουν δείξει ότι τα βιολογικά και τα συμβατικά καλλιεργούμενα τρόφιμα έχουν παρόμοια θρεπτική αξία. Ωστόσο, ορισμένες έρευνες υποδεικνύουν ότι τα βιολογικά προϊόντα είναι πιο πλούσια σε διάφορες βιταμίνες και μέταλλα, όπως η βιταμίνη C, ο σίδηρος, το μαγνήσιο και ο φώσφορος. Επιπλέον, πολλοί καταναλωτές τα προτιμούν, αναφέροντας ότι έχουν πιο πλούσια γεύση. Επίσης, καθώς όπως προαναφέρθηκε για την καλλιέργεια βιολογικών προϊόντων δεν χρησιμοποιούνται παρασιτοκτόνα, ίχνη από τα οποία ενδέχεται να παραμένουν στα συμβατικά καλλιεργούμενα τρόφιμα, οι καταναλωτές τείνουν να τα προτιμούν αντί των συμβατικά καλλιεργούμενων τροφίμων. Ένας ακόμα λόγος προτίμησης των βιολογικών τροφίμων είναι ότι η νομοθεσία που αφορά στα βιολογικά τρόφιμα απαγορεύει τη χρήση οποιουδήποτε πρόσθετου, συντηρητικού ή τον εμπλουτισμό με γλυκαντικά, χρωστικές, ενισχυτικά γεύσεις και θρεπτικά συστατικά, όπως βιταμίνες και ιχνοστοιχεία.

Τέλος, μερικοί καταναλωτές προτιμούν τα βιολογικά προϊόντα για περιβαλλοντικούς λόγους, καθώς οι φάρμες που παράγουν βιολογικά τρόφιμα είναι σχεδιασμένες να μειώνουν τη ρύπανση του περιβάλλοντος και να διατηρούν την ακεραιότητα του εδάφους και του νερού.

Οι ειδικές περιπτώσεις

Ωστόσο, υπάρχουν κάποια φρούτα και λαχανικά που καλό θα είναι οι καταναλωτές να αγοράζουν τα βιολογικά, καθώς τα συμβατικά απορροφούν σε μεγάλο βαθμό τα συνθετικά εντομοκτόνα: είναι αυτά που έχουν λεπτό φλοιό. Τα φρούτα και τα λαχανικά με την περισσότερη απορρόφηση συνθετικών εντομοκτόνων είναι τα ροδάκινα, τα μήλα, τα νεκταρίνια, οι φράουλες, τα κεράσια, τα αχλάδια, οι πιπεριές, το σέλινο, το σπανάκι, το μαρούλι και οι πατάτες. Αντίθετα, τα φρούτα και τα λαχανικά με τη λιγότερη απορρόφηση συνθετικών εντομοκτόνων είναι η παπάγια, οι μπανάνες, το μάνγκο, ο ανανάς, το αβοκάντο, τα ακτινίδια, το μπρόκολο, τα μπιζέλια, τα σπαράγγια και τα κρεμμύδια. Επομένως, αυτά τα φρούτα και λαχανικά μπορούν να αγοράζονται ακόμη και ως μη βιολογικά προϊόντα, αφού έχουν ελάχιστη απορροφητικότητα στα συνθετικά εντομοκτόνα.

Παρά τα όποια οφέλη στην υγεία μας, το να αγοράζει κανείς βιολογικά προϊόντα είναι συνήθως πιο δαπανηρό, καθώς οι φιλικές προς το περιβάλλον τακτικές αυξάνουν τα έξοδα των παραγωγών βιολογικών προϊόντων με αποτέλεσμα να αυξάνεται η τιμή του τελικού προϊόντος. Επιπλέον, καθώς τα βιολογικά φρούτα και λαχανικά δεν υπόκεινται σε επεξεργασία μετά τη συγκομιδή (π.χ. κέρωμα), δεν διατηρούνται φρέσκα για μεγάλο χρονικό διάστημα, ενώ μπορεί να έχουν διαφορά στο μέγεθος, το χρώμα ή το σχήμα σε σύγκριση με τα συμβατικά καλλιεργούμενα τρόφιμα, τα οποία έχουν συνήθως παρόμοια όψη.

Συμπερασματικά, τα βιολογικά προϊόντα είναι μια πολύ καλή τροφή για τον οργανισμό μας, απαλλαγμένη από βλαβερές και πιθανώς ύποπτες ουσίες που επιβάλλει η μαζική παραγωγή φρούτων και λαχανικών. Βέβαια, λόγω του αυξημένου κόστους, είναι στην οικονομική ευχέρεια του καθενός μας το ποσό που μπορεί να δαπανήσει για μια πιο σωστή βιολογική διατροφή στο σύνολό της.

Πηγές: Πολυξένη Κουτκιά - Μυλωνάκη, Ενδοκρινολόγος - Διαβητολόγος, Διευθύντρια Διαιτολογικού Τμήματος ΥΓΕΙΑ, Διονυσία Βουτσά, Σταματία Στρατή, Κλινικές Διαιτολόγοι ΥΓΕΙΑ.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

Μεσογειακή διατροφή: ποια είναι τα οφέλη της για την υγεία μας;

Η Μεσογειακή διατροφή θεωρείται μια από τις πιο υγιεινές στον πλανήτη και δικαίως. Για χιλιάδες χρόνια, οι κάτοικοι κατά μήκος των ακτών της Μεσογείου απολάμβαναν νόστιμη διατροφή, χαλαρά γεύματα και συμμετοχή σε τακτική σωματική δραστηριότητα. Δεν σκέφτονταν τις διατροφικές τους συνήθειες ως σχέδιο διατροφής. Ήταν απλά ένας τρόπος ζωής που μπορούσε να οδηγήσει σε μακρά, υγιή ζωή με λιγότερες πιθανότητες χρόνιων ασθενειών.

Έρευνες συνεχίζουν να αποδεικνύουν ότι η κατανάλωση μιας διατροφής πλούσιας σε φυτικές ίνες και υγιή λίπη μας κάνει καλό. Οι μελέτες δείχνουν ότι αυτοί που ακολουθούν μεσογειακή διατροφή προστατεύονται ενάντια στην ανάπτυξη καρδιακής νόσου, μεταβολικού συνδρόμου, ορισμένων μορφών καρκίνου, παχυσαρκίας, διαβήτη τύπου 2, άνοιας ή Άλτσχάιμερ και επίσης οδηγεί σε μια μεγαλύτερη σε διάρκεια ζωή.

Τι είναι η Μεσογειακή διατροφή;

Δεν υπάρχει ενιαία μεσογειακή διατροφή. Αντ' αυτού, κάθε περιοχή σε όλη τη Μεσόγειο- από την Ισπανία ως τη Μέση Ανατολή- προσαρμόζει τη βασική διατροφή για να επωφεληθούν από τη διαθεσιμότητα των τροφίμων και των πολιτιστικών προτιμήσεων.

Οι ομοιότητες περιλαμβάνουν την εξάρτηση από φυτικές τροφές όπως τα λαχανικά, τα φρούτα, φασόλια, τα δημητριακά ολικής αλέσεως, οι ξηροί καρποί, οι ελιές και το ελαιόλαδο μαζί με λίγο τυρί, γιαούρτι, ψάρια, πουλερικά, αυγά και κρασί. Αυτές οι τροφές αποτελούν τη βάση του διατροφικού σχεδίου και παρέχουν χιλιάδες ιχνοστοιχεία, αντιοξειδωτικά, βιταμίνες, μέταλλα και φυτικές ίνες που «εργάζονται» από κοινού για την προστασία από τις χρόνιες παθήσεις.

Τα περισσότερα από τα τρόφιμα είναι φρέσκα, εποχιακά. Η παρασκευή τους τείνει να είναι απλή. Τα τρόφιμα είναι σπάνια τηγανητά. Μόνο μικρές ποσότητες κορεσμένων λιπαρών, νατρίου, γλυκών και κρέατος είναι μέρος του σχεδίου. Ο μεσογειακός τρόπος ζωής περιλαμβάνει, επίσης, χαλαρό δείπνο και τακτική σωματική δραστηριότητα, η οποία είναι ένα σημαντικό μέρος της εξίσωσης.

Ποια είναι τα οφέλη της Μεσογειακής διατροφής;

Η Μεσογειακή διατροφή έχει συνδεθεί από καιρό με τον χαμηλό κίνδυνο καρδιακών παθήσεων. Οι μελέτες δείχνουν ότι μια μεσογειακού τύπου διατροφή είναι επωφελής σε όλους τους τομείς για τους καρδιαγγειακούς παράγοντες κινδύνου, συμπεριλαμβανομένης της καλής και κακής χοληστερόλης, των τριγλυκεριδίων, της αρτηριακής πίεσης και επιπέδων του ζαχάρου στο αίμα.

Για παράδειγμα, μία μελέτη συνέκρινε τη Μεσογειακή διατροφή με μία διατροφή χαμηλή σε λιπαρά και διαπιστώθηκε ότι η Μεσογειακή διατροφή έχει πιο ευεργετικά αποτελέσματα στους καρδιαγγειακούς παράγοντες κινδύνου. Και τον Μάρτιο του 2011 μια ανάλυση 50 μελετών συνέδεσε τη μεσογειακή διατροφή με λιγότερες πιθανότητες να πάθει κάποιος μεταβολικό σύνδρομο, το οποίο είναι σύμπλεγμα παραγόντων κινδύνου (υψηλή αρτηριακή πίεση, υψηλά επίπεδα ζαχάρου στο αίμα, ανθυγιεινά επίπεδα χοληστερόλης και κοιλιακό λίπος) που κάνουν τις καρδιακές παθήσεις, το διαβήτη και το εγκεφαλικό επεισόδιο πιο πιθανά.

Άλλες μελέτες δείχνουν ότι μία καλή στρατηγική για να μειώσετε τον κίνδυνο του διαβήτη είναι να ακολουθήσετε μια διατροφή πλούσια σε φυτικές τροφές, χαμηλή σε κόκκινο κρέας, γαλακτοκομικά προϊόντα και επεξεργασμένα δημητριακά, καθώς επίσης και μέτρια ποσότητα αλκοόλ (κυρίως κόκκινο κρασί).

Εκτός από τα άλλα οφέλη για την υγεία μπορεί επίσης να υπάρχει και πλεονέκτημα βάρους. Η σωματική δραστηριότητα και η κατανάλωση θρεπτικής διατροφής μπορεί να βοηθήσει τους ανθρώπους να χάσουν βάρος.

Το μυστικό του έξτρα παρθένου ελαιόλαδου:

Το ελαιόλαδο είναι αυτό που οι περισσότεροι άνθρωποι συνδέουν με μια μεσογειακού τύπου διατροφή. Αλλά δεν πρόκειται οποιοδήποτε ελαιόλαδο. Πρέπει να είναι έξτρα παρθένο. Δεν είναι τα μονοακόρεστα λιπαρά, όσο τα φυτοχημικά και οι ενώσεις στο έξτρα παρθένο ελαιόλαδο, που προσφέρουν τα οφέλη για την υγεία.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

1° ΘΕΜΑ: Περιγράψτε σε ένα κείμενο τριών παραγράφων ένα γιορτινό τραπέζι στο σπίτι σας στο οποίο είχατε προσκεκλημένους. Ξεκινήστε την περιγραφή σας από τη διακόσμηση του χώρου, προχωρήστε μετά στην περιγραφή των προσώπων που συμμετείχαν. Τέλος, να δώσετε ιδιαίτερη έμφαση στο περιεχόμενο του τραπεζιού, περιγράφοντας όλη τη διαδικασία προετοιμασίας, παρασκευής και απόλαυσης των κύριων - «αγαπημένων» σας φαγητών.

2° ΘΕΜΑ: Σε άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα τονίστε τις διατροφικές συνήθειες των νέων στις μέρες μας και στα αίτια που έχουν τους έχουν οδηγήσει σε αυτήν την κατάσταση.

3° ΘΕΜΑ: Ένας από τους πλέον βασικούς παράγοντες για τη διασφάλιση της υγείας των ατόμων είναι ο συνδυασμός συστηματικής άθλησης και ισορροπημένης υγιεινής διατροφής. Η απουσία σωματικής άσκησης και οι κακές διατροφικές συνήθειες οδηγούν στην αύξηση του σωματικού βάρους, καθώς και στη υπονόμηση της ορθής λειτουργίας του οργανισμού. Επιχειρηματολογήστε για την ανάγκη συνύπαρξης μιας ισορροπημένης διατροφής και συχνής σωματικής άσκησης.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

📌 Αναπτύξτε τις παρακάτω θεματικές προτάσεις

1. Θα πρέπει να αποφεύγετε το φαγητό στα φαστ φουντ. _____

2. Δεν αντιμετωπίζουν όλοι οι άνθρωποι το φαγητό με τον ίδιο τρόπο. _____

3. Ανήμερα των Χριστουγέννων πήγα στο γειτονικό ζαχαροπλαστείο για να αγοράσω γλυκά για τις γιορτές. _____

ΕΝΟΤΗΤΑ 5

Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του Ντεάτρον και
τον υπέρμαχό του

Α ΜΕΡΟΣ — ΘΕΩΡΙΑ

ΤΟ ΡΗΜΑ

Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

Το ρήμα **εκφράζει γενικά μια ενέργεια ή μια κατάσταση**. Φανερώνει ότι το υποκείμενο ενεργεί (Ο Κώστας αγοράζει έναν υπολογιστή) ή δέχεται μια ενέργεια (Το ποδήλατο κατασκευάζεται από το μαστορά) ή βρίσκεται σε μία κατάσταση (Ο Νίκος κοιμάται).

Το ρήμα αποτελεί το **βασικό στοιχείο** (πυρήνα) κάθε πρότασης, γύρω από το οποίο οργανώνεται το μήνυμα που μεταδίδεται με την επικοινωνία.

π.χ. *Είδα μια ταινία στον κινηματογράφο, το νοηματικό κέντρο του μηνύματος που μεταδίδεται βρίσκεται στο ρήμα είδα.*

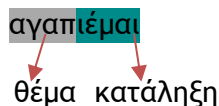
ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ

🔗 Θέμα και κατάληξη

Το ρήμα είναι **κλιτό** μέρος του λόγου και αποτελείται από το **θέμα** και την **κατάληξη**.

Θέμα είναι το τμήμα του ρήματος που παραμένει αμετάβλητο (δεν-, αγαπ-, δεσ-, αγαπησ-, δεθ-, αγαπηθ-)

Κατάληξη είναι το τμήμα του ρήματος που αλλάζει, συνολικά ή κατά ένα μέρος (-ω, -ε/ς, -ει.../-ομαι, -εσαι, -εται... / -ώ, -άς, -ά... κ.λπ.).

🔗 Πρόσωπο και αριθμός

Τα **πρόσωπα** του ρήματος είναι τρία:

🔗 **πρώτο πρόσωπο** (εγώ, εμείς)

π.χ. δένω - δένουμε.

🔗 **δεύτερο πρόσωπο** (εσύ, εσείς)

π.χ. δένεις - δένετε.

🔗 **τρίτο πρόσωπο** (αυτός-η-ο, αυτοί-ες-α)

π.χ. δένει - δένουν.

Οι αριθμός είναι δύο: ο **ενικός αριθμός** (που δηλώνει ένα πρόσωπο), ο **πληθυντικός αριθμός** (που δηλώνει ότι τα πρόσωπα είναι πολλά)

🔗 Φωνές και συζυγίες

Τις **φωνές** των ρημάτων τις καταλαβαίνουμε από τις εκάστοτε καταλήξεις των ρημάτων. Οι φωνές είναι δύο:

🔗 ρήματα με κατάληξη -ω / -ώ είναι **ενεργητικής φωνής**

π.χ. γράφω, στολίζω, αγαπώ, θεωρώ.

🔗 ρήματα με κατάληξη -μαι είναι **παθητικής φωνής**

π.χ. γράφομαι, στολίζομαι, αγαπιέμαι, θεωρούμαι.

📌 Τα ρήματα δεν κλίνονται όλα με τον ίδιο τρόπο. Ο ξεχωριστός, λοιπόν, τρόπος με τον οποίο κλίνεται ένα σύνολο ρημάτων λέγεται **συζυγία**. Έτσι, με βάση πάλι τις καταλήξεις τους, τα ρήματα διακρίνονται σε **δύο συζυγίες**:

📌 στην **α' συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που στην ενεργητική φωνή λήγουν σε -ω, τονίζονται δηλαδή στην **παραλήγουσα**, και στην παθητική φωνή λήγουν σε -ομαι, τονίζονται δηλαδή στην **προπαραλήγουσα** π.χ. *γράφω - γράφομαι, χτενίζω - χτενίζομαι*.

📌 στη **β' συζυγία** ανήκουν τα ρήματα που στην ενεργητική φωνή λήγουν σε -ώ, τονίζονται δηλαδή στη **λήγουσα**, και στην παθητική φωνή λήγουν σε -ιέμαι ή -ούμαι, τονίζονται δηλαδή στην **παραλήγουσα*** π.χ. *αγαπώ - αγαπιέμαι, οδηγώ - οδηγούμαι*.

Η β' συζυγία υποδιαιρείται σε δύο υποομάδες που λέγονται **τάξεις** (στην α' τάξη ανήκουν τα ρήματα που κλίνονται όπως το νικώ - νικιέμαι και στη β' τάξη αυτά που κλίνονται όπως το θεωρώ - θεωρούμαι).

ΣΥΖΥΓΙΕΣ ΡΗΜΑΤΩΝ					
Α ΣΥΖΥΓΙΑ		Β ΣΥΖΥΓΙΑ			
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ	ΠΑΘΗΤΙΚΗ	Α ΤΑΞΗ		Β ΤΑΞΗ	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ	ΠΑΘΗΤΙΚΗ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ	ΠΑΘΗΤΙΚΗ	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ	ΠΑΘΗΤΙΚΗ
χτενίζω	χτενίζομαι	αγαπώ	αγαπιέμαι	θεωρώ	θεωρούμαι

📌 Διαθέσεις

Μια ακόμα διάκριση των ρημάτων που αναφέρεται στη σημασία και όχι στη μορφή τους γίνεται με βάση τη διάθεσή τους. **Διάθεση του ρήματος** λέγεται η ιδιότητα που έχει το ρήμα να δείχνει αν το υποκείμενό του ενεργεί ή παθαίνει κάτι από κάποιον άλλο ή από τον ίδιο του τον εαυτό ή βρίσκεται σε μια κατάσταση.

Οι διαθέσεις του ρήματος είναι τέσσερις: η **ενεργητική**, η **παθητική**, η **μέση** και η **ουδέτερη**.

ΔΙΑΘΕΣΗ	ΦΑΝΕΡΩΝΕΙ ΟΤΙ	Παραδείγματα
Ενεργητική	Το υποκείμενο ενεργεί, κάνει κάτι (η ενέργεια μεταβαίνει σε ένα αντικείμενο) Υ →	<i>Τα παιδιά παίζουν. Η μητέρα μαγειρεύει</i>
Παθητική	Το υποκείμενο παθαίνει κάτι, δέχεται το αποτέλεσμα της ενέργειας κάποιου άλλου Υ ←	<i>Το σπίτι γκρεμίστηκε από σεισμό. Ο Γιάννης στενοχωριέται από τη συμπεριφορά σου</i>
Μέση	Το υποκείμενο είναι ταυτόχρονα ο δράστης κι ο αποδέκτης μιας ενέργειας, δηλαδή το ίδιο ενεργεί (κάνει κάτι) και παράλληλα δέχεται το αποτέλεσμα της ενέργειας αυτής Υ ↔	<i>Η κοπέλα ντύνεται. Ετοιμάζεται γρήγορα. Η Μαρία χτενίζεται μόνη της.</i>
Ουδέτερη	Το υποκείμενο ούτε ενεργεί ούτε παθαίνει κάτι από κάποιον άλλο, αλλά βρίσκεται απλώς σε μια κατάσταση - το ρήμα δε δηλώνει δράση Υ -	<i>Πεινούσε πολύ. Το μωρό κοιμάται. Ο Παύλος κάθεται</i>

Δεν πρέπει να συγχέουμε τη διάθεση με τη φωνή, δεν πρέπει δηλαδή να θεωρούμε πως όποιο ρήμα, για παράδειγμα, λήγει σε -ω / -ώ (είναι ενεργητικής φωνής) είναι και ενεργητικής διάθεσης ή όποιο λήγει σε -μαι (είναι παθητικής φωνής) είναι και παθητικής ή μέσης διάθεσης. Μπορεί, λοιπόν, ένα ρήμα να είναι παθητικής φωνής, αλλά ενεργητικής διάθεσης (π.χ. **Εργάζεται σκληρά**) ή το αντίστροφο, δηλαδή ενεργητικής φωνής αλλά παθητικής διάθεσης (π.χ. **Έπαθε μεγάλη ζημιά**). Επίσης, ορισμένα ρήματα στον ίδιο τύπο μπορεί άλλοτε να είναι ενεργητικής και άλλοτε παθητικής διάθεσης ανάλογα μετά συμφραζόμενα, π.χ. **Ο άνεμος λύγισε το δέντρο**, (ενεργητική διάθεση) **Το δέντρο λύγισε από τον άνεμο**, (παθητική διάθεση).

📌 Ποιόν ενέργειας του ρήματος

Το ποιόν ενέργειας διακρίνεται σε:

- 📌 **συνοπτικό:** Ο ομιλητής δίνει έμφαση όχι στη διάρκεια αλλά στο ίδιο το γεγονός - αυτό δηλαδή που σημαίνει το ρήμα αντιμετωπίζεται συνολικά. Το συνοπτικό δηλώνεται με τους χρόνους:
 - 1) αόριστο π.χ. **Διάβασα τα μαθήματα μου.**
 - 2) συνοπτικό μέλλοντα π.χ. **θα διαβάσω τα μαθήματα μου αργότερα.**
- 📌 **μη συνοπτικό ή εξακολουθητικό:** Ο ομιλητής δίνει έμφαση στη διάρκεια ή την επανάληψη μιας ενέργειας - αυτό δηλαδή που σημαίνει το ρήμα γίνεται συνέχεια ή κατ' επανάληψη. Το μη συνοπτικό δηλώνεται με τους χρόνους:
 - 1) ενεστώτα π.χ. **Διαβάζω καθημερινά όλα τα μαθήματα μου.**
 - 2) παρατατικό π.χ. **Διάβαζα τα μαθήματα μου όλο το απόγευμα.**
 - 3) εξακολουθητικό μέλλοντα π.χ. **Από δω και πέρα θα διαβάζω καλά όλα τα μαθήματα μου.**
- 📌 **συντελεσμένο:** Ο ομιλητής δίνει έμφαση στο ότι το γεγονός έχει ολοκληρωθεί πριν από κάποιο χρονικό σημείο - αυτό δηλαδή που σημαίνει το ρήμα παρουσιάζεται τελειωμένο, συντελεσμένο. Το συντελεσμένο δηλώνεται με τους χρόνους:
 - 1) παρακείμενο π.χ. **Έχω διαβάσει όλα τα μαθήματα μου.**
 - 2) υπερσυντέλικο π.χ. **Είχα διαβάσει όλα τα μαθήματα μου, κι έτσι πήγα να παίξω.**
 - 3) συντελεσμένο μέλλοντα π.χ. **Μέχρι να έρθεις, θα έχω διαβάσει όλα τα μαθήματα μου**

		ΧΡΟΝΙΚΗ ΒΑΘΜΙΔΑ		
		ΠΑΡΕΛΘΟΝ	ΠΑΡΟΝ	ΜΕΛΛΟΝ
ΠΟΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ	Αόριστος	-	Συνοπτικός Μέλλοντας
	ΜΗ ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ (εξακολουθητικό)	Παρατατικός	Ενεστώτας	Εξακολουθητικός Μέλλοντας
	ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟ	Υπερσυντέλικος	Παρακείμενος	Συντελεσμένος Μέλλοντας

ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ

Τα ρήματα τα οποία παίρνουν **κατηγορούμενο** λέγονται **συνδετικά**. Τα συνδετικά ρήματα ενώνουν το Υποκείμενο της πρότασης με το κατηγορούμενο. Το κατηγορούμενο δίνει ένα γνώρισμα στο Υποκείμενο.

π.χ. Ο Γιώργος είναι **όμορφος**.

Τα **συνδετικά ρήματα** είναι: *είμαι, γίνομαι* και συνώνυμά τους, όπως *απομένω, βρίσκομαι, γεννιέμαι, ζω, πεθαίνω, στέκομαι, διατελώ, υπηρετώ, φυτρώνω, αποδεικνύομαι, δείχνομαι, θεωρούμαι, λέγομαι, λογαριάζομαι, μοιάζω, νομίζομαι, παρουσιάζομαι, χειροτονούμαι* κ.ά.

Παραδείγματα:

- Το φαγητό **έγινε** νόστιμο.
- Ο Νίκος **έζησε** μόνος.
- **Στάθηκα** άτυχος.
- **Διετέλεσε** προϊστάμενος του υπουργείου.
- Ο κ. Ιωάννου **θεωρείται** σπουδαίος ερευνητής.

ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΡΗΜΑΤΑ

Η παραγωγή ρημάτων γίνεται με τους εξής τρόπους:

α) με την προσθήκη στο θέμα της πρωτότυπης λέξης **κλιτικών μορφημάτων** που τονίζονται (κυρίως του -ώ). π.χ. *άδικος > **αδικώ**, αργός > **αργώ**, νομοθέτης > **νομοθετώ**, ύμνος > **υμνώ***

β) με την προσθήκη στο θέμα της πρωτότυπης λέξης παραγωγικών στοιχείων που ονομάζονται **προσφύματα**. Τα προσφύματα αυτά είναι δύο ειδών, τα προθήματα και τα επιθήματα:

- 📎 με τα **προθήματα** (αυτά που μπαίνουν μπροστά από το θέμα) παράγονται ρήματα από άλλα ρήματα π.χ *ανα + φέρω = αναφέρω*.
- 📎 με τα **επιθήματα** (αυτά που μπαίνουν μετά το θέμα) παράγονται ρήματα από ονόματα και άκλιτα μέρη του λόγου (επιρρήματα, επιφωνήματα κ.α) π.χ *Θυμώνω (Θυμ[ός]-ωνω)*

ΤΟ ΡΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΦΗΓΗΣΗ

Το αφηγηματικό κείμενο εμπεριέχει **δράση** και **εξέλιξη**, οπότε η **επιλογή των ρημάτων** έχει ιδιαίτερη σημασία σε αυτό. Τα ρήματα που χρησιμοποιούνται κυρίως:

- 📎 **ρήματα δράσης**· π.χ. *έρχομαι, φεύγω, τρέχω, πέφτω, συναντώ* κ.λπ.
- 📎 **ρήματα έκφρασης σκέψεων και συναισθημάτων** π.χ. *σκέφτομαι, αναρωτιέμαι, φοβάμαι, χαίρομαι, λυπάμαι* κ.λπ.
- 📎 **Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ**

Όταν στην αφήγηση εξιστορούμε γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν, τα ρήματα που χρησιμοποιούμε βρίσκονται συνήθως σε παρελθοντικούς χρόνους. Μερικές φορές όμως, χρησιμοποιούνται και άλλοι χρόνοι, όπως ενεστώτα ή ακόμα και μέλλοντα, για να γίνει η αφήγηση **πιο ζωντανή** και να έρθουν τα γεγονότα πιο κοντά στη χρονική στιγμή της αφήγησης.

Τα ρήματα σε μια αφήγηση:

- Βρίσκονται συνήθως σε **παρελθοντικούς χρόνους** (παρατατικό, αόριστο, υπερσυντέλικο), αφού παρουσιάζονται γεγονότα που έχουν συμβεί στο παρελθόν (π.χ. *Μετά άρχισε η παράσταση. Τα παιδιά που ήταν ντυμένα φουστανελάδες, τα φώναξε η κυρία κι ανεβήκαμε στη σκηνή*).
- μερικές φορές όμως μπορεί να βρίσκονται στον **ενεστώτα** ή ακόμα και στο **μέλλοντα**:
 - τον **ενεστώτα** (που στην περίπτωση αυτή ονομάζεται **ιστορικός ενεστώτας**) τον χρησιμοποιούμε για να φέρουμε το γεγονός που αφηγούμαστε πιο κοντά στη χρονική στιγμή της αφήγησης κι έτσι να κάνουμε το λόγο μας πιο ζωντανό και παραστατικό (π.χ. *Κι ο Ρούλης σηκώνεται και φωνάζει εμένα, αλλά εγώ πάω να τρέξω και τα τσαρούχια μου βγαίνουν από τα πόδια μου και δεν μπορώ να τρέξω...*).
 - το **μέλλοντα** μπορούμε να τον χρησιμοποιήσουμε για να αφηγηθούμε (συνήθως στο γραπτό λόγο) γεγονότα που έγιναν ύστερα από κάποια άλλα τα οποία έχουμε ήδη παρουσιάσει σε παρελθοντικούς χρόνους ή στον ενεστώτα (π.χ., *Αργότερα, που θα έρθουν οι φίλοι μου στο σπίτι και θα τους πω τι έγινε, θα γελάσουμε πάρα πολύ*).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να βρείτε τα θέματα και τις καταλήξεις των παρακάτω ρημάτων.

«ενδιαφέρεσαι, ανακατεύεσαι, μαύρισης, εργάζεται, στεναχωρήθηκα, πάγωσαν, έχτισε, κρύβεται, αγαπιούνται, καίγονται, θυμούμαι, έχεις απαυδήσει, ανακατώνεται»

2. Να κατατάξετε τα ρήματα στον πίνακα ανάλογα με το χρόνο που βρίσκονται.

«έχουμε διασκεδάσει - θα κόψω- θα έχω ρίξει- τρέχεις-έχει διορθωθεί-θα γράφουμε- έντυνα-είχαμε χαθεί-θερίζει-είχα σκάψει-θα τιμωρηθώ-βαφόταν-θα έχει γραφτεί- έγραψα-έφτιαχνα-θα πληρώνουν-θα κόβεται-ωριμάσατε»

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ	
ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ	
ΕΞΑΚΟΛΟΥΘΗΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	
ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	
ΑΟΡΙΣΤΟΣ	
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ	
ΥΠΕΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ	
ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ	

3. Να κάνετε χρονική αντικατάσταση σε ενεργητική και παθητική φωνή στο πρόσωπο που βρίσκονται τα ρήματα:

«γράφεις, κατακτάτε, ενεργούν»

4. Να βρείτε τη χρονική βαθμίδα και το ποιόν ενέργειας των ρημάτων των παρακάτω προτάσεων

1. Μην πετάτε σκουπίδια στο δρόμο.
2. Γράψε μία επιστολή.
3. Είπε ότι θα με διαβάσει.
4. Φοβάται μήπως δεν ξαναγουρίσει.
5. Εγώ θα έχω φύγει, μόλις έρθουν αυτοί.
6. Ο υπουργός πρόβαλλε το έργο του.
7. Με ακούς τι σου λέω;

5. Να βρείτε τη συζυγία των παρακάτω ρημάτων και την τάξη, όπου χρειάζεται.

Ξύπνησε απ' το βύθισμά του αλλά τώρα μια άλλη δύναμη, πιο ισχυρή, φάνηκε να τον τραβάει απ' την ανοιχτή πόρτα του κινηματογράφου σαν να τον ρουφούσε. Ήταν το άσπρο πανί στον απέναντι τοίχο, δέκα φορές πιο μεγάλο από το δικό του πανί, του Καραγκιόζη του, στο πλυσταριό του σπιτιού του. Η καρδιά του χτύπησε. Δεν κατάλαβε πότε βρέθηκε καθιστός στην καρέκλα του. Είχε μπλέξει τα δάχτυλα των δυο του χεριών και τα έσφιγγε δυνατά απ' την αγωνία του. Ύστερα άκουσε τη φωνή της Ανθούλας: "Σ' αρέσει;" απάντησε υπόκωφα: "Πότε θ' αρχίσει;"

Ντίνος Δημόπουλος,
Ο Σαρλό και το αθάνατο νερό (διασκευή)

6. Να βρείτε τη συζυγία και την τάξη των παρακάτω ρημάτων.

- ⓪ διέγραψα
- ⓪ σηκωθήκαμε
- ⓪ έχει κοιμηθεί
- ⓪ μαγείρευες
- ⓪ τακτοποιούσα
- ⓪ έπλυναν
- ⓪ θα ακουμπήσω
- ⓪ θα έχουν οδηγήσει
- ⓪ διασχίζουν
- ⓪ πιστεύεις

7. Να αναγνωρίσετε τη φωνή και τη διάθεση των παρακάτω ρημάτων.

1. Δεν υπάρχει καμία ελπίδα νίκης.
2. Ο γιατρός έχτισε ωραίο σπίτι.
3. Η γιαγιά χτενίζει την εγγονή της.
4. Η Ελένη χτενίστηκε από μία τέλεια κομμώτρια για τον γάμο της.
5. Η Κωνσταντίνα χτενίζεται ώρες πολλές στο μπάνιο.
6. Πολύ κοιμάσαι!
7. Το πονηρό πουλί από τη μύτη πιάνεται.
8. Νηστικό πουλί δεν χορεύει.
9. Πολύ μαύρισες στις διακοπές.
10. Μετά τον σεισμό πολλά σπίτια κατέρρευσαν.
11. Πάγωσαν τα χέρια μου.
12. Έκατσα στον ήλιο και κήκα.

8. Να σχηματίσετε φράσεις χρησιμοποιώντας τα παρακάτω ρήματα σε όλες τις διαθέσεις και τις φωνές στις οποίες είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν.

ράβω, ανάβω, αγαπώ, αγκαλιάζω, ασπρίζω

9. Να φτιάξετε προτάσεις με τα παρακάτω ρήματα και να αναγνωρίσετε τη διάθεση που βρίσκονται.

εκμεταλλεύομαι, κοιμάμαι, συναναστρέφομαι, περιφέρομαι, καταδικάζομαι, λιώνω.

10. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις μεταφέροντας τα ρήματα στους χρόνους που σας δίνονται:

α. Είχε γίνει ολόκληρη συζήτηση για αυτό το θέμα.
Ενεστ:.....
Αόριστ:.....

β. Θα σου στείλω χρήματα.
Παρατατ.....
Αόριστ.....

γ. Μου δανείζεις το ποδήλατό σου;
Εξακολ. Μέλ.....
Στιγμ. Μέλ.....

δ. Ο πατέρας διάβασε την εφημερίδα.
Παρατατ.....
Παρακειμ.....

ε. Ετοιμάζεστε για ταξίδι;
Παρατατ.....
Αόριστ.....

στ. Η μητέρα καθάρισε το σπίτι.
Παρακείμ.....
Συντελ. Μέλ.....

ζ. Φοβούνται πολύ τα αεροπλάνα.
Αόριστ.....
Στιγμ. Μέλ.....

11. Να βρεις τα κατηγορούμενα των παρακάτω προτάσεων και να σημειώσεις τι είναι το καθένα (ουσιαστικό, επίθετο, κτλ.)

- ⓪ Το σπίτι φαίνεται παλιό.
- ⓪ Εσύ είσαι η αιτία του καβγά.
- ⓪ Ο Γιώργος διορίστηκε καθηγητής σε σχολείο.
- ⓪ Πολλοί άνθρωποι γεννιούνται φτωχοί.
- ⓪ Ο κ. Ζ. εκλέχτηκε βουλευτής.
- ⓪ Η Ελένη έγινε έξαλλη έπειτα από όσα είπες για αυτήν.
- ⓪ Το σύνθημα ήταν εμπρός.
- ⓪ Εγώ ήμουν σαν ξένος.

12. Να βρείτε με ποια προθήματα και επιθήματα έχουν σχηματιστεί τα παρακάτω ρήματα.

	Πρόθημα	Θέμα	Επίθημα
φανερώνω			
παραδέχομαι			
ξενοχτώ			
αναγκάζω			
δημοσιεύω			
προβάλλω			
πληθαίνω			
εισπράττω			
διαφημίζω			
απελευθερώνω			

13. Σε ποιους χρόνους βρίσκονται τα ρήματα του παρακάτω αφηγηματικού κειμένου; Να αιτιολογήσετε κάθε φορά την επιλογή το χρόνου.

Η Ελευθερία, ένα δεκάχρονο κορίτσι, ζει με τους γονείς της και τα δίδυμα μικρότερα αδέρφια της στο Μαρούσι. Τότε, το τελευταίο καλοκαίρι πριν από τον πόλεμο του 1940. Λιγοστά τα παιχνίδια τους: βόλοι, σβούρες, σκοινάκι, γιο-γιο, κι ένα ζευγάρι πατίνια με καρουλάκια που τους τα δάνειζε το ξένο παιδί από τη Γαλλία, που ήρθε να μείνει στο πάνω πάτωμα του σπιτιού τους κι έγινε ο αχώριστος φίλος τους. Παίζουν όλοι μαζί και σκαρώνουν με τη φαντασία τους χίλιες δυο ιστορίες που μαγεύουν και τους ίδιους. Και πόσα άλλα δε θα έκαναν και δε θα ονειρεύονταν αν δεν τους εμποδίζαν οι μεγάλοι. Οι μεγάλοι και τα παιδιά. Δυο κόσμοι μακρινοί, σχεδόν απλησίαστοι. Με τους δικούς τους νόμους και τις δικές τους αλήθειες ο καθένας. Πώς λοιπόν να καταλάβουν οι μεγάλοι ότι μια μωβ ομπρέλα μπορεί να κάνει τη φαντασία των παιδιών να καλπάζει αχαλίνωτη;

Άλκη Ζέη, Η μωβ ομπρέλα

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΘΕΑΤΗΣ	Παρακολουθεί	Συγκινείται
	Επιδοκιμάσει	Εγκρίνει
	Επιφορτίζεται	Εγκρίνει
	Επικροτεί	Αποδοκιμάζει
	Απορρίπτει	Μυείται
	Μιμείται	Εντυπωσιάζεται
	Παρασύρεται	Μάρτυρας
	Κριτικάρει	
	Κρίνει	
	Σχολιάζει	
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ	Παίζει	Βγαίνει στο σανίδι
	Υποδύεται	Φαντασμαγορικός
	Σκηνοθετεί	Φανταστικός
	Υποκρίνεται	Ταλαντούχος/ελλιπής
	Ερμηνεύει	Επαρκής/ανεπαρκής
	Μειονεκτεί	Ειλικρινής/ανειλικρινής
	Υπερτερεί	Θεατρίνος
	Κινηματογραφεί	Ερμηνευτής
	Παριστάνει	Υποκριτικός
	Κλέβει την παράσταση	Θεατράνθρωπος
ΘΕΑΤΡΟ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ	Υποβολείο	Παραγωγή
	Κουίντα	Παγκόσμια εμβέλεια
	Υπερώο	Καυτηριάζω
	Περιοδεύον	Ενσάρκωνω
	Σαλτιμπάγκος	Σατιρίζω
	Θεατρώνης	Διακωμώδω
	Μπουλούκι	Δραματοποιώ
	Δραματολόγιο	Υποδύομαι
	Κομπάρσος	Ερμηνεία
	Φαντασμαγορικός	Κωμικοτραγικός
ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ	Αξιόλογη	Αριστούργημα
	Ενδιαφέρουσα	Επεισοδιακή
	Συναρπαστική	Πρωτοποριακή
	Καινοτόμα	Ρηξικέλευθη
	Υψηλών καλλιτεχνικών αξιώσεων	Διανθισμένη με χιούμορ

ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ

1. Η τέχνη ως μορφή έκφρασης - διαλόγου αποτελεί σπουδαίο τρόπο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων αλλά και των λαών, πολιτισμών, κλπ.
2. Ως φορέας μηνυμάτων είναι δυνατό να ευαισθητοποιήσει την κοινή γνώμη για σημαντικά προβλήματα του της εποχής μας (οικολογία, καταπάτηση ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αξία της ελευθερίας)
3. Καλλιεργεί το αισθητικό κριτήριο του ανθρώπου συμβάλλοντας έτσι στην ολοκλήρωση της προσωπικότητάς του.
4. Συμβάλλει στην πνευματική καλλιέργεια.
5. Προκαλεί χαρά καθώς προσφέρει αισθητική απόλαυση.
6. Αποτελεί σπουδαία μορφή ψυχαγωγίας αλλά και ψυχικής ανάτασης, γιατί απομακρύνει τον άνθρωπο από την καθημερινότητα, τη μονοτονία, την πεζότητα.
7. Ως μέσο έκφρασης παρέχει τη δυνατότητα της προβολής συναισθημάτων, του εσωτερικού μας κόσμου.

Η ΣΧΕΣΗ ΕΠΟΧΗΣ –ΚΑΛΙΤΕΧΝΗ

Πρόκειται για μια διαλεκτική, δυναμική, αμφίδρομη σχέση, για μια σχέση αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης. «Όπως ο ποταμός με τη ροή του φτιάχνει την κοίτη του, αλλά και η κοίτη με τη μορφή της δίνει κατεύθυνση και κίνηση στον ποταμό, έτσι και οι μεγάλοι δημιουργοί επηρεάζουν, καθορίζουν (με το έργο τους) την εποχή τους. αλλά και επηρεάζονται, καθορίζονται από τα ρεύματα που διασταυρώνονται μέσα σ' αυτήν καν συνθέτουν την ιδιομορφία τους (Ευ. Παπανούτσος). Η εποχή: εμπνέει, φορτίζει, «ντύνει» ηθικά - πνευματικά . αισθητικά τον καλλιτέχνη. Ο δημιουργός δεν παύει να είναι «παιδί της εποχής του», Ο καλλιτέχνης εκφράζει την εποχή του, είναι η ευαίσθητη κεραία, Ο σειсмоγράφος - παλμογράφος της εποχής. Δημιουργεί - πλάθει - αφυπνίζει συνειδήσεις, μεταδίδει τις ανησυχίες - την προβληματική της εποχής του, ανακαλύπτει νέες εστίες όρασης της;, νέες ανεξιχνίαστες μέχρι τώρα πλευρές της.

ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ;

Αποστολή (σκοπός) της τέχνης (στρατευμένης ή αστράτευτης) είναι:

- 0 να απεικονίσει το ωραίο και να εκφράσει τον εσωτερικό κόσμο του καλλιτέχνη .
- 0 να γεννήσει την αισθητική συγκίνηση .
- 0 να εξυψώνει τον άνθρωπο και να τον λυτρώνει εσωτερικά .
- 0 να απομακρύνει τον άνθρωπο από την πεζότητα της καθημερινής ζωής.
- 0 να μορφώνει λυτρώνοντας από τα πάθη και ηθικοποιώντας .
- 0 να εκφράζει τη ζωή σ' όλες τις πτυχές της .
- 0 να καθοδηγεί την κοινωνία ιδεολογικά, πνευματικά, ηθικά .
- 0 να δίνει παραδείγματα (πρότυπα) για μίμηση ή αποφυγή.

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟΥ

Στο θέατρο παίζουν οι ηθοποιοί «ζωντανά». Όταν γίνονται λάθη κι άστοχες κινήσεις, πρέπει να αντιμετωπίζονται εκείνη τη στιγμή.

Στο εξωτερικό οι θεατρικές παραστάσεις έχουν μεγαλύτερες δυνατότητες.

Στο θέατρο το μάτι του θεατή εστιάζει σε ό,τι τον ελκύει αισθητικά ή σε ό,τι επιλέγει διανοητικά.

Στο θέατρο συμμετέχει το κοινό

α) **έμμεσα** (με τη φυσική αντίδραση: γέλιο, κλάμα, χειροκρότημα, κ.λ.π.)

β) **άμεσα** (στις πρωτοποριακές παραστάσεις επηρεάζει την εξέλιξη του μύθου ή γίνεται μέρος τους).

Οι συνθήκες κάτω από τις οποίες γίνεται μία θεατρική παράσταση είναι μεταβαλλόμενες.

Είναι δεδομένο ότι:

1) κάθε φορά το κοινό αλλάζει

και

2) όπως είναι φυσικό, διαφοροποιείται η φυσική, η πνευματική ή η ψυχική κατάσταση των ηθοποιών.

Γι' αυτό κάθε θεατρική παράσταση είναι μοναδική.

Στον κινηματογράφο, επειδή είναι «κονσέρβα», υπάρχει η δυνατότητα να γίνουν διορθώσεις. Έτσι κι αλλιώς κάθε σκηνή επαναλαμβάνεται μέχρι να επιτευχθεί το ζητούμενο και πάντα επιλέγεται η καλύτερη απόδοσή του.

Ο κινηματογράφος έχει μεγαλύτερες τεχνικές δυνατότητες (εφέ).

Στον κινηματογράφο το μάτι του θεατή είναι κυρίως το μάτι της κάμερας.

Ο ηθοποιός βρίσκεται σε απόλυτη σύνδεση με τον περιβάλλοντα χώρο στον οποίο διαδραματίζεται η σκηνή –στο θέατρο υπερβολικά, στον κινηματογράφο πιο φυσικά.

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Ο διακριμένος αστρονόμος Φαίν πέτυχε να κατασκευάσει το 1874 ένα μηχάνημα που αποτύπωνε την κίνηση των αστερών με διαδοχικές φωτογραφίες. Σχεδόν ταυτόχρονα ο Γιάνσεν εφεύρε μια μηχανή που καθόριζε κάθε στιγμή τις διαδοχικές θέσεις ενός πλανήτη και την ονόμασε χαρακτηριστικό φωτογραφικό περίστροφο.

Τούτο αποτέλεσε την αφετηρία για τη φωτογράφιση των αστραπιαίων κινήσεων, που πραγματοποιήθηκε πολύ αργότερα. Την ίδια εποχή που οι Ευρωπαίοι σημείωναν επιτυχίες στην προσπάθειά τους να προβάλλουν φωτεινές εικόνες, ο Αμερικανός φωτογράφος Μούημπριτζ μπόρεσε ν' αποτυπώσει και να προβάλλει την κίνηση ανθρώπων, ζώων, αμαξών κλπ. Μάλιστα στα 1882, συναρμολογώντας με υπομονή τις φωτογραφίες που παρουσίαζαν αναλυτικά την κάθε κίνηση, πέτυχε να προβάλλει μια ολόκληρη ιπποδρομία.

Πολύ σοβαρότερες ήταν οι έρευνες του καθηγητή Μάρεϋ, που κατόρθωσε να παίρνει δώδεκα φωτογραφίες στο δευτερόλεπτο. Αμέσως μετά απ' αυτό, σκέφτηκε να χρησιμοποιεί, αντί για πλάκες, ταινία.

Το 1891 ο Θωμάς Έντισον κατασκεύασε δυο σπουδαίες μηχανές: τον κινηματογράφο (η πρώτη μηχανή λήψης) και το κινητοσκόπιο (μηχανή προβολής), τα οποία στις 13 Φεβρουαρίου 1894, χρησιμοποίησαν οι αδελφοί Λυμιέρ για τη δημιουργία του πρώτου κινηματογράφου.

Το πρωί της 30 Δεκεμβρίου του 1895 οι αναγνώστες της παρισινής εφημερίδας "Ποστ" θαύμασαν την περιγραφή μιας νέας "σατανικής εφεύρεσης", που ήταν γεμάτη ενθουσιασμό και όνειρα για το μέλλον. Φυσικά, λίγοι ήταν εκείνοι στο Παρίσι που δεν ήξεραν εκείνη τη μέρα τα τελευταία μεγάλα

γεγονότα του ινδικού σαλονιού, μιας αίθουσας κάτω από το Γκραν Καφέ του Βουλεβάρτου των Καπουτσιών. Εδώ, κόσμος πολύς συνωστιζόταν στην είσοδο, για να βγάλει εισιτήρια και να μπει στην αίθουσα με την επιγραφή στην πόρτα: "κινηματογράφος". Όσοι έμπαιναν και παρακολουθούσαν το θέαμα, έβγαιναν με κομμένη την ανάσα από θαυμασμό.

Οι άνθρωποι που άρχισαν όλη αυτή την ιστορία, ήταν ο Αύγουστος και ο Λουδοβίκος Λυμιέρ, δυο αδελφοί που είχαν ασχοληθεί αρκετά χρόνια με την έρευνα της φωτογραφίας και των προοπτικών της. Μόλις πήραν την αναγνώριση της ευρεσιτεχνίας τους για την κινηματογραφική μηχανή αποφάσισαν να κάνουν την πρώτη παράσταση, για να δει το κοινό το νέο επιστημονικό θαύμα. Είναι αμφίβολο αν οι ίδιοι οι Λυμιέρ είχαν συλλάβει τη σημασία της εφεύρεσής τους.

Είναι πραγματικά παράξενο το γεγονός ότι εκείνη την εποχή δεν μπορούσαν να προβλέψουν το τεράστιο μέλλον που θα είχε ο κινηματογράφος, αλλά όλοι πίστευαν ότι επρόκειτο απλά για ένα παιχνίδι που θα κούραζε γρήγορα ακόμη και τα μικρά παιδιά. Έχουν περάσει πάνω από 80 χρόνια απ' την ανακάλυψη των αδελφών Λυμιέρ και η μηχανή, που οι ίδιοι προφήτευαν ότι δε θα είχε κανένα μέλλον, αποτέλεσε τη βάση μιας από τις πιο ακμάζουσες βιομηχανίες του κόσμου.

Χιλιάδες άνθρωποι εργάζονται σήμερα για τον κινηματογράφο, στον καλλιτεχνικό ή τον τεχνικό του τομέα και κολοσσιαία ποσά δαπανούνται για την παραγωγή κινηματογραφικών ταινιών. Οι παραγωγοί ταινιών πολλές φορές θησαυρίζουν από την εκμετάλλευση της προβολής των επιτυχημένων ταινιών τους στην παγκόσμια αγορά.

Ο Ζορζ Μιλιές (1861 - 1948) ήταν ο πρώτος που συνδύαζε τις ικανότητες του παραγωγού, του σκηνοθέτη, του σκηνογράφου και του ηθοποιού των ταινιών του. Παλιός γελοιογράφος, ζωγράφος, σχεδιαστής, ο Μιλιές άφησε στους μεταγενέστερους μια πολύτιμη πείρα, που ο ίδιος αντλούσε από τις ασχολίες του. Καλύτερη του ταινία θεωρείται "η στέψη του βασιλιά Εδουάρδου VII της Αγγλίας". Σήμερα ο κινηματογράφος ασκεί ποικίλες επιδράσεις στη ζωή μας. Εκτός από τις ταινίες που αποσκοπούν στο να προσφέρουν απλά στο θεατή δυο ευχάριστες ώρες, υπάρχουν και ταινίες που κλείνουν έναν προβληματισμό και συμβάλλουν έτσι γενικότερα στην ηθική, κοινωνική και αισθητική καλλιέργεια του ανθρώπου.

Υπάρχουν και ταινίες καθαρά εκπαιδευτικές, που μεταδίδουν με τρόπο θαυμάσιο πρακτικές γνώσεις, πολύ ευκολότερα από όσο θα το κατόρθωνε ένας δοκιμασμένος δάσκαλος. Φυσικά παρουσιάζονται και έργα που είναι επιβλαβή για το κοινό, είτε επειδή οι παραγωγοί τους, ικανοποιώντας ταπεινά κίνητρα, επιδιώκουν απλά να κερδίσουν όσο το δυνατό περισσότερα χρήματα είτε επειδή δεν είναι καθόλου κατάλληλοι για τη δουλειά τους, προκαλώντας έτσι πτώση της κοινωνικής αντίληψης και των αισθητικών κριτηρίων του κοινού.

Γίνεται φανερό λοιπόν ότι ο κινηματογράφος δεν αποτελεί μόνο διασκέδαση. Ο θεατής μπορεί ν' αποκομίσει απ' αυτόν πρακτικά ή ηθικά οφέλη. Μπορεί όμως να δεχτεί και βλαβερές επιδράσεις από ταινίες κακής ποιότητας. Έτσι, ο κινηματογράφος αποκτά τεράστια σημασία σαν εποικοδομητικό μέσο διαπαιδαγώγησης, αισθητικής συγκίνησης και προπαγάνδας, ανάλογα με τις προθέσεις των παραγωγών.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Εμπειρίες ζωής στον κινηματογράφο και στο θέατρο

Συνέντευξη της κυρίας Ίρις Χατζηαντωνίου, στη Mail

Είστε μια από τις πιο ποιοτικές ηθοποιούς της νέας γενιάς. Τι σημαίνει για μια νέα ηθοποιό να έχει συνεργαστεί με σκηνοθέτες θρύλους;

Είναι σπουδαίες εμπειρίες, όλες αυτές οι εμπειρίες με μεγάλους σκηνοθέτες και στον κινηματογράφο, σαν τον Θόδωρο Αγγελόπουλο και στο θέατρο, όπως την Ρούλα Πατεράκη. Είναι εμπειρίες ζωής. Εκτός του ότι και συγκεκριμένα για αυτούς τους δύο, αλλά και για τους υπόλοιπους σκηνοθέτες που έχω συνεργαστεί, που έχουν μια μέθοδο πολύ βαθιάς προσέγγισης στην τέχνη τους, μπορείς και μαθαίνεις και πλουτίζεις και τη δουλειά σου με αυτόν τον τρόπο και τη ζωή σου. Είναι πολύ σημαντικές αυτές οι εμπειρίες.

Είσθε παράλληλα και σκηνοθέτης και μάλιστα έχετε σκηνοθετήσει με επιτυχία και έχετε λάβει εξαιρετικές κριτικές, πολύ σπουδαίες θεατρικές παραστάσεις. Τι σας έκανε να ασχοληθείτε με τη σκηνοθεσία;

Νομίζω ότι κυρίως είχε να κάνει με το ότι άρχισα να θέλω να εκφραστώ και με έναν πιο ολιστικό τρόπο. Είναι μια άλλου είδους τέχνη, ουσιαστικά, αλλά και αυτό που κυρίως συγκεντρώνομαι σε αυτό, δηλαδή σαν σκηνοθέτης στο θέατρο, είναι η καθοδήγηση των ηθοποιών και της ερμηνείας τους στο ρόλο τους περισσότερο, παρά στη σύνθεση concept και ιδεών πάνω σε κείμενα. Περισσότερο η αγάπη μου και η χαρά μου είναι σε αυτό.

Τηλεόραση, κινηματογράφος, θέατρο. Τι αγαπάτε περισσότερο και γιατί;

Το θέατρο, γιατί είναι ζωντανό. Μου αρέσει πολύ και ο κινηματογράφος, που είναι μια εξαιρετική τέχνη και συνδυάζει ομαδική εργασία, συνδυάζει τα μυαλά, την τέχνη και το expertise πολλών ανθρώπων και όταν γίνεται καλά έχει ένα υπέροχο αποτέλεσμα. Μακάρι να μπορούσα να ασχοληθώ και με τις σκηνοθεσίες του κινηματογράφου, θα ήμουν πολύ χαρούμενη. Στην τηλεόραση γίνονται και καλά πράγματα, ειδικά σε μεταφορές βιβλίων, αλλά συνήθως είναι λίγο πιο επιφανειακές οι προσεγγίσεις.

Ποιος είναι ο πιο αγαπημένος σας ηθοποιός και ποιος ο αγαπημένος σας σκηνοθέτης;

Νομίζω ότι μια από τις πιο σπουδαίους ηθοποιούς είναι η Μαρία Πρωτόπαππα και μου αρέσει και την αγαπώ πολύ, είναι καλή φίλη, αλλά και την εκτιμώ πολύ, όπως και η Κωνσταντίνα Τάκαλου, που συνεργαστήκαμε και στο «Όταν η Marilyn Monroe μένει μόνη της». Έχει παίξει από τότε εξαιρετικούς ρόλους και της αξίζει όλη η μεγάλη επιτυχία που έχει. Όσον αφορά τους σκηνοθέτες, εκτιμώ πάρα πολύ τον Θόδωρο Τερζόπουλο, γιατί η μέθοδός του είναι μια μέθοδος για ηθοποιούς και αγαπάει πολύ τους ηθοποιούς, βρίσκω ότι η προσέγγισή του είναι διδακτική. Η Ρούλα Πατεράκη, για μένα είναι από τις κορυφαίες, όπως και ο Σήφης Βαρδάκης. Ο Σήφης έχει μια άλλη ματιά, είναι πιο νέος και πιο φρέσκος, κάνει ένα άλλο θέατρο, αμερικάνικο θέατρο θα έλεγα, έχει μια διαφορετική λογική στις παραστάσεις του. Έκανε το χειμώνα, την “Πατρίσια Χάισμιθ”, στο θέατρο 104 και θαύμασα τη συλλογική δουλειά στο συντονισμό του έργου αυτού.

Έχετε κάποιο ρόλο ως απωθημένο; Κάτι που θέλετε να κάνετε οπωσδήποτε αλλά δεν το έχετε κάνει ακόμα και γιατί;

Νομίζω ότι θέλω να κάνω την Κλυταιμνήστρα, στην αρχαία τραγωδία, όποιο από τα πρόσωπα αυτά της Κλυταιμνήστρας που έχουμε διαβάσει ή σε κάποιο που ακόμα ίσως δεν έχουμε διαβάσει, κάτι που είναι για να γραφτεί, μια σύγχρονη Κλυταιμνήστρα. Νομίζω ότι έχει πολύ ενδιαφέρον σαν ρόλος και για μένα έχει και προσωπικό ενδιαφέρον. Νομίζω ότι αυτός είναι από τους πιο σπουδαίους ρόλους που έχουν γραφτεί για γυναίκα στο θέατρο. Επίσης, τη Λαίδη Μάκβεθ. Νομίζω ότι αυτά τα δύο είναι απωθημένα.

Μιλήστε μας για το Χαλάνδρι. Τι σας δίνει μαζί του;

Εδώ και πέντε χρόνια μένω στο Χαλάνδρι, δεν έχω γεννηθεί εδώ, αλλά την επέλεξα γιατί την βρήκα πανέμορφη ως περιοχή και εδώ κατοικούσαν και πάρα πολλοί φίλοι με τα παιδιά τους, που είναι οικογενειακοί φίλοι μας. Είπα να το δοκιμάσω και το βρήκα εξαιρετικό, είναι γειτονιά καλλιτεχνών και έχει και μια υψηλού επιπέδου βραδινή ζωή και ησυχία, ένα πολύ ωραίο συνδυασμό για μένα. Είναι μέσα στο κέντρο και δεν είναι, έχει πολύ ενδιαφέρον. Το σπίτι μας, συγκεκριμένα, είναι δύο λεπτά από το μετρό και είναι κάτι που είναι απίστευτη απόλαυση, σε δέκα λεπτά από εδώ είμαι στο Γκάζι. Σημαντικό κι’ αυτό που μπορεί να το προσφέρει, έχει πράσινο, χαμηλό συντελεστή δόνησης. Θα μπορούσατε να κόψετε τους δεσμούς με τη γειτονιά σας ή θα την κουβαλάτε πάντα μαζί σας; Νομίζω ότι αρχίζει να γίνεται η γειτονιά μου και θέλω να μην διακόψω δεσμούς, αρχίζουν να δημιουργούνται και νομίζω ότι είναι πολύ ωραίοι και θα ήθελα να τους εξελίξω.

Ποια είναι τα σχέδιά σας για το Χειμώνα, τι να περιμένουμε από εσάς;

Το χειμώνα θα σκηνοθετήσω το “Γεφύρι της Άρτας”, μια διασκευή και σύνθεση κειμένων από το δημοτικό τραγούδι και το ομώνυμο θεατρικό έργο του Γιώργου Θεοτοκά, που έχει γραφτεί το 1950,

και με ένα νέο τρόπο θα ήθελα να προσεγγίσω αυτό το παλιό κείμενο, που μιλάει για τις ρίζες μας, για τις παραδόσεις μας και νομίζω πως αυτή τη στιγμή μας αφορά όλους. Έχει να κάνει με τη συσχέτιση του δημιουργήματός μας και των θυσιών που κάνουμε για να το πετύχουμε. Αυτό θα συμβεί στο Σύγχρονο Θέατρο, από 10 Δεκέμβρη, είναι σε πρόβες και θα με απασχολήσει όλο το χειμώνα.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

1. Προσδιόρισε τη σημασία που έχουν οι λέξεις των παρακάτω προτάσεων που γράφονται με έντονα στοιχεία:

- 0 Τα αρχαία **θέατρα** είναι υπαίθρια.
- 0 Το αρχαίο **θέατρο** μένει πάντα ζωντανό και επίκαιρο.
- 0 Όλο το **θέατρο** χειροκρότησε.
- 0 Έγινε **θέατρο** μπροστά στους φίλους του.
- 0 Πάψε να παίζεις **θέατρο**.
- 0 Η Ελλάδα υπήρξε πολλές φορές **θέατρο** πολέμου.
- 0 Ο φίλος μου είναι γνωστός **ηθοποιός**.
- 0 Εσύ παιδί μου, είσαι σκέτος **ηθοποιός**.
- 0 Το **θέατρο** του Καραγκιόζη έχει πάντα το κοινό του.
- 0 Πάψε να παριστάνεις τον **Καραγκιόζη**.
- 0 Ο **πρωταγωνιστής** του έργου ανταποκρίθηκε στις απαιτήσεις του ρόλου του.
- 0 Ποιος ήταν ο **πρωταγωνιστής** στον καβγά;
- 0 Πριν βγουν στην σκηνή οι ηθοποιοί περιμένουν στο **παρασκήνιο**.
- 0 Αυτός κινείται πάντα στο **παρασκήνιο**.
- 0 Πόσες **σκηνές** έχει η δεύτερη πράξη του έργου που βλέπουμε;
- 0 Πολλοί παρακολούθησαν αυτήν τη θλιβερή **σκηνή**.
- 0 Η **σκηνοθεσία** της παράστασης ήταν επιτυχημένη.
- 0 Ποιος άραγε **σκηνοθέτησε** αυτή την ιστορία; Ρώτησε ο αστυνομικός.
- 0 Οι **ακροβασίες** είναι επικίνδυνες.
- 0 Οι πολιτικές **ακροβασίες** είναι ανεπίτρεπτες.
- 0 Αυτός η ηθοποιός παίζει ωραία το **ρόλο** του.
- 0 Ο **ρόλος** σου στην υπόθεση αυτή δεν ήταν σωστός.

2. Συζητήστε σε ποιες περιπτώσεις χρησιμοποιούμε τις φράσεις:

- 0 Ενεργεί έτσι προς το θεαθήναι =
- 0 Παριστάνει τον καμπόσο =
- 0 Είναι μασκαράς =
- 0 Βγήκε στο σανίδι =
- 0 Διακωμωδεί τα ιερά και τα όσια =
- 0 «Άρτος και θεάματα» =

3. Σχηματίστε προτάσεις με τις λέξεις του λεξιλογίου:

υποδύομαι, σκηνοθετώ, αποδοκιμάζω, σκηνογραφία, χορογράφος

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΘΕΜΑ 1^ο: Αφηγηθείτε το σενάριο μιας κινηματογραφικής ταινίας ή ενός θεατρικού έργου που παρακολουθήσατε και σας άρεσε.

ΘΕΜΑ 2^ο: Αφηγηθείτε την πλοκή μίας θεατρικής σχολικής παράστασης που ανεβάσατε ως τάξη πρόσφατα. Γράψτε μια επιστολή σε ένα φίλο σας πληροφορώντας τον για την παράσταση αυτή με λεπτομέρειες.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

Αναπτύξτε τις παρακάτω θεματικές προτάσεις:

Μου αρέσει να παρακολουθώ θέατρο και συχνά πηγαίνω με τους γονείς μου σε διάφορες παραστάσεις. _____

Η παρακολούθηση μιας ταινίας στον κινηματογράφο είναι πιο απολαυστική εμπειρία από ό,τι η παρακολούθηση μιας ταινίας στην τηλεόραση. _____

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Οι Δημιουργικές Δραστηριότητες στην Ζωή
μην

Α ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΙΑ

ΟΙ ΠΤΩΞΕΙΣ ΩΣ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ - ΡΗΜΑΤΟΣ

Πτώξεις είναι οι διάφορες μορφές που παίρνει στο λόγο μια κλιτή λέξη (εκτός του ρήματος) - συγκεκριμένα το άρθρο, το ουσιαστικό, το επίθετο, η αντωνυμία και η μετοχή (της παθητικής φωνής).

Ονομαστική (απαντά στην ερώτηση ποιος)	α) υποκείμενο των ρημάτων π.χ. <i>Ο παππούς ήταν γεωργός.</i> β) κατηγορούμενο του υποκειμένου* π.χ. <i>Ο παππούς ήταν γεωργός.</i>
Γενική (απαντά στην ερώτηση ποιανού / τίνος)	α) αντικείμενο ορισμένων μεταβατικών ρημάτων π.χ. <i>Τα λαχανικά δεν του αρέσουν.</i> β) έμμεσο αντικείμενο δίπτωτων ρημάτων π.χ. <i>Χάρισε της κοπέλας ένα δαχτυλίδι.</i> γ) γενική προσωπική* π.χ. <i>Του ήταν αδύνατο να το κάνει αυτό.</i> - <i>Να μου προσέχεις τα παιδιά.</i> δ) γενική κατηγορηματική* π.χ. <i>Το σπίτι είναι του πατέρα του.</i> ε) επιρρηματικός προσδιορισμός χρόνου, ποσού, αιτίας, τρόπου, αποτελέσματος* π.χ. <i>Δε θα είναι εδώ του χρόνου.</i> - <i>Ντύνεται της μόδας.</i>
Αιτιατική (απαντά στην ερώτηση ποιον/ τι)	α) αντικείμενο των περισσότερων μεταβατικών ρημάτων π.χ. <i>Αυτός έσπασε την καρέκλα.</i> β) άμεσο ή έμμεσο αντικείμενο δίπτωτων ρημάτων* π.χ. <i>Ο Γιάννης μαθαίνει τον Πέτρο χορό.</i> γ) κατηγορούμενο του αντικειμένου* π.χ. <i>Τον διόρισαν δάσκαλο.</i> δ) επιρρηματικός προσδιορισμός τόπου, χρόνου, σκοπού, ποσού, μέσου* π.χ. <i>Θα πάει φυλακή πολλά χρόνια.</i> - <i>Βγήκε βόλτα.</i> - <i>Έφυγε τα χαράματα</i>

ΟΙ ΠΤΩΞΕΙΣ ΩΣ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ - ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ

Οι πτώσεις μπορεί να μην εξαρτώνται από το ρήμα της πρότασης, αλλά από ένα άλλο όνομα (κατά κανόνα ουσιαστικό), οπότε δηλώνουν τη σχέση που μπορεί να έχουν οι ονομαστικές φράσεις (ΟΦ) μεταξύ τους. Το ένα όνομα λειτουργεί ως προσδιορισμός στο άλλο όνομα. Αυτοί οι προσδιορισμοί ονομάζονται ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ.

Οι ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ ανάλογα την πτώση του προσδιορισμού και του προσδιοριζόμενου διακρίνονται σε: α] ομοιόπτωτοι και β] ετερόπτωτοι.

ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

- 📌 **Παράθεση** λέγεται ο ομοιόπτωτος προσδιορισμός που χρησιμοποιείται για να προσδιορίσει με ακρίβεια ένα ουσιαστικό αποδίδοντας του ένα ιδιαίτερο και γνωστό γνώρισμά του ή για να το χαρακτηρίσει κάπως.

π.χ. ^PΤηλεφώνησε ^{ΥΡ}η κ. Λαζάρου, ^{Παράθεση}η φαρμακοποιός.

Προσδιορίζει το όνομα **η κ. Λαζάρου** αποδίδοντας του ένα ιδιαίτερο και γνωστό γνώρισμα, το ότι είναι φαρμακοποιός. Το γενικό (η φαρμακοποιός) προσδιορίζει το ειδικό (η κ. Λαζάρου)

Η παράθεση:

- 📌 Συχνά συνοδεύεται από επίθετο (επιθετικό προσδιορισμό) ή από γενική πτώση ουσιαστικού ή αντωνυμίας (συνήθως κτητικής),
π.χ. Το Λούβρο, το γνωστό μουσείο, βρίσκεται στο Παρίσι.
Σε λίγο φτάσαμε στην Πάτρα, την πρωτεύουσα της Αχαΐας.
Ο Γιώργος, ο αδελφός του, σπουδάζει γιατρός.
- 📌 Μπορεί να αναλυθεί σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση.
π.χ. Επισκεφτήκαμε και τον πύργο του Άιφελ, το σύμβολο του Παρισιού. (= που είναι το σύμβολο...)
- 📌 Χωρίζεται από την ονοματική φράση που προσδιορίζει με κόμμα.

1 ^η ΘΕΣΗ	2 ^η ΘΕΣΗ
Ειδικό	Γενικό

- 📌 **Επεξήγηση** λέγεται ο ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός που χρησιμοποιείται για να διασαφηνίσει, να διευκρινίσει το ουσιαστικό που προσδιορίζει, όταν έννοια του είναι γενική και κάπως αόριστη,

π.χ. ^PΜαζί μας ^{ΥΡ}ήρθε και ^{επεξήγηση}μια φίλη μου, η Κατερίνα

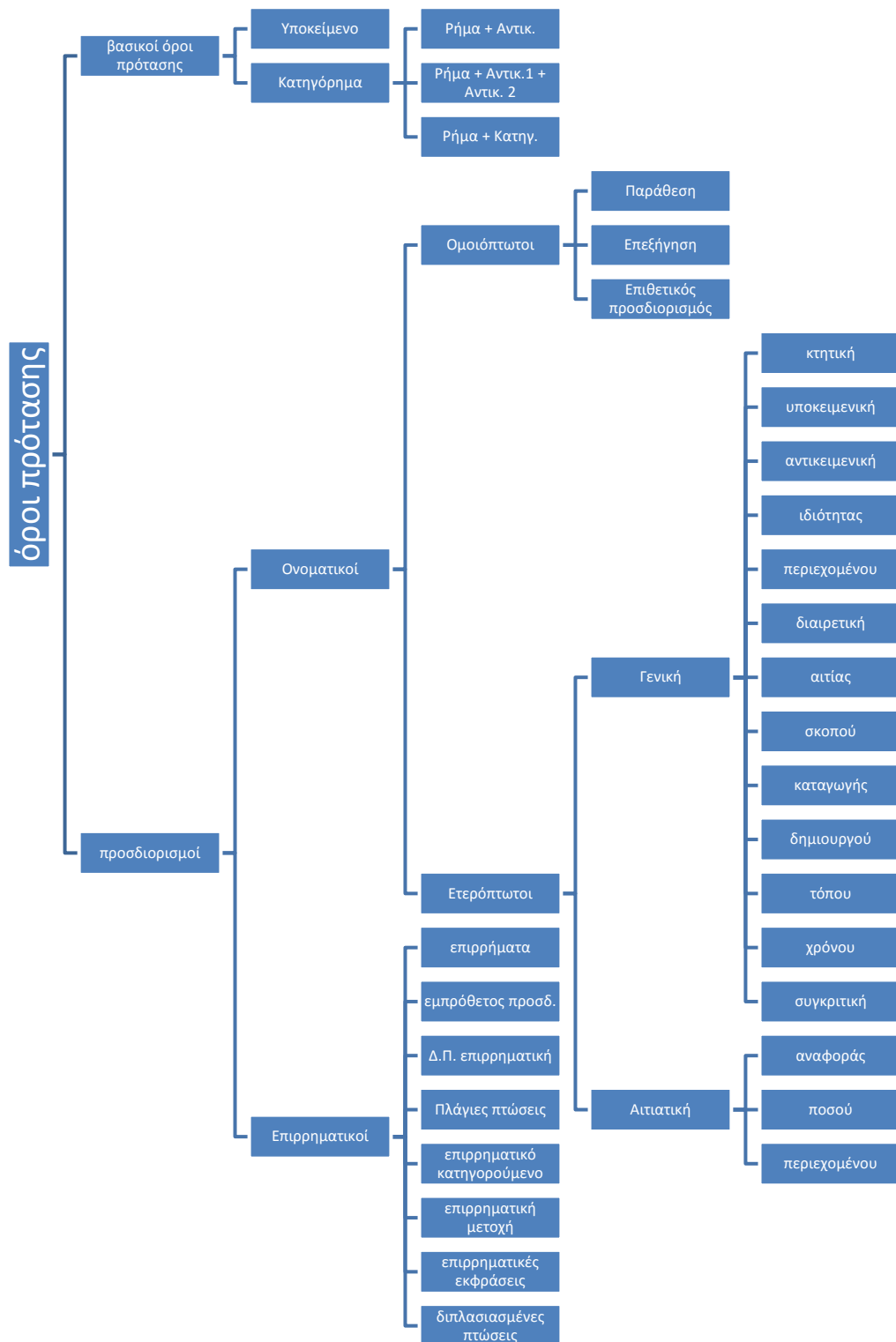
Το όνομα **η Κατερίνα** (ειδικό) διασαφηνίζει το ουσιαστικό **φίλη** (γενικό), εξηγεί δηλαδή ποια ήταν η φίλη μου που ήρθε μαζί μας.

Η επεξήγηση:

- 📌 εκτός από ουσιαστικά, προσδιορίζει και άλλα μέρη του λόγου (συνήθως δεικτικές αντωνυμίες).
π.χ. Αυτό ήθελαν να μάθουν όλοι, την αλήθεια.
(Το ουσιαστικό **την αλήθεια** προσδιορίζει την αντωνυμία **αυτό**, εξηγώντας ποιο είναι «αυτό» που ήθελαν να μάθουν όλοι.)
- 📌 συνοδεύεται συχνά από επίθετο ή από γενική πτώση ουσιαστικού ή αντωνυμίας (συνήθως κτητικής).
π.χ. Άρπαξε το πρώτο πράγμα που βρήκε μπροστά του, ένα μεγάλο μαχαίρι. Όλοι αυτό πρόσεξαν, το πανάκριβο δαχτυλίδι της.
Έμαθαν για το τρομερό γεγονός, την καταστροφή του μνημείου, κι αναστατώθηκαν πολύ.
- 📌 μπορεί να συνοδεύεται από τη λέξη δηλαδή.
- π.χ. Όλοι οι μαθητές αυτό περίμεναν, δηλαδή την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων.
- 📌 όπως και η παράθεση, χωρίζεται με κόμμα από την ονοματική φράση που προσδιορίζει.

1 ^η ΘΕΣΗ	2 ^η ΘΕΣΗ
Γενικό	Ειδικό

ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Οι ετερόπτωτοι προσδιορισμοί διακρίνονται στα παρακάτω βασικότερα είδη:

1. **Γενική κτητική** (δηλώνει τον κτήτορα, αυτόν στον οποίο ανήκει κάτι)

π.χ. Τα πόδια του αλόγου είναι πολύ δυνατά και γυμνασμένα.

2. **Γενική της ιδιότητας** (προσδίδει ιδιότητες όπως διαστάσεις, ηλικία κ.α.)

π.χ. Φτιάξε ένα τετράγωνο με πλευρά είκοσι εκατοστών.

π.χ. Συνάντησε ένα μικρό κορίτσι μόλις δύο ετών.

π.χ. Έβαλα στο βάζο λουλούδια του αγρού.

3. **Γενική του περιεχομένου** (δηλώνει αυτό που περιέχει το προσδιοριζόμενο ουσιαστικό)

π.χ. Μπορείς να σηκώσεις αυτό το τσουβάλι άμμου σε παρακαλώ;

4. **Γενική διαιρετική** (εκφράζει ένα μέρος από το σύνολο)

π.χ. Φάνηκε η κορυφή του βουνού. ---> Το κομμάτι της κορυφής από ολόκληρο το βουνό.

5. **Γενική υποκειμενική** (δηλώνει το υποκείμενο που θα υπήρχε εάν η προσδιοριζόμενη λέξη ήταν ρήμα)

π.χ. Η πτώση του τείχους ήταν εντυπωσιακή. ---> Πέφτει το τείχος.

6. **Γενική αντικειμενική** (δηλώνει το αντικείμενο που θα υπήρχε εάν η προσδιοριζόμενη λέξη ήταν ρήμα)

π.χ. Αυτός είναι ο σωτήρας του έθνους. ---> Σώζει το έθνος.

7. **Γενική της αιτίας** (δηλώνει αυτό για το οποίο συμβαίνει αυτό που δηλώνει η προσδιοριζόμενη λέξη)

π.χ. Η χαρά της νίκης ήταν μεγάλη. ---> Χαίρομαι εξαιτίας της νίκης.

8. **Γενική του σκοπού** (δηλώνει το σκοπό για τον οποίο συμβαίνει αυτό που δηλώνει η προσδιοριζόμενη λέξη) π.χ. Αγόρασα καινούρια παπούτσια χορού. ---> Αγόρασα καινούρια παπούτσια με σκοπό να τα χρησιμοποιήσω στο χορό.

9. **Γενική της καταγωγής** (δηλώνει τη σχέση καταγωγής ή συγγένειας)

π.χ. Η κόρη του Περικλή.

10. **Γενική του δημιουργού ή του δράστη** (δηλώνει αυτόν ο οποίος δημιουργεί αυτό που δηλώνει η προσδιοριζόμενη λέξη) π.χ. Η Ιστορία του Θουκυδίδη. ---> Η Ιστορία που συνέγραψε ο Θουκυδίδης.

11. **Γενική του τόπου** (δηλώνει τον τόπο όπου συμβαίνει αυτό που δηλώνει η προσδιοριζόμενη λέξη) π.χ. Η συνθήκη της Λωζάνης. ---> Η συνθήκη που υπεγράφη στη Λωζάνη.

12. **Γενική του χρόνου** (δηλώνει το χρόνο κατά τον οποίο συμβαίνει αυτό που δηλώνει η προσδιοριζόμενη λέξη) π.χ. Τεχνοτροπία της Αναγέννησης. ---> Η τεχνοτροπία που εμφανίζεται κατά την περίοδο της Αναγέννησης

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να βρείτε τους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς και να αναφέρετε τον όρο που προσδιορίζουν.

- ④ Η Άνοιξη, η πανέμορφη θεά, δεν ήταν δυνατόν να μην τον συγκλονίζει.
- ④ Αυτά να θυμάσαι, τα λόγια που σου έλεγα όταν ήσουν μικρός.
- ④ Στον πόλεμο έχασε όλα τα υπάρχοντά του, σπίτι, ζώα, κτήματα.
- ④ Έτσι σε θέλω, να μην χάνεις ποτέ το θάρρος σου.
- ④ Ένα μόνο φοβούνται, μην το μάθει ο πατέρας του.
- ④ Ο Ηρόδοτος, ο πατέρας της ιστορίας.
- ④ Ο εθνικός μας ποιητής, ο Διονύσιος Σολωμός.
- ④ Εκείνος, ένα ήσυχο ανθρωπάκι, δε διαμαρτυρήθηκε.
- ④ Είδα το συμμαθητή μου, τον Κυριάκο.
- ④ Ο Σωτήρης, ο απουσιολόγος, δεν ήρθε σήμερα.
- ④ Παντρεύτηκε η Σοφία, η δασκάλα.
- ④ Είναι της μαθήτριας, της Ειρήνης.
- ④ Ένα μόνο ήθελαν από εμένα, να γίνω γιατρός

2. Λύστε την παρακάτω άσκηση σύμφωνα με το πινακάκι.

- ④ Ο μπαρμπα-Στάθης, ο νονός του αδελφού μου, θαλασσόλυκος στα νιάτα του, μας δάνεισε τη βάρκα του.
- ④ Η καπετάνισσα Δόμνα Βισβίζη, μια Θρακιώτισσα αγωνίστρια, είναι από τις παραγκωνισμένες του αγώνα του 1821.
- ④ Ο εφευρέτης της τυπογραφίας, ο Ιωάννης Γουτεμβέργιος, με την τέχνη του άλλαξε τον κόσμο.
- ④ Τα ήμερα πουλιά της πεδιάδας, οι πελαργοί, οι φασιανοί οι κουρούνες, κουρνιάζουν πάνω στα κλαδιά.

Ομοιόπτωτος προσδιορισμός	Λέξεις που προσδιορίζει	Ειδικό (μερικό) Σε γενικό	Γενικό σε Ειδικό (μερικό)

3. Βρείτε του ετερόπτωτους προσδιορισμούς και τους όρους που προσδιορίζουν.

- ⓪ Ἦρθε ο γιος της Ελένης.
- ⓪ Ο αδερφός της Μαρίας πήγε στρατιώτης.
- ⓪ Είναι φύλακας σε αποθήκη ξυλείας.
- ⓪ Βραβεύτηκαν τρεις μαθητές της τάξης.
- ⓪ Βγήκε η απόφαση του δικαστηρίου.
- ⓪ Εκείνος ήταν ένοχος φόνου.
- ⓪ Τα τετράδια της Ειρήνης είναι καθαρά.
- ⓪ Δουλεύει σε αποθήκη υφασμάτων.
- ⓪ Η υποδοχή των νικητών έγινε με επισημότητα.
- ⓪ Οι φρουροί των συνόρων υπηρετούν την πατρίδα.
- ⓪ Τον βασάνιζε ο φόβος της αποτυχίας.

4. Στο παρακάτω ποιητικό απόσπασμα να βρείτε τους επιθετικούς προσδιορισμούς και τους ετερόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς.

Ξύπνησε γάργαρο νερό από τή ρίζα τοῦ πεύκου νὰ βρεῖς τὰ μάτια τῶν σπουργιτιῶν
καὶ νὰ τὰ ζωντανέψεις ποτίζοντας τὸ χῶμα μὲ μυρωδιὰ βασιλικοῦ καὶ μὲ
σφυρίγματα σαύρας. Τὸ ξέρω εἶσαι μία φλέβα γυμνὴ κάτω ἀπὸ τὸ φοβερὸ βλέμμα
τοῦ ἀνέμου εἶσαι μία σπίθα βουβὴ μέσα στὸ λαμπερὸ πλῆθος τῶν ἄστρων.

Ν. Γκάτσος
«Αμοργός»

5. Σχηματίζω προτάσεις με δυο ουσιαστικά, μεταφέροντας το δεύτερο στη γενική, όπως στο παράδειγμα:

- ⓪ Λουλούδια - άνοιξη: *Τα λουλούδια της άνοιξης προσφέρουν ευτυχία στο θεατή τους.*
- ⓪ Αέρας - εξοχή:
- ⓪ Φρούτα - εποχή
- ⓪ Προετοιμασία - παραστάσεις:
- ⓪ Θόρυβος- πόλεις:
- ⓪ Ωράριο- φύλακες:
- ⓪ Κέρδος -έμποροι:
- ⓪ Ομιλία - δήμαρχος:
- ⓪ Συμπεριφορά- αγριάνθρωπος
- ⓪ Το τέλος - η περίοδος :
- ⓪ Το μήκος - η διαγώνιος :
- ⓪ Η ανάγνωση - η εγκύκλιος :
- ⓪ Οι παραλίες - η Κάρπαθος :
- ⓪ Η περιφέρεια - η Πελοπόννησος:

6. Συνδυάστε τις κατάλληλες λέξεις με τις προθέσεις:

α. αντί	1. μόρφωση
β. από	2. παιδεία
γ. μετά	3. σημείωση
δ. παρά	4. χαιρετισμός
ε. υπέρ	5. ναύαρχος
στ. υπό	6. Ευαισθησία

7. Συμπληρώστε με ουσιαστικά που να δηλώνουν πρόσωπο ή επάγγελμα:

φταίω εισπράττω πλάθω
σχεδιάζω γράφω σπουδάζω
εισάγω σκάβω

8. Να γράψεις ουσιαστικά που να δηλώνουν τόπο:

κρατούμαι εργάζομαι ράβω
μανάβης ιατρός ψιλικατζής

9. Να συμπληρώσεις με ουσιαστικά που να δηλώνουν όργανο ή σκεύος:

νίβω κλαδεύω βράζω
στεγνώνω απλώνω διακόπτω

Β ΜΕΡΟΣ – ΕΚΘΕΣΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΕΣ ΑΣΧΟΛΙΕΣ		
Διασκέδαση	Ψυχαγωγία	Ευχαρίστηση
Τέρψη	Αναψυχή	Δυσaréσκεια
Βαρυθυμία	Νωχέλεια	Ραθυμία
Βαρεμάρα	Οκνηρία	Απασχόληση
Ασχολία	Ενασχόληση	Πάρεργο (Χόμπυ)
Εκτόνωση	Αποφόρτιση	Αδράνεια
Απραξία	Πλήξη	Ανία
Παιχνίδι	Εφευρετικός	Επινοητικός
Παραγωγικός	Γόνιμος	Εξοντωτικός
Στείρος	Άγονος	Αντιπαραγωγικός
Αναποτελεσματικός	Δημιουργικός	Ψυχαγωγούμαι
Δυσθυμώ	Δυσανεστούμαι	Απολαμβάνω
Ευθυμώ	Χαίρομαι	Τέρπω
Ευχαριστιέμαι	Δρω	Διασκεδάζω

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΣΧΟΛΙΩΝ

- 🕒 Μόρφωση
- 🕒 Ενδιαφέροντα, κλίσεις, ταλέντα
- 🕒 Συνήθειες
- 🕒 Δυνατότητες (οικονομικές ή εν γένει του περιβάλλοντός του)
- 🕒 Διαθέσιμος χρόνος

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

- 🕒 Μελέτη βιβλίων
- 🕒 Επαφή και ασχολία με την τέχνη
- 🕒 Επαφή με τη φύση
- 🕒 Αθλητισμός
- 🕒 Ταξίδια
- 🕒 Χόμπυ, ενασχόληση με μία δραστηριότητα
- 🕒 Επισκέψεις σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους
- 🕒 Κοινωνικές δραστηριότητες (εθελοντισμός)

ΜΟΥΣΕΙΑ - ΜΝΗΜΕΙΑ

Κατηγορίες: πολιτιστικά, λαογραφικά, πολεμικά, ιστορικά.

Σημασία:

- 🕒 παρουσιάζουν την ιστορία και την παράδοση της χώρας μας.
- 🕒 παρουσιάζουν τη νοοτροπία και τη ζωή των προγόνων μας.
- 🕒 καταλαβαίνουμε καλύτερα το παρόν, καθώς διδασκόμαστε από το παρελθόν.
- 🕒 προσφέρουν αφορμή για έμπνευση και καλλιτεχνική δημιουργία.
- 🕒 αποτελούν ένα διαφορετικό τρόπο για να προσεγγίσουμε τη γνώση.
- 🕒 προσαρμόζονται συχνά αρμονικά στο φυσικό περιβάλλον.
- 🕒 αποτελούν μια αλλαγή της καθημερινής σχολικής ρουτίνας.
- 🕒 μας ευαισθητοποιούν.
- 🕒 μας εξάπτουν την περιέργεια.

Αιτίες καταστροφής των μνημείων:

- 🕒 φυσικά αίτια (σεισμοί, ρύπανση περιβάλλοντος).
- 🕒 πόλεμοι και καταστροφές.
- 🕒 αδιαφορία κράτους (εγκατάλειψη και έλλειψη συντήρησης).
- 🕒 αδιαφορία πολιτών και κοινωνίας.

Προτάσεις:

- 🕒 ουσιαστική παιδεία του ατόμου για τη σημασία των μνημείων.
- 🕒 διάλογος γονέων με τα παιδιά και επαφή με την ιστορία και τα μνημεία του τόπου μας.
- 🕒 σχολείο: επαφή του μαθητή με τα μνημεία (εκπαιδευτικές εκδρομές, συζητήσεις, δραστηριότητες).
- 🕒 ΜΜΕ: ενημέρωση πολιτών και προβολή της ιστορίας του τόπου μας.
- 🕒 Πολιτεία: προστασία και αξιοποίηση μουσείων, ενημέρωση του πολίτη.

ΒΙΒΛΙΟ

Σημασία:

- 📌 γνώση και καλλιέργεια πνεύματος.
- 📌 καλλιέργεια φαντασίας.
- 📌 δημιουργία προβληματισμού και περιέργειας.
- 📌 βελτίωση λεξιλογίου.
- 📌 επαφή με τον κόσμο και τους γύρω μας.
- 📌 καλλιέργεια ηθικών αξιών (αγάπη, φιλία, εντιμότητα).
- 📌 ψυχαγωγία.

Γιατί σήμερα το άτομο έχει απομακρυνθεί από το βιβλίο;

- 📌 πολλές υποχρεώσεις.
- 📌 έλλειψη ελεύθερου χρόνου.
- 📌 διαδίκτυο και άλλες μορφές ψυχαγωγίας
- 📌 απουσία ενημέρωσης από την οικογένεια και το σχολείο.
- 📌 προβολή καταναλωτισμού.
- 📌 έλλειψη δανειστικών βιβλιοθηκών (κυρίως στην επαρχία).
- 📌 ΜΜΕ: δεν προβάλλουν τα βιβλία ως μέσο ψυχαγωγίας.
- 📌 σημερινός στόχος του ατόμου: η απόκτηση υλικών αγαθών.

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ

Εθελοντής: ο πολίτης εκείνος που προσφέρει ανιδιοτελώς τον ελεύθερο χρόνο του ή τη γνώση του για χρήσιμες δράσεις προς όφελος άλλων, χωρίς να περιμένει αντάλλαγμα.

Ο εθελοντής:

- 📌 βλέπει τα άτομα ισότιμα.
- 📌 δε θεωρεί ότι ο ίδιος είναι ανώτερος, ότι ξέρει περισσότερα, ότι είναι "καλύτερος".

Τα προσόντα του εθελοντή

- 📌 Να είναι οργανωμένος και εκπαιδευμένος.
- 📌 Να έχει εξειδικευτεί στον τομέα του για να μπορεί να προσφέρει τα μέγιστα τη στιγμή που θα του ζητηθεί.
- 📌 Να μπορεί ύστερα από την κατάλληλη εκπαίδευση να αναλάβει πρωτοβουλίες όπου και όταν χρειαστεί.
- 📌 Να είναι πρόθυμος να οργανωθεί και να συντονιστεί με τις υπόλοιπες ομάδες εθελοντών ή με άλλες κρατικές υπηρεσίες ή οργανωμένες ομάδες που έχουν αναπτύξει ένα εσωτερικό δεσμό και μπορούν να λειτουργούν πιο εύκολα μεταξύ τους.

Θετικές συνέπειες του εθελοντισμού:

- 📌 δυναμώνουν οι κοινωνικοί δεσμοί μεταξύ των πολιτών.
- 📌 δημιουργείται ισχυρή συνείδηση με στόχο τον άνθρωπο και τα προβλήματά του.
- 📌 αυξάνεται η ευαισθησία για την αντιμετώπιση πιθανών προβλημάτων,
- 📌 αποκτώνται νέα ενδιαφέροντα κι εμπειρίες ζωής
- 📌 σε κοινό επίπεδο δημιουργούνται οι προϋποθέσεις στόχων κι ευνοείται η εθνική ενότητα
- 📌 βελτιώνεται ο διεθνής ρόλος κι η γενικότερη φυσιογνωμία ενός λαού.

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Εκμετάλλευση του χρόνου δε σημαίνει αναγκαία εργασία ασταμάτητη. Είναι απαραίτητος και ο ελεύθερος χρόνος, πού φέρνει μια χαλάρωση στην ένταση και ένα σπάσιμο στη ρουτίνα. Μένοντας κανένας στα όρια τού μέτρου διατηρεί και τη σωματική του υγεία και την ψυχική του ισορροπία. Όμως ο ελεύθερος αυτός χρόνος για να αποδώσει τα προσδοκώμενα ευεργετικά αποτελέσματα και να μην καταντήσει ανία και πλήξη, πρέπει να αξιοποιείται κατάλληλα. Από το γεγονός αυτό προκύπτει ή ανάγκη της ψυχαγωγίας. Τίθεται ωστόσο το ερώτημα: Είναι απλό και εύκολο πράγμα στην εποχή μας η ψυχαγωγία ή μήπως κι αυτή έχει γίνει ένα πρόβλημα; Αν σκεφτούμε με πόση δίψα κυνηγάει ο σύγχρονος άνθρωπος την ψυχαγωγία, παρά την ύπαρξη τόσων τεχνικών μέσων πού θεωρητικά ικανοποιούν την ανάγκη αυτή, θα πρέπει να μη βιαστούμε να δώσουμε μια πρόχειρη απάντηση. Όλοι οι εργαζόμενοι κατά τις ημέρες της δουλειάς δεν κάνουν τίποτε άλλο από το να περιμένουν σχεδόν εναγώνια την προσεχή αργία. Και ή αμφιβολία μένει: τελικά τη χαίρονται πάντοτε την αργία τους; Τα πράγματα δείχνουν ότι δεν μπορούμε σε πολλές περιπτώσεις να απαντήσουμε καταφατικά. Για ένα σημαντικό μέρος ανθρώπων ή ψυχαγωγία εκφυλίστηκε απλώς σε μια φυγή από την πραγματικότητα. Ή φυγή όμως είναι άρνηση δεν είναι θέση. Ας δούμε το πρόβλημα και από τη θετική του πλευρά: Προϋπόθεση της αληθινής ψυχαγωγίας είναι η ήρεμη ψυχική κατάσταση του ανθρώπου, πού τού την εξασφαλίζουν όχι βέβαια τα άφθονα υλικά μέσα παρά ή πνευματική και ηθική καλλιέργεια. Μόνο με την προϋπόθεση αυτή αποδίδουν οι διάφορες μορφές ψυχαγωγίας. Καιρός όμως να αναφέρουμε τις μορφές αυτές: 1) Το παιχνίδι, που πρέπει να είναι ανάλογο με την ηλικία και την ιδιοσυγκρασία τού καθενός. Εδώ υπάγονται και τα διάφορα σπορ είτε ως άθληση είτε ως θέαμα. 2) Το ωραίο στην τέχνη. Μπορεί να πάρει είτε τη μορφή τής δημιουργίας είτε τη μορφή τής αισθητικής συγκίνησης από ένα ξένο έργο. 3) Το ευχάριστο πάρεργο, ποικίλες δηλ. ερασιτεχνικές απασχολήσεις, κυρίως χειρωνακτικές. Έδώ ίσως μπορεί να υπαχθούν και το ψάρεμα και το κυνήγι. 4) Το ωραίο στη φύση: περίπατος, εκδρομή, κατασκήνωση. 5) Ή αλλαγή τού περιβάλλοντος: ταξίδια, παραθερισμός. 6) Νέες γνώσεις χρήσιμες ή ευχάριστες: βιβλία, τηλεόραση, ομιλίες και 7) Η απασχόληση με μια ξένη έστω και πλαστή Ιστορία: βιβλία, τηλεόραση, κινηματογράφος, θέατρο. Και πάνω από όλα ή παράλληλα με όλα ή ευχάριστη συντροφιά. Αν ο καθένας ανάλογα με το χαρακτήρα, την ηλικία και τις δυνατότητές του ξέρει να κάνει σωστή επιλογή στις διάφορες μορφές της ψυχαγωγίας, οπωσδήποτε θα αξιοποιήσει γόνιμα τον ελεύθερο χρόνο του και θα ικανοποιήσει τις βαθύτερες ψυχικές του ανάγκες.

http://users.sch.gr/symfo/sholio/ekthesi/b_likiu/b07.eleftheros_hronos.htm

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να κάνετε παραγραφοποίηση του κειμένου.
2. Σε κάθε παράγραφο να εντοπίσετε τα δομικά στοιχεία της.
3. Να βρείτε ένα τίτλο για το κείμενο
4. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο.
5. Να αποδώσετε περιληπτικά το παραπάνω κείμενο.
6. Να βρείτε συνώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

ΓΙΑΤΙ Ο ΕΛΛΗΝΑΣ ΔΕΝ ΔΙΑΒΑΖΕΙ;

Μέσα στην τύρβη των γεγονότων και τις τριβές της καθημερινότητας για μια ακόμη φορά κάτι το βαθύτατα σημαντικό, για να μην πούμε συγκλονιστικό, πέρασε απαρατήρητο και σχεδόν ασχολίαστο από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους, που είναι οι εφημερίδες και οι εκδότες, ο κόσμος του καθημερινού εντύπου και ο κόσμος του βιβλίου. Μελέτη αποκάλυψε, με αριθμούς πλέον, πόσο λίγο

διαβάξει ο Έλληνας και η κοινή γνώμη προσπέρασε αδιάφορη μπροστά σε στοιχεία, που προκαλούν κατάπληξη ακόμα και σ' εκείνους, που έχουν από καιρό συνείδηση της κάθετης μείωσης του αναγνωστικού κοινού σε όλα τα επίπεδα. Πρόκειται για μια τραγική πραγματικότητα, που διαγράφεται ακόμα τραγικότερη αν σκεφτούμε τους τεράστιους αριθμούς, όχι πλέον εκείνων, που αποφοιτούν από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση αλλά και αυτών που περνάνε από ανώτατες σπουδές.

Τι διαβάξει η ελληνική «ιντελιγκέντσια»; Με ποια κριτήρια διαμορφώνει στάση και γνώμη; Πώς πληροφορείται και με ποιους μηχανισμούς περνάει την πληροφόρηση αυτή στα ευρύτερα στρώματα του λαού; Είναι κυριολεκτικά εξωφρενικό μέσα σε αυτήν την πλημμυρίδα των διπλωματούχων και πτυχιούχων να εμφανίζουμε αυτούς τους χαμηλότερους δείκτες σε σχέση με τις άλλες προηγμένες χώρες της Ευρώπης.

Γιατί όμως; Γιατί ο λαλίστατος και «παντογνώστης» μέσος Έλληνας προδίδει την ίδια την πνευματικότητα του με το να διαβάξει τόσο λίγο; Δείγμα, αναμφισβήτητο, αυτής της «παντογνωσίας» του ή ορθότερα και ακριβέστερα της προπέτειας του είναι το επιχείρημα-καραμέλα ότι φταίει η χαμηλή στάθμη των εφημερίδων. Το επιχείρημα αυτό δεν ευσταθεί, διότι πριν απ' όλα δεν έχουν όλες οι εφημερίδες χαμηλή ποιότητα και δεύτερο διότι το ίδιο το αναγνωστικό κοινό προτιμάει, άρα επιβάλλει τον τύπο της εφημερίδας, που οι Γερμανοί αποκαλούν «έντυπα του ρεβόλβερ», τα οποία αποθεώνουν το σκάνδαλο, το έγκλημα και τη χυδαιότητα.

Αντίστοιχα ανακριβές είναι και το επιχείρημα ότι δήθεν όλες οι εφημερίδες «γράφουν τα ίδια», το οποίο πέρα από το ότι είναι αναληθές, έρχεται και σε αντίφαση με το γεγονός ότι όλοι καταφεύγουμε για την πενιχρή μας πληροφόρηση στο τηλεοπτικό κουτί, το οποίο κάθε άλλο παρά διαφοροποιημένο και πολυσήμαντο εμφανίζεται.

Βέβαια, δε διαβάζουμε όχι μόνο «χαμηλού επιπέδου» εφημερίδες, που δεν ανταποκρίνονται στο διανοητικό μας μεγαλείο. Αλλά ούτε βιβλία ποιότητας, που σχεδόν όλα καταλήγουν σε εκδοτικές αποτυχίες, διότι σαρώνονται από την ψευδοσυναισθηματική φληναφολογία, τη σαδομαζοχιστική παραφιλολογία και την εκπορνευτική εντυπολογία.

Διαπίστωση λοιπόν, θεμελιακή: Στη βάση του προβλήματος βρίσκεται όχι η κακή ποιότητα των εφημερίδων, περιοδικών, βιβλίων-που βεβαίως δεν μπορεί να αγνοηθεί-αλλά ο κακής ποιότητας προσανατολισμός του αναγνωστικού κοινού. Ο μέσος Έλληνας δεν αντέχει στον πνευματικό κόπο, προτιμάει την εικόνα, το σύνθημα, τον ηχηρό τίτλο. Άμεσο αποτέλεσμα: Η σκέψη ναρκώνεται, ο στοχασμός μορφινίζεται, τη θέση της διαλεκτικής συλλογιστικής παίρνουν ηχηρά φραστικά «σκαμπίλια» και το φιλοθεάμον κοινό εντυπωσιάζεται από συνθηματολογικές ασυναρτησίες.

Υπάρχουν, τελικά, ευθύνες γι' αυτήν την κατάσταση; Τεράστιες, που ερμηνεύουν το γεγονός ότι το αναγνωστικό κοινό όχι μόνο αναλογικά, αλλά και σε πολλές περιπτώσεις απόλυτα μειώνεται αντί να αυξάνει σε κλίμακα αντίστοιχη με την αύξηση των «γραμματιζόμενων».

(Το κείμενο είναι απόσπασμα από δοκίμιο του Β.Φίλια, το οποίο περιλαμβάνεται στο βιβλίο του «Κοινωνιολογικές προσεγγίσεις», εκδ Σύγχρονη Εποχή)

ΑΣΚΗΣΗ

1. Αναπτύξτε σε μία παράγραφο τους λόγους που σύμφωνα με το συγγραφέα ο Έλληνας δεν διαβάξει.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

1^ο ΘΕΜΑ: Στείλτε μία επιστολή σε ένα φίλο σας αναφερόμενοι σε μία αγαπημένη σας ασχολία. Μην ξεχάσετε να γράψετε σχετικά με το πότε και πώς αρχίσατε να ασχολείστε με αυτή, τι σας προσφέρει και γιατί σας αρέσει;

2° ΘΕΜΑ: Γράψτε ένα αφηγηματικό κείμενο των 2 παραγράφων όπου θα παρουσιάζετε την επίσκεψή σας σε ένα μουσείο με το σχολείο, τι σας εντυπωσίασε και για ποιόν λόγο.

3° ΘΕΜΑ: Περιγράψτε ένα έργο τέχνης της επιλογής σας.

4° ΘΕΜΑ: Διαβάσατε σε μία εφημερίδα ένα άρθρο που καταδικάζει τα ηλεκτρονικά παιχνίδια τονίζοντας τις αρνητικές πλευρές τους. Γράψτε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα, υποστηρίζοντας την άποψη ότι τα ηλεκτρονικά παιχνίδια μπορούν να έχουν και θετική πλευρά και να ωφελούν τα παιδιά σε κάποιες περιπτώσεις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

- 📌 Σας δίνονται οι θεματικές προτάσεις να αναπτύξετε τις λεπτομέρειες σχηματίζοντας μία παράγραφο. Δώστε έναν πλαγιότιτλο για κάθε παράγραφο.

Κατά την άποψή μου η πεζοπορία είναι ιδιαίτερα συναρπαστική. _____

Η ενασχόληση με ένα μουσικό όργανο και γενικά με τη μουσική είναι μία άσκηση πνευματική. _____

ΕΝΟΤΗΤΑ 7

Ο κόσμος μέσα από την εθνομ-ενορία

Α ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΙΑ

ΤΟ ΑΡΘΡΟ

Το άρθρο είναι ένα μέρος του λόγου που βρίσκεται πριν από ουσιαστικό και του προσδίδει τη σημασία του οριστικού ή του μη οριστικού, δηλαδή του συγκεκριμένου ή του μη συγκεκριμένου, π.χ. **Οι** λεωφόροι **της** πόλης **μας**. **Ένα** λιβάδι **δίπλα** από **το** ποτάμι.

ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ

Το οριστικό άρθρο χρησιμοποιείται όταν θέλει να προσδώσει σημασία συγκεκριμένου σε ένα όνομα. Έχει τρία γένη (αρσενικό, θηλυκό, ουδέτερο), δύο αριθμούς (Ενικός, Πληθυντικός) και τρεις πτώσεις (ονομαστική, γενική, αιτιατική). Σπανιότερα -όταν κάποιος καλεί ένα οικείο πρόσωπο από μακριά, σε πολύ τυπικό ύφος, στη λογοτεχνία ή ακόμη και σε καθημερινό οικείο ύφος, με σκοπό περιπαικτικό ή για λόγους θαυμασμού- χρησιμοποιείται η αρχαιοελληνική κλητική **ω**, π.χ. **Ω** πατέρα! **Ω** ύψος δυσθεώρητο! Στον καθημερινό προφορικό λόγο χρησιμοποιείται και το **ε**, π.χ. **Ε** Σπύρο. Να σημειωθεί τέλος, ότι με την πρόθεση **σε** συγχωνεύεται, π.χ. **Πήγε στη** Θήβα **και έφαγε** **στον** Παπαδόπουλου.

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
	ενικός αριθμός		
ονομαστική	ο	η	το
γενική	του	της	του
αιτιατική	τον	την	το
κλητική			
	πληθυντικός αριθμός		
ονομαστική	οι	οι	τα
γενική	των	των	των
αιτιατική	τους	τις	τα
κλητική			

ΠΡΟΣΟΧΗ

1. Δε θα πρέπει να μπερδεύουμε το άρθρο με τους αδύναμους τύπους της γ' προσώπου της προσωπικής αντωνυμίας. Θα πρέπει να θυμόμαστε ότι το **άρθρο** μπαίνει μπροστά από το ουσιαστικό ή από το επίθετο ή από τη μετοχή, ενώ οι αδύναμοι **τύποι της προσωπικής αντωνυμίας** μπαίνουν μπροστά από ρήμα. Άλλωστε **το άρθρο** συνοδεύει ένα όνομα και δεν μπορούμε να το αντικαταστήσουμε με κάτι άλλο, ενώ **η αντωνυμία** αντικαθιστά ένα όνομα, συνεπώς στη θέση της αντωνυμίας μπορούμε να βάλουμε ένα όνομα.

Παραδείγματα: **άρθρο** / αντωνυμία

Φέρε **το** παιχνίδι **του** Γιώργου. // **Του** **το** έδωσα.
Της Ελένης **τα** παιχνίδια. // **Της** **τα** αγόρασα εγώ.

2. Ακόμη δε θα πρέπει να μπερδεύουμε το άρθρο με τους τύπους της κτητικής αντωνυμίας. Θα πρέπει να θυμόμαστε ότι το **άρθρο** μπαίνει μπροστά από το ουσιαστικό ή από το επίθετο ή από τη μετοχή, ενώ οι **τύποι της κτητικής αντωνυμίας** μπαίνουν μετά από το όνομα.

Παραδείγματα: **άρθρο** / **αντωνυμία**

Φέρε το παιχνίδι **του** Γιώργου // Αυτό είναι το παιχνίδι **του**.
Της Ελένης **τα** παιχνίδια. // Πήρε μαζί όλα τα παιχνίδια **της**.

ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ

Το αόριστο άρθρο το μεταχειριζόμαστε όταν αναφερόμαστε σε κάτι αόριστο ή όταν αναφερόμαστε σε κάτι για πρώτη φορά, π.χ. *Μια φορά κι έναν καιρό ήταν ένας μικρός σκύλος που καθώς περπατούσε συνάντησε ένα γατάκι.*

	αρσενικό	θηλυκό	ουδέτερο
	ενικός αριθμός		
ονομαστική	ένας	μία/μία	ένα
γενική	ενός	μιάς/μιας	ενός
αιτιατική	έναν	μία(ν) / μια(ν)	ένα
κλητική			

ΠΡΟΣΟΧΗ

Παρόμοιους τύπους με του αόριστου άρθρου έχει το **αριθμητικό** ένας, μία, ένα και με τους τύπους της αόριστης αντωνυμίας.

αόριστο άρθρο / αριθμητικό

Για να τα διακρίνουμε θα πρέπει να θυμόμαστε ότι το αόριστο άρθρο αναφέρεται σε κάτι αόριστο, ενώ το αριθμητικό χρησιμοποιείται για να δείξει την αντίθεση με τα πολλά παρόμοια, π.χ.

αόριστο άρθρο	αριθμητικό
• μια μέρα περπατούσα στο δρόμο	• έμεινα μια μέρα στην Αθήνα
• ήταν ένα όμορφο πρωινό	• αγόρασα ένα βιβλίο

αόριστο άρθρο / αόριστη αντωνυμία

Για να τα διακρίνουμε θα πρέπει να θυμόμαστε ότι το αόριστο άρθρο αναφέρεται σε κάτι αόριστο, ενώ η αντωνυμία αντικαθιστά ένα όνομα, π.χ.

αόριστο άρθρο	αόριστη αντωνυμία
• Η Ελένη πήγε βόλτα με μια φίλη της	• Είδα την Ελένη με μια ...
• Θα αγοράσω ένα παγωτό	• Κι εγώ θα πάρω ένα

1. Να διακρίνετε τους τύπους του αόριστου άρθρου του αριθμητικού και της αόριστης αντωνυμίας.

1. Πήγα **μια** μέρα στη Θεσσαλονίκη και περίμενα **μια** ώρα στη σειρά, για να αγοράσω **ένα** μόνο τσουρέκι από το πιο φημισμένο ζαχαροπλαστείο της πόλης. Δυστυχώς δε σου έφερα και **ένα**, γιατί είχαν τελειώσει.
2. Φόρεσα **ένα** από τα πολλά κουστούμια που είχα. Βάλε και συ **ένα** κι έλα μαζί μου για παρέα.
3. - Ζήσαμε **μια** απίστευτη περιπέτεια κάποτε σε **μια** ακρογιαλιά, όπου είδαμε **μια** φάλαινα που είχε βγει έξω στα ρηχά.
- Και μεις κάποτε είχαμε δει **μια** και θυμάμαι πως παιδευόμασταν **μια** μέρα, για να τη βοηθήσουμε.

2. Να διακρίνετε τους τύπους του οριστικού άρθρου, της προσωπικής και της κτητικής αντωνυμίας.

1. Αυτό **το** βιβλίο δεν **το** αγόρασα για **τον** Νίκο, αλλά για **το** γιο της φίλης **του**.
2. Έδωσε **τα** παιχνίδια της κόρης του, που δεν **τα** έπαιζε πια, **στον** έρανο για **τα** παιδιά της Αφρικής.
3. **Του** ανακοίνωσαν **την** απόλυσή **του** και είναι στεναχωρημένος.
4. **Στο** τέλος της παράστασης **τον** χειροκρότησαν θερμά.
5. **Τον** επαινούν συνέχεια για **τα** ηρωικά κατορθώματά **του**.

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ			
Μέσα μαζικής ενημέρωσης	Μάζα	Πληροφόρηση (αντικειμενική)	Ενημέρωση
Είδηση	Πολυφωνία	Μονοφωνία	Παραπληροφόρηση
Δεοντολογία	Ιστοσελίδα	Κυβερνοχώρος	Προπαγάνδα
Ενημερώνω	Αποσιωπώ	Πληροφορώ	Κατατοπίζω
Αποκρύπτω	Εικονική πραγματικότητα	Τύπος	Τέταρτη εξουσία
Τηλεοπτικός αναλφαβητισμός	Τηλεδιάσκεψη	Τηλεθέαση	Αποχαύνωση
Αξιόπιστος	Έμπιστος	Τίμιος	Φερέγγυος
Έγκυρος	Βάσιμος	Ασφαλής	Χαλκευμένος
Αναξιόπιστος	Επισφαλής	Αφερέγγυος	Χαλκευμένος
Δημοσιογραφικός	Ενημερωτικός	Ενήμερος	Επίκαιρος
Κίτρινος (τύπος)	Ηλεκτρονικός (τύπος)	Εθίζω (-ομαι)	Χαλκεύω
Προπαγανδίζω	Διεγείρω	Αποβλακώνω	Ναρκώνω
(ετερο-)Κατευθύνω	Εξαρτώμαι	Ενημερώνω	Αποσιωπώ

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
- Μας ενημερώνει και μας πληροφορεί έγκαιρα για ειδήσεις που συμβαίνουν σε διάφορα μέρη του κόσμου. Ακόμη πληροφορούμαστε για διαφημιστικές προσφορές, θεατρικές παραστάσεις κλπ. - Προσφέρει διασκέδαση και ψυχαγωγία στο τηλεοπτικό κοινό μέσω τηλεοπτικών σειρών, ταινιών και μουσικών προγραμμάτων. - Μας δίνει τη δυνατότητα να επιμορφωθούμε, να καλλιεργηθούμε και να γνωρίζουμε νέα πράγματα μέσω των προγραμμάτων που προβάλλει. Μας ανοίγει ένα νέο κόσμο. - Παίζει σημαντικό ρόλο στη συντροφικότητα του ατόμου και στην αποτροπή της μοναξιάς του ατόμου. - Είναι χώρος ανοικτού διαλόγου. Οι καλεσμένοι σε διάφορες εκπομπές έχουν τη δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης των απόψεών τους. Πλουραλισμός απόψεων. - Ασκεί κριτική στα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα με σκοπό ο θεατής μέσω της κριτικής του άποψης να σχηματίσει άποψη για κοινωνικά, πολιτικά, καλλιτεχνικά και άλλα ζητήματα είτε σε διεθνές είτε σε τοπικό επίπεδο.	- Πολλές φορές και κυρίως σε χώρες με απολυταρχικά καθεστώτα αποτελεί μέσο παραπληροφόρησης. - Επιβάλλει την τρομοκρατία, την κινδυνολογία και τον πανικό με ολέθρια αποτελέσματα σε περιπτώσεις άκριτου μιμητισμού. - Σκοπός της είναι το κέδρος με αποτέλεσμα την προβολή και πολλές φορές επιβολή αλλότριων προτύπων και ανόητων ιδανικών. Προβολή υποकुουλτούρας. - Με στόχο την υψηλή τηλεθέαση παραμερίζει τις ανθρωπιστικές αξίες και εκμεταλλεύεται τον ανθρώπινο πόνο. - Μέσω της διαφήμισης διαμορφώνει πρότυπα καταναλωτισμού και δημιουργεί δέκτες παθητικούς. Μαζοποίηση και υπερκατανάλωση - Αποξενώνει τους ανθρώπους μεταξύ τους και ταυτόχρονα και την οικογένεια, καθώς υπάρχουν αρκετές τηλεοράσεις σε κάθε σπίτι και ο καθένας αφοσιώνεται μπροστά σε μία συσκευή.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
- Προσφέρεται πληθώρα επιλογών ενημέρωσης και ποικιλία θεμάτων. - Ο κάθε χρήστης έχει την ευχέρεια επιλογής του χρόνου που θα θελήσει να επισκεφτεί ιστοσελίδες της αρεσκείας του για την ενημέρωση ή την ψυχαγωγία του. - Ελκυστικό μέσο καθώς συνδυάζει εικόνα, ήχο και γραπτό λόγο. - Συνδέει άτομα από διάφορα μέρη του κόσμου. Επιτυγχάνει την κοινωνικοποίηση του ατόμου με τη βοήθεια βιντεοκλήσεων και μέσων κοινωνικής δικτύωσης. - Έχει έντονο ψυχαγωγικό χαρακτήρα καθώς μπορούμε να βλέπουμε ταινίες, να παίζουμε παιχνίδια, να ακούμε	- Πολλές φορές και κυρίως σε χώρες με απολυταρχικά καθεστώτα αποτελεί μέσο παραπληροφόρησης. - Απαιτεί ειδικές γνώσεις και τεχνογνωσία για το χειρισμό του. Δεν υπάρχει η δυνατότητα πρόσβασης από όλους. - Οι πληροφορίες που προβάλλονται δεν υπόκεινται σε έλεγχο. Βρίσκονται στη διακριτική ευχέρεια του δέκτη-χρήστη για την κριτική των όσων πληροφορείται. Κίνδυνος παραπληροφόρησης και προπαγάνδας, - Οδηγεί το χρήστη στην απομόνωση και την αποξένωσή του από το κοινωνικό περιβάλλον. - Ελλοχεύει ο κίνδυνος της αλλοτρίωσης και του εθισμού ιδιαίτερα σε παιδιά και εφήβους.

μουσική, να περιηγηθούμε εικονικά σε μουσειακούς χώρους. 📌 Μπορούμε να οργανώνουμε τις διακοπές μας ή τις εξόδους μας. Να πληρώνουμε τους λογαριασμούς μας. Αποτελεί ένα είδος ψηφιακής κοινωνίας.	📌 Κίνδυνος εκφοβισμού ή ηλεκτρονικού εγκλήματος, ιοί, υποκλοπές, απάτες.
--	---

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1: Οι τηλεοράσεις γίνονται (επικίνδυνα) έξυπνες

Οι νέες γενιές τηλεοράσεις που συνδυάζουν τις ιδιότητες της συμβατικής τηλεόρασης και των ηλεκτρονικών υπολογιστών μπορούν να μετατραπούν σε ένα είδος Μεγάλου Αδελφού για τους κατόχους τους

Λειτουργώντας (και) ως υπολογιστής με πρόσβαση στο Internet, η τηλεόραση αυτόματα αποκτά και τις διάφορες όχι και τόσο ευχάριστες παρενέργειες των συμβατικών υπολογιστών και της online δραστηριότητας. Έτσι οι νέες «έξυπνες» τηλεοράσεις καταγράφουν τις προτιμήσεις των κατόχων τους και τα δεδομένα αποστέλλονται στη βιομηχανία του μάρκετινγκ, η οποία φροντίζει να αποστέλλει στην κάθε συσκευή προσωποποιημένα διαφημιστικά μηνύματα. Διαφημίσεις, δηλαδή, που να ταιριάζουν στο εμπορικό και καταναλωτικό προφίλ του κατόχου της τηλεόρασης το οποίο φτιάχνεται από τις εταιρείες βάσει των τηλεοπτικών προτιμήσεών του και όχι μόνο...

Big Brother TV

Πριν από λίγες ημέρες ο Τζέισον Χάντλεϊ, ένας βρετανός σύμβουλος επιχειρήσεων σε θέματα πληροφορικής και υπολογιστών, έγινε ένα από τα πρώτα επώνυμα θύματα αυτής της εξέλιξης. Ο Χάντλεϊ παραξευεύτηκε όταν κάποια στιγμή αντιλήφθηκε ότι έβλεπε συνεχώς συγκεκριμένες διαφημίσεις κατά τη διάρκεια σχετικών με τα εν λόγω διαφημιζόμενα προϊόντα εκπομπών που έβλεπε. Ως άριστος γνώστης των υπολογιστών συνέδεσε την τηλεόρασή του με έναν φορητό υπολογιστή και κατέγραφε σε αυτόν τα δεδομένα που έστελνε στους ιντερνετικούς διακομιστές η τηλεοπτική συσκευή του.

Έκπληκτος διαπίστωσε ότι η τηλεόρασή του δεν κατέγραφε απλά τις εκπομπές που εκείνος παρακολουθούσε αλλά κατέγραφε κυριολεκτικά κάθε κουμπί που πατούσε στο τηλεκοντρόλ και στη συνέχεια έστελνε όλα τα δεδομένα στα κεντρικά γραφεία της κατασκευάστριας εταιρείας της τηλεόρασής του. Επιπλέον η τηλεόραση μετέδιδε στην εταιρεία και το περιεχόμενο του σκληρού της δίσκου στο οποίο οι κάτοχοι συνήθως αποθηκεύουν όχι μόνο τηλεοπτικές εκπομπές αλλά και διαφόρων ειδών άλλα αρχεία. Στην προκειμένη περίπτωση ο Χάντλεϊ είχε αποθηκεύσει στον σκληρό δίσκο της τηλεόρασής του ταινίες αλλά και οικογενειακά βίντεο και φωτογραφίες του. Όλα αυτά κατέληξαν στα αρχεία της κατασκευάστριας εταιρείας. Μάλιστα όλα τα δεδομένα συνέχισαν να αποστέλλονται στην εταιρεία ακόμη και όταν ο Χάντλεϊ απενεργοποίησε τη σχετική δυνατότητα της συσκευής!

Εκτός όμως από την καταγραφή των δεδομένων, οι ειδικοί επισημαίνουν ότι, όπως συμβαίνει με τους υπολογιστές αλλά και κάθε άλλη συσκευή που συνδέεται με το Internet, έτσι και οι τηλεοράσεις που έχουν αυτή τη δυνατότητα ενέχουν ταυτόχρονα και τους ίδιους κινδύνους. Μπορεί, π.χ., κάποιος να αποκτήσει τον έλεγχο τους από μακριά ή η συσκευή να μολυνθεί από κάποιον ιό.

Τηλε-κατάσκοπος

Πριν από λίγο καιρό η εταιρεία ReVuln, που εδρεύει στη Μάλτα, ανακοίνωσε ότι οι τεχνικοί της λειτουργώντας ως χάκερ κατάφεραν να αποκτήσουν τον έλεγχο μιας τηλεόρασης που κυκλοφορεί στην αγορά και διαθέτει σκληρό δίσκο, μικρόφωνα και κάμερα. Σύμφωνα με τα στελέχη της εταιρείας, αν κάποιος αποκτήσει πρόσβαση σε αυτό το συγκεκριμένο μοντέλο θα μπορεί να

παρακολουθεί - εν αγνοία τους φυσικά - τους κατόχους της συσκευής. Θα βλέπει και θα ακούει τι συμβαίνει στον χώρο όπου είναι εγκατεστημένη η τηλεόραση, ενώ επίσης θα μπορεί να αποκτήσει τα δεδομένα που είναι καταχωρισμένα στον σκληρό δίσκο της. Προφανώς η πλειονότητα των έξυπνων τηλεοράσεων που εμφανίζονται θα είναι... ευάλωτες και πιο εύκολα ή πιο δύσκολα θα γίνονται κτήμα κακόβουλων ατόμων.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο.
2. Να αποδώσετε περιληπτικά το παραπάνω κείμενο.
3. Να βρείτε συνώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων.
4. Να βρείτε τη δομή της παραγράφου που είναι με πλάγια διαμορφωμένη.

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: Η γενιά της οθόνης

Τα στελέχη του μάρκετινγκ ή οι υπεύθυνοι προγράμματος της τηλεόρασης, οι οποίοι προσπάθησαν να μειώσουν τη νεανική κουλτούρα καθιστώντας την απλώς ένα «τάργκετ γκρουπ», δεν είχαν συνειδητοποιήσει ότι πυροδοτούσαν αυτό που αποδείχτηκε αναγέννηση στη σχέση των νεαρών ατόμων με τα μέσα. Σαν βακτήρια που αναπτύσσουν αντιστάσεις στα νέα αντιβιοτικά, τα παιδιά μας προσαρμόστηκαν με εκπληκτική ευκολία και ευκαμψία στο συνεχές «μπαράζ» στις αισθήσεις τους. Έχουν μεταλλαχθεί σε Γενιά της Οθόνης (Screen Agers).

Αυτόχθονες σε ένα βασίλειο νέων μέσων, όπου οι περισσότεροι ενήλικοι είναι απλώς μετανάστες, μιλούν τη γλώσσα των δημοσίων σχέσεων με μια ευκολία, την οποία οι περισσότεροι επαγγελματίες μπορούν μόνο να επιθυμήσουν και όχι να αποκτήσουν. Εντοπίζουν τις αδέξιες προσπάθειες των διαφημιστών να προκαλέσουν τις επιθυμίες τους και κρατούν τις αποστάσεις τους με ειρωνεία και χιούμορ.

Το βίντεο που σκοτώνει

Η Γενιά της Οθόνης βλέπει τηλεοπτικά προγράμματα που τη βοηθούν στην προσπάθειά της να καταλαβαίνει και να αποκρούει ελεύθερα τις επιθέσεις. Οι «Simpsons» ισοδυναμούν με πανεπιστημιακό μάθημα σημειολογίας, στο οποίο η κοινωνία και τα μέσα αποτελούν αντικείμενο σάτιρας σε σημείο που γίνονται ανώδυνα. Το να αναγνωρίζει κανείς τα τεχνάσματα του μάρκετινγκ που παρωδούν οι Simpsons ισούται με το να αναπτύσσει αντιστάσεις στην πειθώ τους.

Ο Μπίβις και ο Μπάτχεντ παρέχουν στη Γενιά της Οθόνης εκπαίδευση στην κατανόηση των μέσων, απομακρύνοντάς την από την τρέλα των ροκ βίντεο. Οι δύο αυτοί χαρακτήρες καρτούν αποδομούν τα βίντεο του MTV σε πραγματικό χρόνο, κάνοντας πλάκα με τις αξιοθρήνητες χορευτικές φιγούρες των ροκ σταρ καθώς και με τις προσπάθειες των δισκογραφικών εταιρειών να τους ανεβάσουν στα τσαρτς. Όπως ακριβώς τα βίντεο σκότωσαν τους σταρ του ραδιοφώνου, έτσι και οι Μπίβις και Μπάτχεντ σκότωσαν την ικανότητα των ροκ βίντεο να υπνωτίζουν τους νεαρούς θεατές για να παραδοθούν άνευ όρων στην τελευταία μόδα.

Εν τω μεταξύ, η βιομηχανία των ηλεκτρονικών και των υπολογιστών όπλισε, άθελά της, τη Γενιά της Οθόνης με τα εργαλεία που της είναι απαραίτητα για να αποδομήσει, να απομυθοποιήσει και να φτιάξει τα δικά της μέσα.

Άλλωστε το τηλεοπτικό προϊόν δεν ονομάζεται «πρόγραμμα» τυχαίως. Δεν προγραμματίζουν τις συσκευές της τηλεόρασης, προγραμματίζουν εμάς, τους τηλεθεατές, δημιουργώντας ιστορίες και διαφημίσεις που μας προκαλούν άγχος. Παρ' ότι οι περισσότεροι ευπροσήγοροι ενήλικοι τηλεθεατές παρακολουθούν σαν στρατιωτάκια ένα πρόγραμμα ως το τέλος, τα παιδιά, που μεγάλωσαν με το τηλεκοντρόλ στο χέρι, υποκύπτουν πολύ λιγότερο στα καλοφτιαγμένα επινοήματα των σειρών - κυρίως όταν είναι γεμάτα κόλπα του μάρκετινγκ- και κάνουν ζάπινγκ χωρίς να διστάσουν ούτε στιγμή. Αντί να παρακολουθήσουν ένα πρόγραμμα, βλέπουν στα πεταχτά δέκα συγχρόνως.

Ως αποτέλεσμα, δεν βλέπουν απλώς τηλεόραση, βλέπουν τηλεόραση οδηγώντας μόνα τους τα βήματά τους μέσα στο σύνολο των μέσων, αντί να ακολουθούν τη συνταγή ενός υπεύθυνου προγράμματος. Όσο και αν παραπονιόμαστε για την περιορισμένη ικανότητα συγκέντρωσης των παιδιών μας, η επιδεξιότητα, με την οποία αποσυνδέονται από το πρόγραμμα, τα έχει προστατεύσει

από την υπνωτική μαγεία ακόμη και των καλύτερων τηλεοπτικών γητευτών. Αντί να τους δώσουμε συχαρητήρια όμως, έχουμε διευρύνει την έννοια του όρου «διαταραχή της προσοχής» για να συμπεριλάβουμε και εκείνους των οποίων η προσοχή αποσπάται με τη θέλησή τους -και να τους αναγκάσουμε να συμμορφωθούν.

Το τζόιστικ του Nintendo ενισχύει ακόμη περισσότερο τη δύναμη της Γενιάς της Οθόνης, ενώ συγχρόνως περιπλέκει το δίλημμα του προγραμματιστή. Τον παλιό καιρό η εικόνα της τηλεόρασης δεν μπορούσε να αλλάξει - ένας γυάλινος πύργος εξέπεμπε από την κορυφή του την απόλυτη αλήθεια στα σπίτια. Σήμερα τα παιδιά έχουν συνηθίσει να χειρίζονται επιδεξίως την εικόνα στην οθόνη. Αυτό έχει αλλάξει ριζικά την αντίληψη που έχουν για την εικόνα της τηλεόρασης και την ευλάβεια που τρέφουν γι' αυτήν.

Όπως ακριβώς το τηλεκοντρόλ επιτρέπει στους τηλεθεατές να αποδομήσουν την τηλεοπτική εικόνα, το τζόιστικ έχει αποδομήσει το ίδιο το πίξελ. Ο αναγνώστης των ειδήσεων είναι απλώς ένας ακόμη μεσήλικος που χειρίζεται το τζόιστικ του. Η ιεραρχία και η εξουσία έχουν ελαττωθεί, και τα όπλα των προγραμματιστών έχουν αδρανοποιηθεί.

Τηλεοπτικό μονοπώλιο

Τέλος, το ποντίκι και το πληκτρολόγιο του υπολογιστή έχουν μετατρέψει την τηλεόραση σε ένα μόνιτορ/υπερδέκτη. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε σπίτι με υπολογιστή δεν αντιμετωπίζουν την τηλεόραση ως ένα μαντείο ή εστία αλλ' ως μια πύλη, μέσω της οποίας μπορούν να επικοινωνήσουν. Κάθονται βεβαίως καμιά φορά και βλέπουν ένα πρόγραμμα -αλλά το κάνουν με τη θέλησή τους και έχοντας πλήρη γνώση της συνενοχής τους. Δεν πρόκειται για ακούσια υποταγή.

Το τηλεκοντρόλ, το τζόιστικ και το ποντίκι έχουν αλλάξει αμετάκλητα τη σχέση των νέων με την τηλεοπτική εικόνα και τα μηνύματα των υπευθύνων προγράμματος. Τα παιδιά σήμερα αποδομούν το περιεχόμενο, απομυθοποιούν την τεχνολογία και «κάνουν το κέφι τους» με τα μέσα.

Οι προγραμματιστές αντιδρούν. Αναπτύσσουν πιο περίπλοκα προγράμματα υπολογιστών για να αποστρέψουν τη Γενιά της Οθόνης από το να κατασκευάζει μόνη της τα προγράμματά της. Οι διαφημιστές δημιουργούν «μοντέρνες» διαφημίσεις και προγράμματα και αποσκοπούν στο να γοητεύσουν τους νοήμονες νεαρούς τηλεθεατές και να κάμψουν την ειρωνική, προστατευτική στάση τους. Και οι ειδήσεις προειδοποιούν τους γονείς για την επικίνδυνη πορνογραφία και τους στρατιωτικούς εξτρεμιστές που караδοκούν στο Ίντερνετ, έτοιμοι να μετατρέψουν τα παιδιά μας σε άτομα που παρεκτρέπονται ή σε κατασκευαστές βομβών.

Αυτό καταλήγει σε πόλεμο εναντίον της κουλτούρας των νέων, ένα πόλεμο που μακάρι να χαθεί μακροπρόθεσμα. Όντας αυτόχθονη η Γενιά της Οθόνης έχει το «πλεονέκτημα της έδρας» στο χώρο των μέσων και καλύτερη γνώση του εδάφους. [...]

Ντάγκλας Ράσκοφ
Από τον ημερήσιο Τύπο

1. Πώς αντιμετωπίζει η σύγχρονη γενιά, η γενιά της οθόνης, τα τηλεοπτικά προγράμματα;
2. «Αυτόχθονες σ' ένα βασίλειο... με ειρωνεία και χιούμορ». Αναγνωρίζετε τα δικά σας χαρακτηριστικά στο απόσπασμα αυτό ή πιστεύετε ότι ο συγγραφέας υπερβάλλει;
3. Να βρείτε αντώνυμα των υπογραμμισμένων λέξεων.
4. Ποια είναι η θέση του συγγραφέα; Υπογραμμίστε τη βασική επιχειρηματολογία που ακολουθεί για να υπερασπιστεί τη θέση του.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

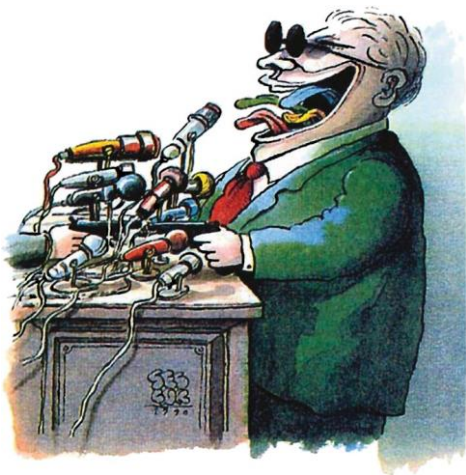
ΘΕΜΑ 1^ο: Να διαμορφώσετε ένα δελτίο ειδήσεων που να απευθύνεται στο «ευρύ κοινό» και ένα που να απευθύνεται στο «στοχαστικό παρατηρητή» του συγγραφέα. Ποια γεγονότα θα επιλέγατε και με ποια σειρά θα τα παραθέτατε στα δύο δελτία;

ΘΕΜΑ 2^ο: Στέλνετε ένα ηλεκτρονικό μήνυμα στο φίλο σας αναφερόμενοι σε ένα πρόσφατο περιστατικό βίας που είδατε στο κεντρικό δελτίο ειδήσεων ενός καναλιού της τηλεόρασης. Περιγράψτε του το περιστατικό που προέβαλε η τηλεόραση και εκφράστε τα αρνητικά συναισθήματα που σας προκλήθηκαν.

ΘΕΜΑ 3^ο: Γράψτε ένα άρθρο στη σχολική εφημερίδα με την άποψή σας για την εξάρτηση των νέων από το διαδίκτυο.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

📎 Περιγράψτε την παρακάτω εικόνα.

📎 Βρείτε συνώνυμα και αντώνυμα των παρακάτω λέξεων.

Λέξη	Συνώνυμα	Αντώνυμα
Παραπληροφόρηση		
Αποχαυνώνω		
Αξιόπιστος		
Ενημερώνω		
Πλουραλισμός		

📎 Αναπτύξτε την παρακάτω θεματική πρόταση.

Στη σημερινή εποχή και με τη μεγάλη εξάπλωση της χρήσης του διαδικτύου είναι συχνό το φαινόμενο ηλεκτρονικού εκφοβισμού των νέων. _____

ΕΝΟΤΗΤΑ 8

Αιθνησιβιός και οσημδιανοι αφώνες:
Παραπορονηώ και οσημμεζέτω

Α ΜΕΡΟΣ – ΘΕΩΡΙΑ

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Οι προτάσεις ανάλογα με τη σχέση ας με ας προτάσεις διακρίνονται σε κύριες ή δευτερεύουσες. Για να συνδέσουμε ας προτάσεις μεταξύ ας ανάλογα με το νόημα που θέλουμε να προσδώσουμε χρησιμοποιούμε δύο είδη συνδέσεων.

Α) Ασύνδετο σχήμα: σύνδεση των προτάσεων με κόμματα, χωρίς συνδετικές λέξεις.
Π.χ. Οι απόφοιτοι του σχολείου ας ήρθαν προχθές στο σχολείο, επισκέφθηκαν ας χώρους του, μίλησαν με ας καθηγητές ας, συγκινήθηκαν.

Β) Σύνδεσμοι: σύνδεση με τη βοήθεια συνδέσμων. Η σύνδεση προτάσεων με συνδέσμους υποδιαιρείται στα δύο [1] παρατακτική σύνδεση και [2] υποτακτική σύνδεση.

Παρακάτω ακολουθεί ας πίνακας όπου περιλαμβάνει ας παρατακτικούς και υποτακτικούς συνδέσμους καθώς και τα είδη προτάσεων που συνδέει το κάθε είδος:

παρατακτική σύνδεση	υποτακτική σύνδεση	
σύνδεση όμοιων προτάσεων Κ.Π. + Κ.Π. ή Δ.Π. + Δ.Π. (όμοιες Δ.Π.)	σύνδεση ανόμοιων προτάσεων Κ.Π. + Δ.Π. ή Δ.Π. + Δ.Π.	
1. Συμπλεκτικοί: και, ούτε, μήτε. 2. Διαζευκτικοί: ή, ή-ή, είτε, είτε-είτε, είτε-ή. 3. Αντιθετικοί: αλλά, παρά, ας, ωστόσο, ενώ, μόνο (που), μα (χρησιμοποιείται κυρίως στον προφορικό λόγο), εντούτοις, μολαταύτα, εκεί που, (κι) έπειτα, εξάλλου, μάλιστα. 4. Συμπερασματικοί: λοιπόν, ώστε, άρα, έτσι, που, έπειτα, τότε, ύστερα, επομένως. 5. Επεξηγηματικός: δηλαδή.	1. Ειδικοί: ότι, πως, που. 2. Χρονικοί: όταν, σαν, ενώ, καθώς, κάθε που, αφού, αφότου, πριν (να), μόλις, προτού, προτού, ώσπου, ωσότου, όσο που, εφόσον, άμα, εκεί που (= μόλις), ευθύς ως. 3. Αιτιολογικοί: επειδή, αφού, καθώς, διότι, μια και, μια που. 4. Υποθετικοί: αν, εάν, (άμα, σαν). 5. Τελικοί: να, για να. 6. Αποτελεσματικοί: ώστε, ώστε να, έτσι που, που, (για να). 7. Διστακτικοί ή ενδοιαστικοί: μη(ν), μήπως. 8. Εναντιωματικοί / παραχωρητικοί: αν και, μολονότι, μόλο που, παρ' όλο που, και που, και ας, και αν, και αν ακόμη, ακόμη και αν, έστω και αν, παρ' ότι, ενώ, και που, και ας.	Σ Υ Ν Δ Ε Σ Μ Ο Ι
παραδείγματα	παραδείγματα	
[Μην το ξεχάσεις] [και φύγεις]!	[Ανησυχώ] [μήπως το ξεχάσεις] [πριν φύγεις].	
Ανησυχώ [μήπως το ξεχάσεις] [και φύγεις].		

* Στην ενότητα 8 διδάσκονται μόνο το ασύνδετο σχήμα και η παρατακτική σύνδεση. Παραπάνω παρουσιάζεται πλήρως η θεωρία σύνδεσης προτάσεων για την καλύτερη κατανόηση του φαινομένου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Συνδέσετε τις παρακάτω προτάσεις παρατακτικά με προτάσεις της επιλογής σας.

1. Πρωί-πρωί συγκεντρώθηκαν τα παιδιά _____
2. Ήμουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι _____
3. Σήμερα δεν πήγα στο σχολείο _____
4. Κάπου κάπου σταματούσε το πλέξιμο _____
5. Δεν ζητά τίποτε άλλο _____
6. Όλη μέρα μελετούσε _____

2. Στις παρακάτω φράσεις να βρείτε τις προτάσεις και να δηλώσετε τον τρόπο σύνδεσής τους.

- Όταν απειλείται η ελευθερία σου, όταν αγωνίζεσαι για την επιβίωσή σου, όταν κινδυνεύει η παγκόσμια ισορροπία, δεν έχεις άλλη επιλογή.
- Προσπάθησα να τον αποφύγω, γιατί θα αισθανόμουν τρομερή αμηχανία, αν τον συναντούσα.
- Έκανε φοβερή προσπάθεια όλο αυτό το διάστημα και τελικά οι προσπάθειές του έφεραν αποτέλεσμα.

3. Στις παρακάτω φράσεις να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο από τους παρακάτω συνδέσμους: γιατί, όταν, ότι, ή, αλλά, για να.

- Διάλεξε θέλεις να πάμε θέατρο να γυρίσουμε σπίτι;
- Ανακοινώθηκε θα γίνουν απολύσεις στην εταιρία άμεσα.
- Η μάχη μπορεί να κερδήθηκε χάθηκε ο πόλεμος.
- Θέλω να με κοιτάτε στα μάτια σας μιλάω.
- Προετοίμασε κατάλληλα το στρατό του επιτεθεί στον αντίπαλο.
- Δεν μπόρεσε να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις των εξετάσεων δεν ήταν κατάλληλα προετοιμασμένος.

4. Στις παρακάτω φράσεις να αναγνωρίσετε τις δευτερεύουσες ονοματικές προτάσεις και να δηλώσετε το είδος τους και το συντακτικό τους ρόλο.

- Κατά την διάρκεια της νύχτας ήρθε η είδηση ότι ο στρατός υποχώρησε μετά τη μάχη.
- Οφείλεις να ακούσεις τις συμβουλές του γιατρού σου.
- Μετά τις τελευταίες εξελίξεις ανησυχούσε διαρκώς μήπως χάσει τη θέση του.
- Διάβασα στην εφημερίδα ότι τη φωτιά την έβαλαν εμπρηστές.
- Πήγα στο γραφείο του και του ζήτησα να πάρω άδεια στο τέλος του μήνα.

5. Συνδέστε τις παρακάτω προτάσεις με τους κατάλληλους συνδέσμους σύμφωνα με την κρίση σας.

Το κάπνισμα βλάπτει σοβαρά την υγεία.

Το τσιγάρο περιέχει νικοτίνη.

Οι διαφημίσεις προσελκύουν εύκολα την προσοχή μας.

Οι διαφημίσεις κάνουν χρήση έντονων και ελκυστικών εφέ.

Ο άνθρωπος προχωράει στην ηλικία και αποκτά μεγαλύτερη πείρα της ζωής.

Ο άνθρωπος τείνει να παραδεχτεί τον περιορισμό των αξιώσεών του.

Β ΜΕΡΟΣ – ΕΚΘΕΣΗ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ		
Άθλημα	Σπορ	Αγώνας
Άθληση	Άμιλλα	Συναγωνισμός
Ανταγωνισμός	Διαγωνισμός	Αναμέτρηση
Μαραθώνιος	Επίδοση	Ολυμπισμός
Εθελοντισμός	Εθελοντής	Εκγύμναση
Προπόνηση	Αντιπαλότητα	Αντιζηλία
Αλληλεγγύη	Αλληλοβοήθεια	Συνεργασία
Αναβολικά	Φανατισμός	Μισαλλοδοξία
Οπαδός	Φίλαθλος	χουλιγκανισμός

ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

Ευ αγωνίζεσθαι	Ολυμπιακό ιδεώδες	Αθλητικό πνεύμα
Ευγενής άμιλλα	Εμπορευματοποίηση του αθλητισμού	Αθλητικό ιδεώδες

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΘΕΤΙΚΑ:

- 🕒 Βοηθά στην σωματική ανάπτυξη του ατόμου.
- 🕒 εξασφαλίζει την υγεία και ένα υγιές σώμα.
- 🕒 Βοηθά το άτομο να καλλιεργήσει την ετοιμότητα, την προσοχή και την αντοχή του.
- 🕒 καλλιεργεί ταυτόχρονα το σώμα και το πνεύμα.
- 🕒 Βοηθά στην ομαλή ένταξη του ατόμου στην κοινωνία.
- 🕒 ενισχύει την ομαδικότητα, τη συνεργασία και την αλληλεγγύη.
- 🕒 ενώνει λαούς και άτομα μεταξύ τους.

ΑΡΝΗΤΙΚΑ:

- 🕒 οικονομικές σκοπιμότητες.
- 🕒 έγινε μέσο διαφήμισης και απόκτησης κέρδους.
- 🕒 οι αθλητές αδιαφορούν για τα ιδανικά του αθλητισμού.
- 🕒 αποσκοπούν στο χρήμα και στην εύκολη ζωή.
- 🕒 χρησιμοποιούν απαγορευμένες ουσίες.
- 🕒 φανατισμός στα γήπεδα.
- 🕒 περισσότεροι είναι οι οπαδοί παρά οι φίλαθλοι.
- 🕒 καταστροφές και εκδηλώσεις βίας στους αθλητικούς χώρους.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ:

- 🕒 παιδεία και καλλιέργεια ευγενούς άμιλλας.
- 🕒 ενημέρωση πολιτείας για τα αγαθά του αθλητισμού σε όλους τους τομείς.
- 🕒 αθλητικές εγκαταστάσεις.
- 🕒 κίνητρα σε παιδιά και νέους να ασχοληθούν με τον αθλητισμό.
- 🕒 ορθή προβολή του αθλητισμού από τα ΜΜΕ.

ΑΘΛΗΤΕΣ:

- 🕒 σεβασμός απέναντι στο άθλημα.
- 🕒 να αγωνίζονται με βάση τις προσπάθειες και την προσωπική τους αξία.
- 🕒 να μην αποσκοπούν στο χρήμα, αλλά στα ευγενή ιδανικά του αθλητισμού

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ: Η αξία του αθλητισμού στη ζωή μας

Η ανθρώπινη ζωή είναι συνυφασμένη με δραστηριότητες και εκδηλώσεις που την προστατεύουν, τη διαμορφώνουν, τη βελτιώνουν και την ομορφαίνουν. Τέτοια εκδήλωση της ανθρώπινης ζωής είναι και ο αθλητισμός, που έχει άμεση σχέση με την υγεία, την -ψυχαγωγία, την καλαισθησία, την πνευματική και ηθική καλλιέργεια του ανθρώπου.

Αθλητισμός, από τη λέξη «άθλος»: ο αγώνας, ο κόπος, η άμιλλα για βραβείο (άθλον), είναι η σωματική και πνευματική προσπάθεια υπεροχής σε ένα άθλημα, αγώνισμα, με ορισμένες απαιτήσεις επίδοσης και κανονισμούς διεξαγωγής του. Αθλήματα στα οποία, ανάλογα με τις ικανότητες του, μπορεί να επιδοθεί κάποιος υπάρχουν πολλά, ατομικά και ομαδικά: άλματα, σε μήκος ή ύψος, αγώνες δρόμου, ταχύτητας ή αντοχής, ρίψεις, πάλη, άρση βαρών, πυγμαχία, ποδόσφαιρο, καλαθοσφαίρα (μπάσκετ), πετόσφαιρα (βόλεϊ), αντισφαίριση (τένις), σκάκι, κολύμβηση είναι τα πιο διαδεδομένα και γνωστά. Όλα συνιστούν την έννοια του αθλητισμού.

Πρέπει στο σημείο αυτό να παρατηρήσουμε πως ο αθλητισμός διαφέρει από τη γυμναστική, η οποία έχει το νόημα της άσκησης, και δη της σωματικής, για την ανάπτυξη των φυσικών

δυνατοτήτων. Μολονότι οι λέξεις «αθλούμαι» και «γυμνάζομαι» χρησιμοποιούνται ως ταυτόσημες, δεν έχουν την ίδια ακριβώς σημασία, θα ήταν ελλιπής, όμως, ο ορισμός του αθλητισμού, αν τον περιορίζαμε μόνο στη σωματική άσκηση με μοναδικό σκοπό την αρμονική διάπλαση και την ευεξία του σώματος. Συντελεί και στην καλλιέργεια του πνεύματος, στην ψυχαγωγία, στη διαμόρφωση ήθους και στην ανάπτυξη της συλλογικής συνείδησης του ανθρώπου.

Η αξία του αθλητισμού εκτιμήθηκε πολύ νωρίς και μάλιστα, επειδή συνδέεται με τον ίδιο τον άνθρωπο και τη ζωή του, από κοινωνίες και πολιτισμούς που έδωσαν έμπρακτα δείγματα σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή. Και τέτοιος υπήρξε ο αρχαίος ελληνικός πολιτισμός. Για τους αρχαίους Έλληνες ο αθλητισμός ήταν μέρος της αγωγής τους και καθιερωμένος θεσμός που σχετιζόταν με ό,τι πιο ιερό είχαν, τη λατρεία των θεών. Οι αθλητικοί αγώνες, που τελούνταν στην αρχαία Ελλάδα σε τακτά χρονικά διαστήματα, είχαν σχέση με μεγάλες θρησκευτικές γιορτές. Η πιο γνωστή ήταν τα Ολύμπια προς τιμήν του Δία, απ' όπου προήλθε και το Ολυμπιακό (αθλητικό) Ιδεώδες ως έκφραση σεβασμού προς την ανθρώπινη ζωή, το σωματικό κάλλος, την ευγενή άμιλλα και την ειρήνη ανάμεσα στις πόλεις-κράτη, αφού είναι γνωστό ότι κατά τη διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων επικρατούσε «εκεχειρία», διακοπή των εχθροπραξιών. Το αθλητικό ιδεώδες όχι μόνο αναβίωσε στη σύγχρονη εποχή, αλλά είναι και παγκόσμια αποδεκτό. Οι Ολυμπιακοί αγώνες, τα Παγκόσμια πρωταθλήματα, οι αγώνες με τη συμμετοχή όλων των χωρών μιας ηπείρου, για παράδειγμα οι Πανευρωπαϊκοί αγώνες, αλλά και το ενδιαφέρον με το οποίο παρακολουθούν τις διοργανώσεις αυτές εκατομμύρια άνθρωποι σε όλο τον κόσμο είναι αναμφισβήτητη επιβεβαίωση της εκτίμησης αυτής.

Ο αθλητισμός εξακολουθεί να έχει πολύτιμη αξία, ιδιαίτερα για τον αθλούμενο. Η αποξένωση του σύγχρονου ανθρώπου από τη φύση, οι νοσηρές συνθήκες διαβίωσης στις μεγαλουπόλεις, η εντατικοποίηση της εργασίας, οι τυποποιημένες κινήσεις, η καθιστική ζωή, το άγχος, η ανάγκη για αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, για ψυχαγωγία και φυσική ζωή κάνουν τον αθλητισμό όαση στη δύσκολη ζωή του.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ:

1. Να αποδώσετε περιληπτικά το παρπάνω κείμενο.
2. Να βρείτε ένα νέο τίτλο για το κείμενο.
3. Να καταγραφούν τα δομικά μέρη (Θεματική περίοδος, Λεπτομέρειες / Σχόλια, Πρόταση-Κατακλείδα) της 2ης παραγράφου του κειμένου.
4. Να γραφεί ένα συνώνυμο για κάθε μια από τις παρακάτω λέξεις : Βραβείο- ικανότητες- διαφέρει-σκοπό- εχθροπραξιών
5. Να απαντήσετε σε μια παράγραφο 80 περίπου λέξεων την ερώτηση : «Γιατί ο σύγχρονος άνθρωπος δε γυμνάζεται όσο θα έπρεπε ;»
6. Να βρείτε το υποκείμενο της πρότασης: *Η αποξένωση του σύγχρονου ανθρώπου από τη φύση, οι νοσηρές συνθήκες διαβίωσης στις μεγαλουπόλεις, η εντατικοποίηση της εργασίας, οι τυποποιημένες κινήσεις, η καθιστική ζωή, το άγχος, η ανάγκη για αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου, για ψυχαγωγία και φυσική ζωή κάνουν τον αθλητισμό όαση στη δύσκολη ζωή του.*
7. Να διακρίνετε τις προτάσεις της τρίτης παραγράφου.

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΘΕΜΑ 1^ο: Αφηγηθείτε ένα αθλητικό γεγονός που ζήσατε οι ίδιοι από κοντά είτε ως θεατές είτε ως αθλητές.

ΘΕΜΑ 2^ο: Ποιο άθλημα μου αρέσει περισσότερο. Εξηγείστε τους λόγους που σας αρέσει.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ

Γράψε μια παράγραφο με θέμα: *Ο αθλητής που θαυμάζω*

ΕΝΟΤΗΤΑ 9

Ανααζήτηση της παλίας της φύσης

Α ΜΕΡΟΣ — ΘΕΩΡΙΑ

ΔΥΟ ΕΙΔΗ ΣΧΕΣΕΩΝ — ΔΥΟ ΑΞΟΝΕΣ

Ο **συνταγματικός** και ο **παραδειγματικός** είναι οι **βασικοί άξονες** που διατρέχουν το γλωσσικό σύστημα. Είναι βασικό να συνειδητοποιήσουμε ότι **κάθε φορά που παράγουμε ή κατανοούμε ως ομιλητές μια πρόταση**, δουλεύουμε παράλληλα και στους δύο άξονες:

- 📌 Στον **συνταγματικό**, **βάζοντας** σε σωστή σειρά ή μορφή τις λέξεις ανάλογα με το τι **προηγείται ή ακολουθεί**
- 📌 Στον **παραδειγματικό**, **διαλέγοντας** τις λέξεις ανάμεσα από άλλες που θα μπορούσαν να έχουν χρησιμοποιηθεί.

Για παράδειγμα, στην πρόταση

Άφησε τον χάρκα

η αιτιατική πτώση είναι υποχρεωτική, αφού η λέξη **χάρκα**ς έχει τον ρόλο του αντικειμένου του μεταβατικού *αφήνω*. Και ένας τρόπος που η πρόταση μπορεί να επεκταθεί είναι ως

Άφησε τον χάρκα στο τραπέζι

αφού το ρήμα επιτρέπει εμπρόθετο προσδιορισμό του τόπου (**συνταγματικός άξονας**).

Από την άλλη, **στη θέση των λέξεων** που εμφανίζονται στην πρόταση **θα μπορούσαν να έχουμε άλλες**: π.χ.

ακουμπάω, ακούμπησα, βάζω, έβαλα (αντί για το *άφησε*),
γόμα, ξύστρα (αντί για το *χάρκα*) κλπ. (**παραδειγματικός άξονας**).

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Χαρακτήρισε με ένα Σ (σωστό) ή ένα Λ (λάθος) καθεμιά από τις παρακάτω προτάσεις:

- (Σ) Οι μαθητές οργάνωσαν μια θεατρική παράσταση.
(Λ) Οι μαθητές στήνουν η σκηνή στην αυλή στο σχολείο.
Το τσίρκο θα μείνει στην πόλη μας μια βδομάδα.
Το τσίρκο θα φύγει της προηγούμενης βδομάδας.
Οι παραστάσεις έδωσαν τα παιδιά του σχολείου.
Οι παραστάσεις ενθουσίασαν τα παιδιά του σχολείου.

2. Μετακινήστε τις λέξεις ή τα λεκτικά σύνολα καθεμιάς από τις παρακάτω προτάσεις ώστε να αλλάξει η σειρά τους μέσα σ' αυτήν, να διατηρηθεί όμως το νόημα της πρότασης:

- α. Η όμορφη κοπέλα καθόταν χαμογελαστή στη ράχη του αλόγου.
β. Ντυμένος στα κατάμαυρα και μ' ένα μαστίγιο στο χέρι, έκανε την εμφάνιση του ο διευθυντής του τσίρκου.
γ. Τον περιστοίχιζαν δέκα λευκά άλογα με κόκκινα φτερά στα κεφάλια.

Β ΜΕΡΟΣ – ΕΚΘΕΣΗ ΓΝΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΒΙΒΛΙΟ		
Τυπώνω	Διαβάζω	Ξεφυλλίζω
Συγγράφω	Κριτικάρω	Αφοσιώνομαι
Βιβλιοδετώ	Παρουσιάζω	Εκδίδω
Παραπέμπω	Πνευματική κληρονομιά	Βιβλιογραφία
Φιλιαναγνωσία	Βιβλιοφάγος	Βιβλιοκρισία
Βιβλιόφιλος	Βιβλιολάτρης	Σύγγραμμα
Εκδοτικός οίκος	Έκθεση βιβλίου	Μνημείο του λόγου

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

- ☞ Αποτελεί σημαντική πηγή γνώσεων και ιδεών
- ☞ Μεταλαμπαδεύει γνώσεις του παρελθόντος. Αποτελεί αρχή διάσωσης της πολιτισμικής μας κληρονομιάς
- ☞ Αποτελεί ιδανική μορφή ψυχαγωγίας
- ☞ Εμπλουτίζει τις γλωσσικές και εκφραστικές δυνατότητες του ατόμου. Καταπολεμά (κονιορτοποιεί) την λεξιπενία
- ☞ Στηρίζει σημαντικές πτυχές του πολιτισμού
- ☞ Καλλιεργεί ηθικές αξίες για το άτομο (φιλία, αγάπη, ανθρωπισμός κ.α.)
- ☞ Όξυνσης του τρόπου σκέψης και φαντασίας του ατόμου

ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

Τα τελευταία χρόνια ένας μεγάλος αριθμός νεοελλήνων δεν διαβάζει, δεν μελετά και προτιμά άλλους τρόπους ψυχαγωγίας. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός πως ανάμεσα στα άτομα αυτά μεγάλο ποσοστό είναι νέοι, μαθητές, απόφοιτοι ανώτερων και ανώτατων σχολών. Οι νέοι, «η μαγιά

για τη ζύμη του αύριο» είναι η ηλικία που έχει κατεξοχήν προβληματισμούς και ευαισθησίες και η επιλογή άλλων τρόπων ψυχαγωγίας εγκυμονεί κινδύνους σπατάλης (δυναμικού, χρόνου). Την κρίση του βιβλίου πιστοποιεί όχι μόνο ο εξαιρετικά χαμηλός αριθμός πωλήσεων των βιβλίων μα και ο αριθμός αναγνωστών των ημερήσιων εφημερίδων. Περίπου ένας στους ένδεκα νεοέλληνες ενδιαφέρεται για τις ειδήσεις και αγοράζει εφημερίδες. Σταχυολογώντας επισημαίνουμε τα κυριότερα αίτια:

Η οικογένεια. Δε δίνει πρότυπα για μίμηση. Οι γονείς, συνήθως, δε διαβάζουν και επομένως, δεν αποτελούν παράδειγμα για τα παιδιά τους.

Το εκπαιδευτικό σύστημα. Ο χρησιμοθηρικός χαρακτήρας της εκπαίδευσης, ο τρόπος μετάδοσης των γνώσεων, που είναι απομνημονευτικός και μηχανιστικός, ο περιττός φόρτος εργασιών στο σπίτι, η λανθασμένη διδασκαλία της λογοτεχνίας, δημιουργούν αποστροφή από το βιβλίο. Οι νέοι, εθισμένοι στην εκβιαστική αποστήθιση σχολικών βιβλίων, αδυνατούν να διαμορφώσουν φιλαναγνωστική συμπεριφορά. Ακόμα το εκπαιδευτικό βιβλίο είναι ανεπαρκές με αποτέλεσμα οι μαθητές να το αντιπαθούν.

Η τεχνολογία που μπήκε στη ζωή μας. Η τηλεόραση ανταγωνίζεται το βιβλίο και τελικά επικρατεί, γιατί συναρπάζει με τον ήχο και την εικόνα της, η διαφήμιση, οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές.

Ο βιομηχανοποιημένος τρόπος ψυχαγωγίας, που αλλοτριώνει τον άνθρωπο και τον οδηγεί σε άσκοπη σπατάλη του ελεύθερου χρόνου του.

Η έλλειψη δανειστικών βιβλιοθηκών, ιδίως στην επαρχία, που θα μπορούσαν να κάνουν το διάβασμα περισσότερο προσιτό και να μειώσουν το κόστος του.

Δεν προβάλλονται τα βιβλία από τα ΜΜΕ. Η τηλεόραση, το ραδιόφωνο, προωθούν παθητικοποιημένα και αποξενωτικά υποδείγματα ζωής, που εκμηδενίζουν την κριτική ικανότητα του θεατή.

Η φύση του Νεοέλληνα. Προτιμά να «έχει» και όχι να «είναι». Δέσμιος της καταναλωτικής του μανίας δεν έχει ελεύθερο χρόνο, αλλά ούτε και διάθεση για μελέτη. Ο μέσος Έλληνας αναγνώστης δεν αντέχει στον πνευματικό κόπο, που απαιτείται για την ανάγνωση οποιουδήποτε σοβαρού κειμένου, έστω και αν αυτό είναι ειδησεογραφικό, πληροφοριακό, ενημερωτικό. Προτιμά την εικόνα, το σύνθημα, που ξεπερνάει την ανάγκη για ανάλυση και επιχειρηματολογία, τον ηχηρό τίτλο. Επίσης ο γρήγορος ρυθμός της ζωής αλλά και ο τρόπος διασκέδασης που κυρίως επιλέγουν οι Νεοέλληνες (τηλεθέαση και μαζική διασκέδαση) αφαιρούν πολύτιμο χρόνο από την ανάγνωση των βιβλίων. Τα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης και ψυχαγωγίας έχουν αντικαταστήσει το βιβλίο ως μοναδική πηγή γνώσης.

Η έλλειψη πνευματικών ανησυχιών. Στην εποχή μας όλο και περισσότερο περιορίζονται και υποβαθμίζονται τα πνευματικά ενδιαφέροντα. Προτεραιότητα έχει το όραμα της υλικής ευδαιμονίας. Θεωρείται χάσιμο χρόνου και χρήματος η ενασχόληση με το βιβλίο. Ο ελεύθερος χρόνος, ακόμα κι όταν υπάρχει, δεν αφιερώνεται στο διάβασμα.

Υπάρχει ακόμα η ευθύνη των διανοουμένων, που μιλάνε ακατανόητα, ανίκανοι να περάσουν απόψεις, προβληματισμούς και ενδιαφέροντα στο ευρύ κοινό.

Υπάρχει κενό στη λειτουργική παρουσία του γραπτού λόγου στην ελληνική παράδοση, που αναπληρωνόταν ασφαλώς σε σημαντικό βαθμό από ισχυρότατα στοιχεία ζωντανής και προφορικής κουλτούρας όσο η κοινωνία μας ήταν βασικά αγροτική, όχι όμως και σήμερα, που βρισκόμαστε μπροστά σε μια ολοκληρωτική σχεδόν καθίζηση της ζωής της υπαίθρου προς όφελος μιας καθολικής «αστικοποίησης».

Υπάρχει πληθώρα βιβλίων χαμηλού επιπέδου με πλούσιο εξώφυλλο και φτωχό περιεχόμενο. Έτσι, οι αναγνώστες αδυνατούν να επιλέξουν το «καλό» βιβλίο και «περιθωριοποιούνται» σημαντικοί συγγραφείς.

Στο σχολείο και στην κοινωνία έχει καλλιεργηθεί η νοοτροπία η οποία αφήνει το διάβασμα αποκλειστικά σε μια μερίδα των μελών της που πολλές φορές αντιμετωπίζονται ως γραφικά.

Ο Έλληνας πιστεύει ότι τα στοιχεία που του δίνει ένα βιβλίο μπορεί να τα καλύψει η ανάγνωση της εφημερίδας. Η εφημερίδα πληροφορεί, το βιβλίο καλλιεργεί.

Πηγή: Φιλολογικές Ιδέες

ΚΕΙΜΕΝΟ: Η αξία του βιβλίου και η σημασία της αυτομόρφωσης (απόσπασμα του άρθρου)

Το βιβλίο αποτελεί τη βασικότερη κατηγορία έντυπου λόγου. Η εφεύρεση και η εξέλιξη της τέχνης της τυπογραφίας είχαν ως αποτέλεσμα τη ραγδαία μετάδοση της γνώσης και τη διεύρυνση τις πνευματικής καλλιέργειας, οδηγώντας στην περίοδο της Αναγέννησης. Μέσα στις σελίδες ενός βιβλίου ο συγγραφέας του καταθέτει τη μελέτη, την έρευνα, τις εμπειρίες του και τα αισθήματά του. Μας εισάγει στον κόσμο του και μας δίνει την ευκαιρία να μάθουμε, να τον προσεγγίσουμε και να ερμηνεύσουμε τη σκέψη του. Αποτυπώνει με επιμέλεια το απόσταγμα των ιδεών του, γνωρίζοντας ότι απευθύνεται σε αναγνώστες οι οποίοι ίσως απέχουν από τον πομπό γεωγραφικά και χρονικά.

Με την πάροδο του χρόνου, νέες τεχνολογίες επικοινωνίας, όπως το ραδιόφωνο, ο κινηματογράφος, η τηλεόραση και το διαδίκτυο, μετέβαλαν επίσης ριζικά την ατομική και κοινωνική νόηση, τις αξίες, την ιδεολογία και τη συμπεριφορά και, μέσω αυτών, τον πολιτισμό, την κοινωνική οργάνωση και την πολιτική. Σήμερα, έχουμε φτάσει στο σημείο οι τεχνολογίες της επικοινωνίας να έχουν τη δύναμη να επηρεάζουν όχι μόνο το πώς και το τι σκέφτονται οι άνθρωποι, αλλά ακόμα και το τι είναι ικανοί να σκεφτούν και να εκτιμήσουν. Παρ' όλα αυτά, ο γραπτός λόγος, και πιο συγκεκριμένα το βιβλίο, όχι μόνο δεν έχει χάσει την αξία του, αλλά συνεχίζει να εκτιμάται και να συναρπάζει έναν μεγάλο αριθμό πιστών και φανατικών βιβλιόφιλων.

Τα οφέλη του διαβάσματος είναι πολλαπλά και σε γενικές γραμμές γνωστά. Σχετίζονται, καταρχήν, με τη βελτίωση των λειτουργιών του εγκεφάλου και, πιο συγκεκριμένα, με την αυξημένη συνδεσιμότητα στον αριστερό κροταφικό φλοιό - μία περιοχή του εγκεφάλου που σχετίζεται με τη δεκτικότητα για τη γλώσσα - καθώς και στην κεντρική αύλακα του εγκεφάλου, την πρωτογενή αισθητήρια περιοχή του εγκεφάλου (4). Πιο απλά, διαβάζοντας μία έντονη περιγραφή για κάποιον που τρέχει, ενεργοποιούνται οι νευρώνες μας, που σχετίζονται με τη φυσική πράξη της λειτουργίας. Δηλαδή, μέσω του διαβάσματος μπορούμε να ζήσουμε, κατά κάποιον τρόπο, τις εμπειρίες που περιγράφονται.

Επιπροσθέτως, εκτός από τα προφανή, δηλαδή τη γνώση, την επέκταση του λεξιλογίου μας και τη βελτίωση των δικών μας ικανοτήτων στο γραπτό λόγο, είναι παραδεκτό ότι το διάβασμα συμβάλλει στην πνευματική μας εγρήγορση, αυξάνει την ικανότητα εστίασης, βελτιώνει τη μνήμη μας, βοηθά στην ανάπτυξη των αναλυτικών διανοητικών μας δυνατοτήτων, μας ψυχαγωγεί, μας ηρεμεί και συμβάλλει στη μείωση του άγχους.

Συγκριτικά με την τηλεόραση, που δίνει προτεραιότητα στην εικόνα και στον ήχο για να περάσει το μήνυμα, το διάβασμα βοηθά στην αντικειμενική και ορθολογική χρήση του νου. Μέσω του διαβάσματος αποκαλύπτονται ευκολότερα τα ψέματα, οι γενικεύσεις και η κατάχρηση της λογικής. Στο γραπτό λόγο οι ιδέες ζυγίζονται, συγκρίνονται και αντιπαραβάλλονται και όποια αντιπαράθεση γίνεται είναι επί της ουσίας και ομαλά διευθετημένη.

Τέλος, δεν μπορούμε να μην αναφερθούμε σ' αυτά τα μοναδικά αισθήματα που κατακλύζουν έναν βιβλιόφιλο, όταν πρωτοξεφυλλίζει ένα βιβλίο, όταν παρατηρεί το εξώφυλλο και πρωτοδιαβάζει το οπισθόφυλλο, όταν ανατρέχει στη βιβλιοθήκη του για να ξαναδιαβάσει ένα συγκεκριμένο χωρίο, όταν υπογραμμίζει ανάμεσα στις γραμμές του βιβλίου κάτι που του έκανε εντύπωση. Δεν μπορούμε επίσης να αγνοήσουμε, παραφράζοντας τον ισπανό μυθιστοριογράφο Carlos Ruiz Zafón, αυτό το αξεπέραστο “άρωμα χαρτιού και μαγείας” που αναπνέει κανείς μέσα στο βιβλιοπωλείο και που, περιέργως, “κανένας ποτέ δεν σκέφτηκε να εμφιαλώσει”. Γιατί, τελικά, το βιβλίο είναι πάθος. Είναι μία συνήθεια η οποία καλλιεργείται, ανθίζει και καρπίζει πνευματικούς καρπούς.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Εντοπίστε τις διαρθρωτικές λέξεις του κειμένου.
2. Ποια η θέση του αρθρογράφου και ποιος ο επιχειρηματολογικός άξονας που κινείται;

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ

ΘΕΜΑ 1^ο: Περιγράψω την πλοκή ενός αγαπημένου μου βιβλίου.

ΘΕΜΑ 2^ο: Γράψτε ένα κείμενο φανταστικής περιήγησης σε μία αρχαία βιβλιοθήκη.

ΘΕΜΑ 3^ο: Γράψτε τις απόψεις σας για το βιβλίο ως μέσο ψυχαγωγίας. Τι οφέλη μπορεί να μας προσφέρει και τι μπορούμε εμείς να κερδίσουμε ως άτομα και ως κοινωνία από το βιβλίο. Το κείμενο που θα συγγράψετε πρόκειται να δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα με σκοπό την αφύπνιση των συμμαθητών σας όσον αφορά την αξία και προσφορά του βιβλίου.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ

- 📝 Αιτιολογείστε σε μία παράγραφο την εξής άποψη: « Το βιβλίο καλλιεργεί ηθικές αξίες για το άτομο»

- 📝 Να σχολιαστεί η φράση: «Σήμερα, τα νέα παιδιά θεωρούν «βουνό» την ανάγνωση βιβλίων που δεν έχουν έγχρωμες εικόνες σε κάθε σελίδα ή εμφανίζουν μεγάλες παραγράφους».

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΟΝ ΤΟ ΓΟ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΓΟ ΠΙΣΤΙΣΜΟ ΜΟΥ

Α ΜΕΡΟΣ - ΘΕΩΡΙΑ

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αρχικά θα πρέπει να θυμόμαστε ότι κάθε πρόταση αποτελείται από ΜΟΝΟ ένα ρήμα. Όπως παρατηρούμε και στο παραπάνω σχεδιάγραμμα, οι προτάσεις διακρίνονται σε α] Κύριες και β] Δευτερεύουσες. Οι **Κύριες προτάσεις** μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο και έχουν ένα κατανοητό και ολοκληρωμένο νόημα, π.χ. *Ο κιθαρίστας παίζει άψογα μουσική*. Οι **Δευτερεύουσες προτάσεις** είναι προτάσεις που εισάγονται με υποτακτικούς συνδέσμους (βλ. Ενότητα 8), δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στο λόγο και χρειάζονται πάντα να εξαρτώνται από μία άλλη πρόταση, π.χ. *όταν πήγα στο πανεπιστήμιο*.

ΠΑΡΑΤΗΡΟΥΜΕ ότι η Κύρια πρόταση γίνεται κατανοητή, άρα μπορεί αν σταθεί μόνη της στο λόγο, ενώ η Δευτερεύουσα δεν μπορεί να γίνει κατανοητή, διότι της λείπει η πρόταση εξάρτησης. Στην περίπτωση της Δευτερεύουσας πρότασης, για να κάνουμε κατανοητό το νόημά της, θα μπορούσαμε να πούμε, π.χ. *Ήμουν 18 χρονών, όταν πήγα στο πανεπιστήμιο*.

ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

1. Από μία **κύρια πρόταση** μπορεί να εξαρτάται μία **δευτερεύουσα**.

π.χ. *Θα διαβάσεις όλα τα μαθήματά σου, για να πας βόλτα.*
(Δευτερεύουσα τελική)

2. Από μία **δευτερεύουσα** εξαρτάται μία άλλη **δευτερεύουσα διαφορετικού είδους**

π.χ. *Θέλω να φάω κάτι άλλο, γιατί πείνασα πάρα πολύ.*
(Δ. Βουλευτική) (Δ. αιτιολογική)

ΒΗΜΑ 1
ΒΗΜΑ 2
ΒΗΜΑ 3

Εντοπίζω τα ρήματα. Όσα ρήματα, τόσες και προτάσεις.
Διακρίνω Κύριες από Δευτερεύουσες με τη βοήθεια εντοπισμού των συνδέσμων
Κάνω σύνταξη σε κάθε έναν όρο της κάθε πρότασης ατομικά.

1. Βρες τις προτάσεις και χαρακτηρίσέ τις ως Κύριες ή Δευτερεύουσες.

1. Αν και έγραφα καλά, επειδή είχα κάνει λάθος, δεν πήρα άριστα.
2. Μου είπε ότι θα μας περιμένει, όταν φτάσουμε.
3. Θα προετοιμαστώ πολύ καλά για το επόμενο διαγώνισμα, διότι στο προηγούμενο δεν τα κατάφερα και πολύ καλά.
4. Αν έρθεις νωρίς, ίσως και μας προλάβεις στο εμπορικό κέντρο.
5. Είτε έρθεις, είτε δεν έρθεις, το ίδιο μου κάνει.
6. Σου είπα πολλές φορές να πας μόνος σου διακοπές. Δεν με άκουσες!
7. Πριν ξημερώσει θα ξεκινήσουμε, ώστε να φτάσουμε στην ώρα μας.
8. Μας είπαν ότι πρέπει να φύγουμε γιατί αναβλήθηκε η συναυλία.
9. Η ΕΜΥ ανακοίνωσε ότι θα έχουμε έντονα καιρικά φαινόμενα.
10. Αν θέλετε μπορείτε να αγοράσετε ή να δανειστείτε ένα αυτοκίνητο.

2. Εντοπίστε τους συνδέσμους των παρακάτω δευτερευουσών προτάσεων.

1. Δεν ήξερα ότι ήσουν εκεί.
2. Κοίταξε μην κάνεις λάθος.
3. Πρόσεξε μήπως δεν έρθει η επιταγή.
4. Στην εποχή μας είσαι ό,τι δηλώσεις.
5. Θύμωσε, επειδή του μίλησαν άσχημα.
6. Πήγε να φέρει το βιβλίο του.
7. Μιλά τόσο σιγά, ώστε δεν ακούγεται καθόλου .
8. Έχει τόσα χρόνια να με δει, που δε θα με θυμάται.
9. Αν θα πάτε στο χωριό, θα περάσετε ωραία.
10. Και αν ακόμη δεχτείς, πρέπει να τους πεις τις αντιρρήσεις σου.

3. Στο παρακάτω κείμενο να βρείτε ρήματα, να χωρίσετε προτάσεις και να τις χαρακτηρίσετε ανάλογα με το είδος τους (Κύριες ή Δευτερεύουσες)

Η Κασιμάτη είχε περισσότερο κόσμο από κάθε άλλη χρονιά, κι όπως ήταν επόμενο, οι άντρες άρχισαν τα πολιτικά. Ο ξάδερφος του Κασιμάτη, ο Λέων (τον λέγαμε «ο βασιλεύς των ζώων»), που δούλευε στο Υπουργείο Τύπου και Τουρισμού, μας βεβαίωνε πως είχαν βρει κομμάτια της τορπίλας κι ότι ήταν ιταλικής κατασκευής, μα ο Αντώνης δεν εννοούσε επ' ουδενί λόγω να το παραδεχτεί. Θεός σχωρέσ' τον, ήταν τρομερά φανατικός κι ισχυρογνώμων. Έλεγε πως οι Άγγλοι είχαν χρησιμοποιήσει ιταλική τορπίλα, για να στρέψουν την ελληνική κοινή γνώμη εναντίον του Άξονος και να μας βγάλουν στον πόλεμο, όπως είχαν κάνει στον Πρώτο Πόλεμο.

Ταχτσής Κ., Κι έχουμε πόλεμο!

Β ΜΕΡΟΣ - ΕΚΘΕΣΗ

70 η Η
70 ΗΓΙΣΜΟΣ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ		
Πολιτισμικός	Πολιτιστικός	Διαπολιτισμικός
Ανεπτυγμένος	Αναπτυσσόμενος	Εκπολιτισμένος
Προηγμένος	Εξελιγμένος	Καινοτόμος
Πρωτόγονος	Εκπολιτίζω	Εκβαρβαρώνω
Καλλιέργεια	Κουλτούρα	Δρώμενα
Καθυστέρηση	Αποκτήνωση	Απόγειο πολιτισμικής ανάπτυξης
Πολιτισμικές ρίζες		

ΠΟΛΗ		
Άστυ	Κλείνον άστυ	Άστυφιλία
Άστικοποίηση	Έθιμο	Παράδοση
Επίνειο	Λουτρόπολη	Κωμόπολη
Μεγαλούπολη	Μεθόριος	Οικισμός
Ρυμοτομία	Συνοικία	Φιλοξενία
Υποβάθμιση	Υποβιβασμός	Αναβάθμιση
Παλινόστηση	Ξενιτεύομαι	Μετοικώ
Αποδημώ	Μεταναστεύω	Επισκέπτομαι
Ανοικοδομώ	Γραφικός	Διατηρητέος
Εθιμοτυπικός	Ορεσίβιος	κοσμοπολίτικος

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	Δημιουργείται Οπισθοδρομεί	Προάγεται Παρακμάζει	Εξελίσσεται Καταστρέφεται	Ακμάζει Αμαυρώνεται	Ανθεί Διέρχεται κρίση
------------	-------------------------------	-------------------------	------------------------------	------------------------	--------------------------

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ

ΠΟΛΗ	ΧΩΡΙΟ
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
• ευκαιρίες για εργασία. • μεγαλύτερες ευκαιρίες για μόρφωση (εκπαιδευτικά ιδρύματα, σχολές, πνευματικά κέντρα). • δυνατότητες ποικίλης ψυχαγωγίας (θέατρο, κινηματογράφος). • δυνατότητα ιατρικής περίθαλψης.	• υγιεινό και καθαρό περιβάλλον. • στενές διαπροσωπικές επαφές. • διάλογος και κοινωνικότητα των ατόμων. • διατήρηση ηθών και των εθίμων. • ηρεμία και ξεκούραση. • ομαλός τρόπος διαβίωσης.
ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ	ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ
• άγχος και ένταση, από το γρήγορο ρυθμό ζωής. • βία και εγκληματικότητα. • έλλειψη πρασίνου. • καυσαέρια και μόλυνση περιβάλλοντος. • μεγάλες αποστάσεις. • ψυχική απομάκρυνση των ατόμων μεταξύ τους. • λιγοστές κοινωνικές επαφές.	• λιγότερες ευκαιρίες για εργασία και επαγγελματική αποκατάσταση. • συνήθως απουσιάζει η παροχή ιατρικής περίθαλψης των κατοίκων. • λιγοστά σχολεία και βιβλιοθήκες.

Οι άνθρωποι συνήθως δένονται με τον τόπο που γεννιούνται και μεγαλώνουν. Τα ιδιαίτερα στοιχεία που συνθέτουν κάθε τόπο είναι:

- 📍 Φυσικό περιβάλλον
- 📍 Ιστορία, ιστορικό παρελθόν
- 📍 Ήθη και έθιμα
- 📍 Νοοτροπία κατοίκων
- 📍 Τέχνη (τοπικός πολιτισμός, αρχιτεκτονική, πνευματικοί ταγοί κ.α.)
- 📍 Οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη

ΚΕΙΜΕΝΑ

Στο ανοιξιάτικο πρωινό ο κόλπος των Πατρών μοιάζει με μεγάλη γαλήνια λίμνη. Η επιφάνεια των νερών, που έχουν ένα απαλά γαλάζιο χρώμα, γυαλίζει σαν κρύσταλλο. Όπου πέφτει ο πρωινός ήλιος, παιχνιδίζουν αναρίθμητοι χρυσοί λαμπυρισμοί. Κατά τις ακτές της Στερεάς, που είναι ακόμα τυλιγμένες σε μια γαλαζόφτερη άχνα, οι σκιές κάνουν πράσινους αντικατοπτρισμούς πάνω στα νερά. Μερικά άσπρα πανιά ακινητούν στον υδάτινο ορίζοντα. Η δροσιά, που κατεβαίνει στον κόλπο από τις μακρινές κορφές των χιονισμένων ακόμα βουνών κάνει να νιώθεις την αναπνοή σαν απόλαυση. Αντίκρυ μου ξεκόβετε στον ουρανό ένας τεράστιος κώνος ραβδωμένος με φως και σκιές που θυμίζει το Γιβραλτάρ. Είναι το τραχύ βουνό της Βαράσοβας. Εκεί είχε βάλει πλώρη το μικρό πλοίο που μας πηγαίνει στο Μεσολόγγι. Μιας ώρας ταξίδι και φτάσαμε από την Πάτρα στο Κρουονέρι την Καλλιρρόη των αρχαίων. Αυτό το όνομα με είχε κάνει να περιμένω πως θα έβλεπα ένα μέρος κατάφυτο, ειδυλλιακό και πρόσχαρο. Και ήταν εντελώς το αντίθετο: μια γυμνή και πένθιμη ακτή, πνιγμένη από τη γιγάντια πετρώδη και απότομη μάζα της Βαρόσοβας. Οι άνεμοι στο μέρος αυτό είναι συχνοί και δυνατοί, και έτσι η αποβίβαση είναι πολλές φορές επικίνδυνη. Ένα μικρό τρένο κυλάει με τρανταγμούς μέσα σε μια χέρσα έκταση, που έχει για μοναδική βλάστηση κάτι σπάνια χαμόδεντρα και τα σπάρτα των ελών που ασημίζουν στον ήλιο. Ένα χωρίο το “Ευηνοχώρι” σταματάει μια στιγμή το μάτι μου, με τα καλύβια του που είναι φτιαγμένο ολόκληρα από ψάθα μαυρισμένη στον ήλιο.

Έπειτα φαίνεται ο Φείδαρης: (Εύηνος) μια μεγάλη κοίτη από άσπρα χαλίκια όπου έρπουν μερικές λουρίδες γαλαζοπράσινων νερών. Κι ύστερα, τίποτα άλλο από μια απέραντη έκταση από άβαθο νερό, θολό και ακίνητο, που σου γεμίζει την ψυχή με μελαγχολία, μα και με μια παράδοση μαζί γοητεία. Είναι η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου».

Κ. Ουράνης, *Ταξίδια στην Ελλάδα*

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να κάνετε παραγραφοποίηση του κειμένου και να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο σε κάθε παράγραφο.
2. Να αποδώσετε περιληπτικά το παραπάνω απόσπασμα.
3. Σε ποιες περιοχές αναφέρεται ο αφηγητής και τι εντυπώσεις σχηματίζει για κάθε μία περιοχή;

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1^ο: Από ένα σχολείο που βρίσκεται μακριά από εσάς σας ζητούν να γράψετε ένα κείμενο όπου θα περιγράψετε τη περιοχή σας με σκοπό να δημοσιευθεί στην εφημερίδα του σχολείου τους. Γράψτε ό,τι πιστεύετε ότι κάνει ξεχωριστό τον τόπο σας.

ΘΕΜΑ 2^ο: Γράψτε για το ημερολόγιό σας μια παράγραφο για τις αλλαγές που παρατηρείτε τα τελευταία χρόνια στην περιοχή που μένετε ή άλλες αλλαγές που προβλέπετε ότι θα γίνουν. Παράλληλα γράψτε και τα συναισθήματά που σας προκαλούν οι αλλαγές αυτές.

ПАРАРТНМА

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ/ΦΡΑΣΕΙΣ

Προσθήκη:	ακόμη, επίσης, επιπλέον, πρόσθετα, επιπρόσθετα, εκτός από αυτό, περαιτέρω κ.α.
Αιτιολόγηση:	γιατί, επειδή, διότι, αφού, μια που, καθώς, εξαιτίας, σημαντικός λόγος είναι, το φαινόμενο οφείλεται κ.α.
Αποτέλεσμα - συμπέρασμα	ώστε, λοιπόν, άρα, επομένως, έτσι (που), τελικά, συνεπώς, οπότε, συνάγεται το συμπέρασμα, ανακεφαλαιώνοντας, συνοψίζοντας, επιλογικά, συμπερασματικά, συνεπώς, έχει ως αποτέλεσμα - απόρροια - απότοκο - επακόλουθο - αντίκτυπο..., κ.α
Αντίθεση - εναντίωση	αλλά, όμως, ωστόσο, ενώ, από την άλλη πλευρά, αντίθετα, παρά, μολαταύτα, αν και, μόνο που, εντούτοις, παρ' όλα αυτά, ακόμη κι αν, και όμως, μολονότι, παρόλο που, από τη μια ... από την άλλη, απεναντίας, εξάλλου, στον αντίποδα βρίσκεται..., πέρα από αυτά όμως, δε συμβαίνει όμως το ίδιο, παρά το ότι, διαφορετικά, ειδιάλλως, αλλιώς, αντίστροφα, διαμετρικά αντίθετο είναι.... κ.α
Γενίκευση:	γενικά, τις περισσότερες φορές, ευρύτερα, σε γενικές γραμμές, γενικεύοντας θα λέγαμε ότι... κ.α
Παράδειγμα	λόγου χάρη, για παράδειγμα, όπως για παράδειγμα... κ.α
Διασαφήνιση - επεξήγηση:	δηλαδή, αυτό σημαίνει ότι..., ειδικότερα, με άλλα λόγια, (πιο) συγκεκριμένα, υπ' αυτή την έννοια, για να γίνουμε πιο σαφείς κ.α

Έμφαση:	το σημαντικότερο απ' όλα..., το κυριότερο..., αξίζει να σημειωθεί πως..., εκείνο που προέχει..., πρέπει να τονιστεί ότι..., αξιοπρόσεχτο είναι πως..., <u>ιδιαίτερα</u> σημαντικό είναι πως... κ.α
Επιβεβαίωση - συμφωνία - αποδοχή:	ασφαλώς, βεβαίως, σίγουρα, πράγματι, αναμφίβολα, αναμφισβήτητα, δε χωρεί αμφιβολία (αμφισβήτηση) ότι... κ.α
Ομοιότητα - αναλογία:	όπως, σαν, ομοίως, ανάλογα, το ίδιο ισχύει και για..., κάτι ανάλογο συμβαίνει και με..., μοιάζει με..., παρουσιάζει κοινά στοιχεία..., αυτό θυμίζει... κ.α
Όρος - προϋπόθεση:	αν, εκτός αν, εφόσον, με τον όρο, με την προϋπόθεση, σε περίπτωση που..., ...αποτελεί βασική προϋπόθεση για..., ίσως, πιθανώς, ενδεχομένως κ.α
Σύγκριση:	παρά, απ' όσο, απ' ό,τι, συγκριτικά, σε σχέση με ..., σε αντιδιαστολή κ.α
Σκοπός:	για να, έχει ως σκοπό/στόχο/επιδίωξη, προκειμένου να... κ.α
Διαίρεση-ταξινόμηση:	πρώτον, δεύτερον... αφενός...αφετέρου, απ' τη μια...απ' την άλλη... κ.α
Διάζευξη:	ή, είτε...είτε... κ.α

Πιθανότητα:	ενδεχομένως, πιθανώς, ίσως ... κ.α.
Χρόνος - χρονική σχέση:	όταν, αφού, καθώς, όποτε, μόλις, έως ότου, πριν, πριν από, κάθε φορά που, αρχικά, στη συνέχεια, πρώτα, ύστερα, μετά από λίγο, αφότου, προτού, ώσπου, ωστόσο, όσο που, κτλ...
Τόπος:	εδώ, εκεί, πιο κάτω... κ.α

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - Οι πρώτες μέρες σε ένα σχολείο

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΕΙΑ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	4
Παράγοντες επικοινωνίας	4
Κώδικες επικοινωνίας	4
ΕΙΔΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	4
ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ	5

ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ	8
ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	9
Αξία και προσφορά του σχολείου	9
Διαφορά συγχρονου και παραδοσιακού σχολείου	9
Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα του σχολείου	9
ΚΕΙΜΕΝΑ	10
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	13

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 - Επικοινωνία στο σχολείο

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΕΙΔΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΚΑΙ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	15
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ	15
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	15
ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΠΟΙΚΙΛΙΑ - ΜΕΣΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΑΣΗ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	15
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ (§)	16
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ	16
ΔΟΜΗ ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΥ	16
ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ	16

ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ

ΚΕΙΜΕΝΑ	20
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	21
ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ	22

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 - Ταξίδια στον κόσμο της φύσης

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	24
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ.....	24
ΓΛΩΣΣΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ	24
ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ.....	24
ΕΙΔΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ.....	25
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ (ΑΠΟ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ)	25
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ.....	26
ΑΦΗΓΗΣΗ	27
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ	27
ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΑΦΗΓΗΣΗΣ.....	27
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ	27
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	29
Η ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ	29
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΠΕΡΙΛΗΨΗΣ	30
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ	33
ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΑΠΟ ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΑ	33
ΕΙΔΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΩΝ	33
ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ	34
ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΕΝΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ.....	34
ΠΟΛΥΤΡΟΠΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ.....	35
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	36

ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	39
ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (ΦΥΣΗ).....	40
ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ	40
ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ.....	40
ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ	40
ΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ	40
ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ (ΤΑΞΙΔΙΑ)	41
ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΑΞΙΔΙΩΝ.....	41
ΑΙΤΙΕΣ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΑΞΙΔΕΥΟΥΜΕ.....	41
ΚΕΙΜΕΝΑ	41
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	42
ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ.....	42

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 - Φροντίζω για τη διατροφή και την υγεία μου

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΡΗΜΑΤΙΚΗ ΦΡΑΣΗ	45
------------------------------------	----

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ	45
ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΟΦ	45
Ρηματική φράση	45
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	46
ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	47
ΤΙ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΩΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ	47
ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ.....	48
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	48
ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ	50
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	50
ΚΛΙΣΗ ΕΠΙΘΕΤΩΝ.....	52
Βασικές κατηγορίες επιθέτων	52
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	53
ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ	55
ΠΑΡΑΓΩΓΗ	55
ΣΥΝΘΕΣΗ.....	56
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	57
ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ	
ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	59
ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	60
ΑΞΙΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ.....	60
ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ.....	60
ΑΙΤΙΑ ΚΑΚΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	60
ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ.....	60
ΚΕΙΜΕΝΑ	61
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	63
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	64
ΕΝΟΤΗΤΑ 5 - Γνωρίζω το μαγικό κόσμο του θεάτρου και του κινηματογράφου	
ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ	
ΤΟ ΡΗΜΑ.....	66
Ο ΡΟΛΟΣ ΚΑΙ Η ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ	66
ΟΙ ΜΟΡΦΕΣ ΤΟΥ ΡΗΜΑΤΟΣ	66
ΣΥΝΔΕΤΙΚΑ ΡΗΜΑΤΑ	69
ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΡΗΜΑΤΑ	69
ΤΟ ΡΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΦΗΓΗΣΗ	69
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	70
ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ	
ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	74
ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	75

ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ.....	75
Η σχέση εποχής -Καλλιτέχνη	75
Ποια είναι η αποστολή της τέχνης;	75
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΥ ΚΑΙ ΘΕΑΤΡΟΥ.....	76
ΚΕΙΜΕΝΑ.....	76
ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ.....	79
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	80
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ	80

ΕΝΟΤΗΤΑ 6 - Οι δημιουργικές δραστηριότητες στη ζωή μου

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΟΙ ΠΤΩΣΕΙΣ ΩΣ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ - ΡΗΜΑΤΟΣ.....	82
ΟΙ ΠΤΩΣΕΙΣ ΩΣ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ -ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟΥ	82
ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	83
ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΤΑΞΗΣ	84
ΕΤΕΡΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ	85
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	86

ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	89
ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	90
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΣΧΟΛΙΩΝ.....	90
ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	90
ΜΟΥΣΕΙΑ - ΜΝΗΜΕΙΑ	90
ΒΙΒΛΙΟ	91
ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ	91
ΚΕΙΜΕΝΑ	92
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	93
ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ	94

ΕΝΟΤΗΤΑ 7 - Ο κόσμος μέσα από την οθόνη - εικόνα

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΤΟ ΑΡΘΡΟ	96
ΟΡΙΣΤΙΚΟ ΑΡΘΡΟ.....	96
ΑΟΡΙΣΤΟ ΑΡΘΡΟ.....	97
ΑΣΚΗΣΕΙΣ	98

ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	99
ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	100
ΚΕΙΜΕΝΑ	101
ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	103

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ.....	104
-----------------------	-----

ΕΝΟΤΗΤΑ 8 - Αθλητισμός και Ολυμπιακοί αγώνες: Παρακολουθώ και συμμετέχω

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΣΥΝΔΕΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	106
-------------------------	-----

ΑΣΚΗΣΕΙΣ	107
----------------	-----

ΜΕΡΟΣ Β- ΕΚΘΕΣΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	108
------------------------	-----

ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ.....	108
-----------------------	-----

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	109
-----------------------------	-----

ΚΕΙΜΕΝΑ	109
---------------	-----

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	110
----------------------	-----

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΙ	110
------------------	-----

ΕΝΟΤΗΤΑ 9 - Ανακαλύπτω τη μαγεία της γνώσης

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΔΥΟ ΕΙΔΗ ΣΧΕΣΕΩΝ - ΔΥΟ ΑΞΙΟΝΕΣ	112
--------------------------------------	-----

ΑΣΚΗΣΕΙΣ	112
----------------	-----

ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	113
------------------------	-----

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	113
-----------------------------	-----

ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ.....	113
-----------------------	-----

ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ	113
---------------------------------	-----

ΚΕΙΜΕΝΑ	115
---------------	-----

ΘΕΜΑΤΑ ΕΚΘΕΣΗΣ	116
----------------------	-----

ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΕΚΘΕΣΗΣ.....	116
-----------------------	-----

ΕΝΟΤΗΤΑ 10 - Γνωρίζω τον τόπο μου και τον πολιτισμό του

ΜΕΡΟΣ Α - ΘΕΩΡΙΑ

ΚΥΡΙΕΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	118
--	-----

ΕΞΑΡΤΗΣΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ	118
--------------------------	-----

ΑΣΚΗΣΕΙΣ	119
----------------	-----

ΜΕΡΟΣ Β - ΕΚΘΕΣΗ

ΧΡΗΣΙΜΟ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ.....	120
------------------------	-----

ΙΔΕΕΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ	121
-----------------------------	-----

ΚΕΙΜΕΝΑ	121
---------------	-----

ΘΕΜΑΤΑ	122
--------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΕΣ ΛΕΞΕΙΣ/ΦΡΑΣΕΙΣ	124
-----------------------------------	-----

